

Delavska enotnost

Glasilno Svobodnih sindikatov Slovenije

Glavni urednik Franček Kavčič
Odgovorni urednik Marjan Horvat

Ljubljana, 13. julija 1990
številka 29, letnik 49, cena 9 dinarjev

Na kaj še čaka vodstvo SSS

Igranja z usodo delavcev je v tej državi dovolj. Mera je prepolna, srd zaradi gmotne in socialne stiske stotisočev delavcev in njihovih družin se tako naglo kopiči, da lahko zavre v glavi tudi doslej najbolj miroljubnemu delavcu, kajti dovolj mu je oblastnega in političnega sprenevedanja, diplomatsko-taktičnih manevrov tudi v sindikatih in čakanja na rezultate reformskih prizadevanj bodisi zvezne ali slovenske vlade.

Pred vodstvom Svobodnih sindikatov Slovenije – njihovi republiški odbori v zadnjem času pridno pišejo javna pisma in zahteve slovenskemu parlamentu in vladi – je zaradi odlašanja sprejetja zakona o kolektivnih pogodbah in podpisa splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, odločitev o splošni stavki. Postavke v tarifnem delu kolektivne pogodbe in normativnem delu so res minimalne zahteve delavcev, od katerih je odvisno njihovo preživetje, ne pa normalno življenje. Toda očitno je, da je za posamezne gospodarske voditelje, vlado in še koga tudi to preveč za delavce, kajti marsikdo bi jim rad ob beraškem osebnem dohodku odvezl še marsikaj tistega, kar pravzaprav spada med delavčeve pravice v vsem civiliziranem svetu. Žal so se ob njih znašli tudi nekateri novonastali sindikati, mislimo predvsem na Tomšičevo Neodvisnost v kateri iz dneva

v dan šarijo z nekakšnimi »argumenti«
proti podpisu kolektivne pogodbe in
proti sprejemu zakona.

Potrpežljivega čakanja na odgovore iz parlamenta, vlade in slovenske gospodarske zbornice mora biti enkrat vendarle konec, kajti nihče v Svobodnih sindikatih Slovenije nima mandata, da bi dovoljeval sprenevedanje, prepočasno izboljševanje stvari za delavca, ali dovoljeval komu, da bi preprečil v tej suvereni državi uveljavljanje celo minimalnih zahtev po kolikor toliko znosni plači in delovno-pravni varnosti zaposlenih. Sklic splošne stavke v Sloveniji je kajpak odgovorno dejanje, saj so v morebitni realizaciji te grožnje nastavljene številne

pasti, ki pa jih dobro organiziran sindikat zmora in mora odpraviti, da bi dosegel najmanj tisto, kar mora biti zapisano v kolektivni pogodbi. Za 10. september so se že odločili, da bodo stavkali slovenski kovinarji. Vodstvo Svobodnih sindikatov, tokrat kovinarjev, ne bi smelo stavke samo verbalno podpreti, ampak organizirati stavko vseh slovenskih delavcev in se kajpak še prej otresti različnih strahov in senc pri svojem delu, saj slabše kot je sedaj za delavce verjetno ne more več biti.

Marjan Horvat

Iz vsebine:

- **Blokada zvezne skupščine** stran 3
- Nacionalizaciji nepremičnin nekdanjih DPO
- **Boljševiški dekret** stran 4

Miran Potrč: Deklaracija o suverenosti Slovenije je zapozneli povzetek ustave

Naš gost v uredništvu govori o sedanjem delovanju slovenskega parlamenta, o odnosih med strankami večine in opozicijo, o predlogu vladnega programa in o nekaterih nastopih v parlamentu, ki mu jemljejo ustrezno raven.

strani 8 in 9

- **Morski utrip v dežju** stran 10
- Michael Lebovitz
- **Realistični pogled na kapitalizem** stran 13
- **Borzi dela in sindikalnega turizma** stran 14

Pobuda vladi za zajamčeni OD

V zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o zajamčenem osebnem dohodku in izplačevanju osebnih dohodkov v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubo (Uradni list RS št. 7/82, 15/84, 46/86, 42/87 in 8/90) je določeno, da se najnižji znesek zajamčenega osebnega dohodka določi praviloma dvakrat na leto in sicer maja ter decembra. Znesek se lahko določi tudi večkrat na pobudo sindikatov ali Gospodarske zbornice Slovenije. V letošnjem letu je na pobudo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije izvršni svet skupščine Slovenije določil znesek najnižjega osebnega dohodka v višini 1.870,00 dinarjev. Ta znesek se uporablja od 1. marca 1990. Znesek je določen začasno kot konvencija med sindikati, zbornico in izvršnim svetom skupščine Slovenije in sicer v nižjem znesku od pripadajoče vrednosti košarice življenjskih potrebščin. Ker izvršni svet skupščine Slovenije ni realiziral majske določitve najnižjega osebnega dohodka, predlagamo, da to opravi čimprej. Glede na to, da bo znesek najnižjega zajamčenega osebnega dohodka določen po preteku I. polletja, je potrebno upoštevati zadnji odstavek 15. člena zakona o zajamčenem osebnem dohodku, da določeni znesek ne sme biti manjši od 60 % povprečnega osebnega čistega dohodka delavcev v gospodarstvu Slovenije v prejšnjem polletju. Podatki o povprečnem čistem osebnem dohodku za čas I-IV 1990 kažejo, da znašajo čisti osebni dohodki v gospodarstvu Slovenije 4.507,00 dinarjev, kar pomeni, da bi se moral znesek najnižjega zajamčenega osebnega dohodka gibati okoli 2.700,00 dinarjev. Ta znesek bi ustrezal tudi preračunu stroškov v košarici življenjskih potrebščin.

Tako je v imenu predsedstva ZSSS zapisal predsednik Miha Ravnik v pismu IS Skupščine Republike Slovenije.

Predsednik sveta ZSSS:
Miha Ravnik

Vlada gasi požar brezposelnosti

Vprašanja brezposelnosti se vse bolj zaostrejo, zato je že skrajni čas, da bi zakonsko uredili tudi to področje. Predlog zakona o zapostavljanju, zavarovanju in drugih pravicah za čas brezposelnosti je republiška vlada preložila na jesen, dokler ne bodo pojasnjena nekatera sistemska vprašanja. Za zdaj pa je republiški sekretariat za delo pripravil za prihodnjo sejo republiške skupščine tako imenovani kratki zakon s tega področja, ki opredeljuje finančno sodelovanje države pri reševanju najtežjih vprašanj presežnih delavcev. Sprejeli naj bi ga že ta mesec.

Gre za sofinanciranje vlade pri kvalifikacijskih in dokvalifikacijskih programih delavcev, dokupa delovne dobe in pri izplačevanju odpravnin. Armadi brezposelnih, ki zdaj šteje že prek 40.000 ljudi in bo ob koncu leta dosegla število 70.000, je treba namreč takoj pomagati, ne pa čakati do jesni.

Tako imenovani kratki zakon o sofinanciranju uresničevanja pravic presežnih delavcev in zagotavljanju potrebnih sredstev ima le devet členov. Delodajalci ali organizacije morajo imeti program za stroške prekvalifikacij in dokvalifikacij, pa tudi za sodelovanje pri nadomestilih osebnih dohodkov za čas brezposelnosti, za sodelovanje pri dokupu zavarovalne dobe in pri izplačevanju odpravnin. Pri prvih dveh pogojih, pri prekvalifikacijah in nadomestilu osebnih dohodkov naj bi država sodelovala s 50 odstotki sredstev v času do enega leta, pri dokupu zavarovalne dobe pa največ za dobo do treh let, prav tako v višini 50 odstotkov. Za to pa bo treba poiskati dodatna sredstva, ki naj bi jih zbrali po stopnji 0,5 odstotka iz bruto osebnega dohodka in blizu 0,5 odstotka od dobička. Možno pa je tudi, da bi se zbiranje teh sredstev vključilo v rebalans proračuna za letošnje leto.

Organizacija oziroma delodajalec mora za uveljavljanje sredstev izpolnjevati tudi tele pogoje: imeti mora izdelan razvojni oziroma sanacijski program, ki vsebuje tudi program kadrovskega preustroja, tega mora potrditi ustrežna strokovna institucija. Imeti pa mora tudi program razreševanja presežnih delavcev in zagotoviti praviloma najmanj 50 odstotkov sredstev za reševanja kadrovskega zagat.

Prednost bodo torej imele organizacije, ki bodo izboljšale kadrovske sestavo, zaposlovala mlade, ohranjale ali odpirale produktivna delovna mesta ali imele tržno zanimive programe.

Korenitejša sprememba na področju zaposlovanja naj bi uredili v jesenskem zakonu. Takrat naj bi več pozornosti namenili tudi iskalcem prve zaposlitve, ki so zdaj dobesedno na slepem tiru. Delež tistih, ki po končanem šolanju brezupno iščejo delo, se iz leta v leto povečuje; letos bo takšnih po ocenah, že polovica.

Vprašanja na področju zaposlovanja takorekoko dobesedno kličejo po hitrejših rešitvah. Po eni strani gre za padanje rasti zaposlovanja, in vse več mladih brezposelnih, ki iščejo prvo zaposlitev. Po drugi strani pa gre za hitro rast presežnih delavcev po delovnih organizacijah in pomanjkanje novih delovnih mest. Žal pa precej zamujamo tako z zakonodajo kot z ukrepi za odpiranje novih delovnih mest, kar lahko privede do socialnih nemirov.

Marija Frančeskin

fotokronika

Groza tišine pod Krenom. Okoli trideset tisoč ljudi na spravi slovesnosti v Kočevskem Rogu. Ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar je opravil žalno mašo in simbolični pogreb, Milan Kučan pa pozval k novi skupni poti, na kateri naj ene krivice ne bi zamenjali z drugo...

Za člane SSS 5% ceneje

»V programskih listinah Svobodnih sindikatov Slovenije smo zapisali med ugodnosti, ki jih bomo nudili članom, tudi organiziran nakup v trgovskih organizacijah ali sindikalnih zadrugah,« je povedal predsednik občinskega sindikalnega sveta SSS Škofja Loka Sandi Bartol. »Ker za ustanavljanje zadrug še nimamo osnovnih možnosti (kapital, prostor, kadri) smo s trgovskim podjetjem ABC Loka sklenili začasno pogodbo o popustu za naše člane v njihovih poslovalnicah. Za ABC Loka smo se odločili, ker ima širok izbor blaga v vsej občini in tudi dve diskontni prodajalni. Za našo člansko izkaznico oziroma začasnim potrdilom, za tiste, ki izkaznice še nimajo, bodo člani lahko v diskontu v Podlubniku (Škofja Loka) in Železnikih kupovali še 5 odstotkov ceneje, v maloprodajni samopostrežni trgovini v Žireh pa za 10 odstotkov ceneje, če bodo kupili za več kot 300 din.

Pri uveljavljanju te pogodbe sodeluje tudi občinski sindikalni svet s finančnim vložkom, predvsem pa z računalniškimi in drugimi administrativnimi storitvami.

O tej ugodnosti so bili pisno obveščeni vsi delavci, člani našega sindikata. Mimogrede, doslej se je v Svobodne sindikate vključila več kot polovica zaposlenih v naši občini. Posebej smo o pogodbi obvestili vse predsednike sindikatov podjetij. O tem pa sta poročala tudi Gorenjski glas in Radio Žiri.

Odmevi na to akcijo so bili doslej samo ugodni. Res da ni veliko, je pa začetek, nekakšna poskusna oziroma prehodna oblika. Za jesen pa že resno pripravljamo projekt za sindikalno zadrugo, v kateri bodo cene oziroma popusti prav gotovo še ugodnejši.

Mimogrede, predsednik Sandi Bartol je tudi povedal, da bo od 1. julija dalje potrebna članska izkaznica tudi za pravno posvetovalnico, ki deluje v okviru občinskega sindikalnega sveta Škofja Loka, za zdaj vsak torek od 15. do 17. ure. Če bo potrebno bodo število urandih ur še povečali.

Tudi sindikalno ceno letovanja je omenil. Njihov občinski sindikalni svet sovlaga v počitniško društvo Škofja Loka že skoraj 8 let po desetino članarine, še posebej v izgradnjo bungalovov v Strunjanu. Tam imajo že sedaj za delavce škofjeloških podjetij 100 ležišč v petih objektih. Izdelujejo pa projekt za povečanje oziroma izgradnjo centralnih objektov.

A. A.

Vse večji reveži

Pred petnajstimi leti smo se v Sloveniji lotili izdelave posebne metodologije za ugotavljanje življenjskih stroškov, in sicer tako, da so posebej prikazani osebni stroški po posameznih tipih gospodinjstev ter vsi tisti stroški, ki so značilni za tipe gospodinjstev. Od leta 1986 se uporablja metodologija, ki zajema okoli 370 postavk v potrošniških košaricah. Dejstvo je, da primerjave med prihodki in stroški po tipih gospodinjstev (ali preračunano na posameznega delavca) daje veliko bolj realno sliko gmotnega položaja kot v praksi udomačena primerjava realnih osebnih dohodkov. Po tej metodologiji se z anketo ugotavljajo prihodki gospodinjstev, med katerimi je najpomembnejši delež osebnih dohodkov (okoli 60% razpoložljivih sredstev gospodinjstev), prejemki iz samostojne dejavnosti (okoli 6%), pokojnine in drugi socialni prejemki (okoli 15%) ter drugi redni in občasni prejemki. Struktura stroškov se ugotavlja na podlagi statističnih podatkov in občnih anket.

Naj opozorim, da je ta anketa, ki je podlaga za izračun vrednosti reprodukcije delovne sile (vrednost enote enostavnega dela, ki ji

nim delom in otroka: dečka od 3. do 6. leta starosti in deklico od 10. do 14. leta. To poudarjamo, ker je družina v anketi le reprezentant, pomemben za politiko plač, socialne korektive. K temu pa bi osebno dodal še za davčno politiko, ki je velik vzrok za neupravičene socialne razlike v vsakdanjosti, a ne doživlja sprememb.

Iz primerjave povprečnega osebnega dohodka in košarice povprečnih življenjskih stroškov ter košarice minimalnih življenjskih stroškov (to je bila osnova za vrednost enote enostavnega dela, za najnižji osebni dohodek in je osnova za ceno delovne sile v kolektivnih pogodbah). Po aprilskih cenah dobimo takšno sliko:

Število potrebnih povprečnih osebnih dohodkov za pokritje letnih povprečnih minimalnih življenjskih stroškov

1. Tričlansko gospodinjstvo

1987	29,4	17,1
1988	27,6	16,5
1989	33,2	20,6
1990	38,3	22,9

2. Štirčlansko gospodinjstvo

1987	36,3	21,2
1988	34,3	20,5
1989	40,9	25,2
1990	47,6	28,4

Razpredelnica kaže, da aprila 1990 dva zaposlena v štirčlanski družini nista zaslužila toliko, da bi pokrila minimalne življenjske stroške. Oba bi namreč morala imeti za 100% višje povprečne osebne dohodke, da bi pokrila povprečne življenjske stroške. Pri tričlanskem gospodinjstvu pa dva zaposlena zaslužita nekoliko več, kot znašajo minimalni življenjski stroški oziroma ne zaslužita zadosti za pokritje povprečnih življenjskih stroškov. Povprečni mesečni osebni dohodek je 4.917,00 dinarjev.

Podatki kažejo, da se je gmotni položaj štirčlanske družine pri minimalnih življenjskih stroških poslabšal za 34%, pri tričlanski pa tudi za 34%. Ne glede na to, da so razpoložljiva sredstva gospodinjstev ocenjena na podlagi anket iz leta 1983 in 1984 pa je ugotovitev in ocena, da le 17% vseh gospodinjstev z razpoložljivimi sredstvi pokriva povprečne življenjske stroške (preostali pa ne) in pa 53% gospodinjstev z razpoložljivimi sredstvi pokriva minimalne stroške. Skoraj polovico gospodinjstev pesti revščina.

Izsledki ankete (opravil jo je Janez Šumi, dipl. oec.) veljajo za naše razmere, naše možnosti za vzdrževanje življenjske ravni. Povzetek pa kaže, da so nekatere primerjave z evropskimi cenami vsaj s stališča gmotnega položaja naših gospodinjstev naravnost cinične.

Brane Mišič

Pobuda za stavko ni v hladilniku

Nenavadno je, da sindikat sam pripravlja kolektivno pogodbo, vendar je v naših razmerah, kot vse kaže, tudi to mogoče. Sindikat novinarjev Slovenije namreč še vedno ne ve, kdo je druga stranka pri njenem sklepanju. Na naš poziv sredi maja se Slovenska vlada ni odzvala in sklepamo, da na tem področju ni bilo narejenega ničesar. Zamujanje pri kolektivni pogodbi za novinarsko dejavnost, tako kot pri drugih kolektivnih pogodbah v Sloveniji in Jugoslaviji, si razlagamo kot posledico zavestne odločitve oblasti, da oteži (ali vsaj ne pomaga) uveljavljati kolektivne pogodbe. Razumljivo je, da razmere, ko se kolektivne pogodbe vse bolj oddaljujejo, medtem pa plače krojijo še naprej tisti, ki so jih že doslej, in ko se odločanje kopiči v rokah poslovođstev, najmanj ustreza delojemalcem.

Naš sindikat postavlja republiškem izvršnemu svetu vprašanje, zakaj zamujanje s kolektivnimi pogodbami in kdo je za to odgovoren, in pričakujemo javen odgovor. Podpiramo zahtevo po takojšnjem sprejemu zakona, po katerem naj bi kolektivne pogodbe začele veljati s prvim julijem, in to brez omejitev. Ker se je sklepanje naše kolektivne pogodbe zavleklo in ni stvarno pričakovati, da bi prišli do nje pred septembrom, je smotno, in takšno je priporočilo izvršnega odbora SNS novinarskim sindikatom, organiziranim po posameznih novinarskih hišah, da se nemudoma in z vso svojo avtoriteto vključijo v spreminjanje pravilnikov o plačah, ki je v teku, da dosežejo kar najprimernejše vrednotenje novinarskega dela. Razumljivo je, da bomo morali sklep naše skupščine, sprejet maja, po katerem pobudo za splošno opozorilno stavko spravljamo v hladilnik, ponovno pretehtati.

Venčeslav Japelj
predsednik SNS

Tomšič se je zlagal

Ker je bil v televizijski oddaji Žarišče (28. 6. 1990) govor o včlanjevanju v ZSSS, je IO podjetja Titan 3. 7. 1990. razpravljalo o tej problematiki.

Člani izvršnega odbora so soglasno obsodili izjavo predsednika Neodvisnih sindikatov, da je včlanjevanje v ZSSS v Titanu potekalo na nepravilen način. Delavcem naj bi bilo tolmačeno, da bodo v primeru, če ne bodo podpisali izjave o pristopu v ZSSS, izgubili delo. Člani IO so ugotavljali, da nihče izmed sindikalnih poverjenikov ni uporabljal takega načina pridobivanja članov. Vsi delavci so 15. 5. 1990 prejeli pisno obvestilo o možnosti in načinu včlanjevanja v ZSSS, sindikalni poverjeniki pa so v svojih okoljih razdelili delavcem pristopne izjave. Delavcem je bilo povedano, da je članstvo v ZSSS prostovoljno, naj o podpisu izjave razmislijo in po morebitni odločitvi za članstvo podpisano izjavo v določenem roku vrnejo sindikalnemu poverjeniku.

Obtožbe, ki jih je dal predsednik Neodvisnih sindikatov, so po mnenju izvršnega odbora sindikata neutemeljene. Zato izvršni odbor sindikata upravičeno pričakuje opravičilo, v nasprotnem primeru pa argumentacijo danih izjav.

IO sindikata podjetja
Titan Kamnik:
Rajko Rems

... S simboličnim stiskom rok je bila opravljena obredna sprava. Tista prava in iskrena je prepuščena vsakemu posamezniku: žrtvam v bolečini, krvinkom v nemiru groze, da so izobčeni v razodetju krvave resnice o neki ne tako davni preteklosti. J. S. Slike: Sašo Bernardi

nismo dovolili nikoli zaživeti), najnižjega osebnega dohodka in pri kolektivnih pogodbah za pogajanje in določitev cene delovne sile.

To je tudi tista košarica, zaradi katere so nam v svobodnih sindikatih namenili dosti grenkih občutkov, češ da je preskromna. Moramo tudi opozoriti, da ima povprečno gospodinjstvo 3,13 člana. Tričlanska družina zajema delavca in delavko z lahkimi fizičnim delom in otroka od 7. do 9. leta. Štirčlanska družina pa zajema delavca in delavko z lahkimi fizič-

Če vprašate mene

Dopust je pravica. Če vprašate mene, je dopust seveda tudi dolžnost, dolžnost do sebe, svojega

takšnega in drugačnega zdravja, dolžnost do svojega in skupnega uspešnega prihodnjega dela.

Zato sem šel na dopust in tudi zato, da si dokažem, da znam poletni početi še kaj drugega, da znam živeti tudi brez časopisov, radia, televizije in politike. Da, predvsem, da se rešim bremena politike in politizacije, politikantstva in politiziranja vsega, kar me obkroža. Da se rešim obsedenosti mojega življenjskega okolja s politikom.

Pa sem dvignil jačra na svoji, doma izdelani barki in odpluti proti jugu, daleč, stran od politike, da bom končno vedel, od kod pih in kam me nese, da bom, če bom čutil nevarnost, vedel, kje je varna luka.

Istro sem preplul s strahom, da se ne bom več znal odlepiti od »starega sveta«. Šele na Susku, samosvojem osamelcu onstran Kvarnerja, sem zadihal. Znan vonj, kljubovalna mivka, debelini izrazi domačinov in pridni Slovenci, ki so pokupili vse, kar le ima stene in streho.

Na privezu v pretesnem mandraču si ogledam bližnje sosedo. Italijani se prekajo o nekem kuharskem receptu, Bavarci se pomenkujejo o električni napeljavi na gliserju in prijazno ogovarjajo najinega radovednega paglavca, Indokitajka na katamaranu z angleško zastavo bere knjigo, Slovenci na dveh družinskih jadrnicah se bučno pripravajo o politiki krščanskih demokratov v tradicionalno katoliški Sloveniji. Mimoidoči, po dolensko govoreči rojak, me v šali obžre, ker imam na zastavi še vedno rdečo zvezdo (ko da bi si jo skupaj z zakonom in mednarodnim kodeksom sam izmislil).

Ne pustim se. Hočem dopust brez politike. Grem na prvo pivo po Ljubljani. Nova točilnica, spet je nekdo dobro investiral. Eno veliko v rosnem vrču pri 30 stopinjah v senci.

On jih je imel za seboj že nekaj. Lani sem ga v sosednjem lokalju pustil v podobnem stanju. Dober jadralec. Naroči veliko pivo za »svobodnjaka« in šesto za gospoda liberalca. Ugotavlja, da postaja ozračje na otoku parlamentarno, da se celo tukaj čuti pozivljajoči Demos, kar da dokazuje nova pivnica, ki si jo pred volitvami njegov strankarski kolega ni upal odpreti...

Ko sem se odvezoval, so se sosede še vedno demokratizirali. Nekdo me je, na srečo, prepozno spoznal za sindikalista. Kar odprilo me je mimo Premude, Škarde, Ista.

Kamor koli do tistih skalnatih plošč, grebenov, hrbtov in čeri ob Molatu. Če imate podobne stiske in če vprašate mene, pojdite kamor koli, da le ni naseljeno, da le ni varnega sidrišča, kjer bi se lahko znašel kakšen postrevolucionarni Slovenec.

Doro Hvalica

Blokada zvezne skupščine

Sprejem deklaracije o suverenosti Republike Slovenije, predlog slovenskim delegatom, naj se ne udeležijo več sej zveznega zbora in sprejem srbskega zakona o začasnem prenehanju dela kosovske skupščine so tisti politični dogodki minulih dni, ki so med že tako spolitizirane ljudi spet vnesli mučen nemir. Še enkrat se je namreč potrdilo, da je prihodnost »tretje« Jugoslavije skrajno negotova, s tem pa tudi želje povprečnega Jugoslavana po bolj mirnem in duhovno ter gmotno bogatejšem življenju.

Nesporno je, da v sedanji Jugoslaviji potekajo pomembne politične spremembe, da je gospodarska prenova postala del našega vsakdanjka in da smo na pomembnem zgodovinskem razpotju. Po eni strani imamo priložnost narediti razvojni »preskok«, če nas bo pri tem tujina finančno in politično podpirala, po drugi strani pa se nam lahko zgodi, da se iz globoke krize ne bomo znali izviti dovolj hitro in preudarno. Slovensko politiko je glavno vprašanje predvsem, ali se kaže o prihodnji ureditvi v državi strpno pogajati z drugimi republikami in pokrajinama, ali pa je morda edina prava pot »radikalizacij« slovenske politike, zavračanje dialoga z nasprotno stranjo in boj za osamosvojitve Slovenije. Tako prva kot druga politična odločitev ima svoje dobre in slabe strani, na dlani pa je, da je za končno odločitev še prezgodaj. V Jugoslaviji mora namreč najprej priti do svobodnih volitev in uvedbe večstrankarskega sistema v vseh republikah in pokrajinah, saj nas dialog pluralistične slovenske in hrvaške politike s partijsko monistično politiko preostale Jugoslavije ne bo daleč pripeljal.

S tega zornega kota bi bilo morda res koristno, da se slovenski delegati v Zveznem zboru ne bi več udeleževali njegovih sej. Vendar bi s tem zapravili možnost, da s svojo

navzočnostjo in razpravami v zveznem zboru pomagajo utirati pot večstrankarski demokraciji, ki se je zlasti komunisti v Srbiji tako zelo (upravičeno) bojijo. Zavedati bi se morali tudi, da je povsem negotova tudi usoda zbora republik in pokrajin Skupščine SFRJ, saj je kosovska delegacija ostala brez delegatske baze. Ali je morda v interesu Slovenije, da se delo zvezne skupščine v celoti blokira? Verjetno ne, saj bi to pomenilo, da se od načel delovanja pravne države odmikamo še za en korak dlje, institucionalna dezintegracija pa bi povečala apetite jastrebov v JLA Po urejanju jugoslovanskih razmer na vojaško-političen, »trd« način.

Nasploh se te dni utrjuje vtis, kot da nekateri slovenski politični veljaki niti približno ne vedo, kako zahtevno, odgovorno, ustvarjalno in koristno delo vendarle opravljajo naši delegati v obeh zborih zvezne skupščine in da jim ne bi ka-

zalo krčiti manevrskega prostora za dialog z zvezno vlado, Narodno banko Jugoslavije in drugimi delegati, ali jim ga celo vzeti. Če pa se bo to vse-

eno zgodilo, bo to le dokaz več, da slovenska politika nima jasno definirane strategije boja za drugačen položaj Slovenije v Jugoslaviji in da

Jože Šketa, član predsedstva ZSSS, o vladnih programskih osnovah

Zamera vladi, ker se vtika v plače

Programske usmeritve slovenske vlade bo le-ta predstavila slovenski skupščini sredi prihodnjega tedna (18. julija), da bi potrditev v skupščini zagotovila trdno podporo uveljavljanja le-teh. Ker pa je osnutek usmeritev zagledal luč sveta že skoraj pred tremi tedni (vmes je nenačrtovano prelaganje razprave v skupščini za dva tedna) so jih vse politične stranke in drugi dejavniki lahko temeljito preučili in zato pričakujemo v skupščini obsežno in tudi vročo razpravo. Za mnenje o tem, ali so smernice dokument, ki ga je mogoče sprejeti takšnega, kot je bil ponujen, smo povprašali Jožeta Šketa, člana predsedstva Svobodnih sindikatov Slovenije. »Če bodo doživele konkretizacijo, bo vse skupaj dobro. Vendar pa jih bo treba na nekaterih po-

dročjih izboljšati. Najbolj jim zamerim, ker vlada ceni dela ne prizna tržnosti.« Tako bi lahko najkrajše povzeli, kar nam je povedal Jože Šketa.

Toda pojdemo po vrsti. Svet ZSSS bo o gospodarjenju ter o gmotnem in socialnem položaju delavcev govoril dan pred zasedanjem skupščine in na tej seji bodo najverjetneje izoblikovali tudi stališče sindikata do nameranih potez slovenske vlade oziroma predlagali, kaj bi bilo najbolj smotno storiti, da bi zavarovali delavce, obenem pa bi zagotovili gospodarski in družbeni razvoj.

Strokovna služba sveta je za to sejo pripravila gradivo o socialnem in gmotnem položaju delavcev, iz katerega so razvidne naslednje bistvene spremembe v zadnjih petih mesecih: vse več

delavcev ostaja brez dela, vse manj družin lahko z osebnimi dohodki pokriva svoje življenjske stroške in plače so krepko zostale za Markovičevimi obljubami sredi lanskega decembra, češ, da letos osebni dohodki ne bodo padli pod lansko raven. Skratka, vse teže postaja – kljub hvali zvezne vlade o podajanju inflacije – dostojno živeti, čeprav so v prenekatem podjetju začeli izplačevati – predvsem vodstvenim in vodilnim delavcem – tajno, v zaprtih kuvertah, dodatke k rednim plačam in ti dodatki dosegajo vrednost 100, 150 DEM, menda pa tudi več.

V težkem ozračju vse bolj grozečih stečajev in odpušcanja delavcev, padajočih osebnih dohodkih in vse slabšem socialnem položaju zaposlenih in njihovih družin, bodo v svobodnih sindikatih obravnavali – tudi – programske usmeritve slovenske vlade. Medtem ko nekateri usmeritvam zamerijo, na primer, da niso dovolj celovite pri zagotavljanju »rdeče niti« – boja za suverenost Slovenije, bodo v sindikatih glavno pozornost usmerili v položaj delavca in revitalizacijo gospodarstva. Ali ga smernice zagotavljajo in kako, in če ga ne, kako jih dopolniti, da bi zagotovili družbeni in gospodarski razvoj, smo pobarali Jožeta Šketa, člana predsedstva ZSSS.

Programu manjka konkretizacija, je uvodoma povedal Šketa, skratka ni jasno, (še, op.p.) kako naj bi ga uresničili. Zelo dobro bi bilo če bi iz programskih usmeritev lahko razbrali, kako bodo premagovali težave v gospodarstvu. Tako pa vlada trdi, da se bo zadovoljevala v tujini in doma, da bo pomagala podjetjem reševati nelikvidnostne in razvojne probleme, vendar pa za to še nima zakonske osnove.

»Seveda se z marsičem v usmeritvah strinjam,« je nadaljeval Jože Šketa. »Menim, da je dobro, da slovenska vlada nasprotuje intervencijskemu uvozu ali da trdi, da ne bo podpirala neobetavne proizvodnje in da ne bo socializirala izgub. Ob tem se sicer postavlja vprašanje, kako poskrbeti za delavce, ki bodo ob delo, kako pridobiti nove proizvodne programe zanje. Prav tako mi je všeč, da je vlada proti odvljanju slovenskega dohodka v druge republike za neznane namene.«

V programskih osnovah je lepo zapisano, da so obremenitve gospodarstva previsoke, premalo pa o tem, kako in za koliko ga razbremeniti. Vse kaže, meni Šketa, da bo slovenska vlada bolj omejevala skupno, manj pa splošno pomoč. To se je že pokazalo na zadnji seji skupščine, na kateri so govorili predvsem o zniževanju prisiljenih stopenj za družbene delavnosti. Niti zdajšnja davčna po-

litivno misli, da je mogoče politične probleme reševati na nediplomatski način, z nenehnim postavljanjem ultimativ in nepristajanjem na kakršenkoli dialog. Bilo bi seveda čudovito, če bi lahko rekli; mi zahtevamo to in ono, na primer le sprejemanje zakonov, ki Slovenijo koristijo, nasprotna stran pa bi na to gladko pristala, tudi v svojo škodo. A je že tako, da nasprotnih interesov politične narave ni mogoče usklajevati le v škodo ene strani, ampak je potrebno iskati kompromis, ki bo zadovoljil obe strani.

O nekaterih zadevah seveda kompromisov ni mogoče sklepati, na primer nikakor ne o nujnem zmanjšanju obsega zveznega proračuna, o sedanjem financiranju razvoja manj razvitih delov v Jugoslaviji, ki ne daje rezultatov, in še bi lahko naštevali. V Sloveniji nas lahko z gospodarskega zornega kota resnično skrbi, da je slovensko gospodarstvo najbolj obremenjeno z davki in prispevki, da so izgube v letošnjem prvem trimesečju večje od akumulacije in da podjetja pestijo hude likvidnostne težave, ki so marsikoga že pahnilo v začetek stečajnega postopka. Nadaljevanje

gospodarske reforme je politično nujno tudi za Slovenijo, pri čemer pa blokada delovanja zvezne skupščine resno ogroža temeljne cilje Markovičevega stabilizacijskega programa, to je nadaljnje brzdanje cen, postavitev zunanje konvertibilnosti dinarja, nadaljnje ustvarjanje presežka v tekoči plačilni bilanci in ustvarjanje možnosti za nov razvojno-investicijski krog. Nekateri v Sloveniji sicer menijo, da lahko zamahnemo z roko, se odrečemo Aneteju Markoviču, uvedemo svojo valuto in se lotimo sanacije nakopičenih gospodarskih problemov kar sami. Vendar, mednarodne finančne institucije so že ponudile finančno pomoč Jugoslaviji kot celoti, pri čemer jih notranje politične zdrahe zanimajo le toliko, da razmišljajo o zmanjševanju te pomoči.

Tudi v Sloveniji ima torej politika zahtevno nalogo potegniti pravo potezo v pravem trenutku. Upravičena se zdi bojazen, da krepitev blokade dela zvezne skupščine prav gotovo ni praviša, je pa razmeroma odmeven medijski dogodek, ki na začetku morda prinaša komu točke...

Emil Lah

Druga seja komisije za preučevanje odtujevanja družbene lastnine

Koliko krivde nosi SDK

Bodoča slovenska finančna in davčna policija bo imela veliko dela pri razkrinkavanju kraj in zlorab družbene lastnine. Tudi zaradi napak v preteklosti, ko organi za notranje zadeve, služba družbenega knjigovodstva in tisti, ki so stali za njimi, niso bili sposobni preprečiti nezakonitega okoriščenja s to izvirno svetinjo socialističnega samoupravljanja. Vsekakor bodo finančarji potrebovali več zmožnosti argumentiranja kot pa jo premorejo nekateri člani republiške parlamentarne komisije za celovito proučitev okoliščin, posledice in pojavov oškodovanja družbenega premoženja, ki se je nedavno sestala že drugič ta mesec.

To delovno telo, ki ga vodi dr. Ludvik Toplak, je imelo tokrat na dnevnem redu obravnavo primerov Iskre, Elana in pa svetovalno organizacijo Hannesa Androscha in Ljubljanske banke d.d., v razpravo pa so vključevali tudi povabljeni predstavniki notranjega ministrstva, službe družbenega knjigovodstva, inštituta za kriminologijo, Gospodarske zbornice Slovenije in drugi. Tako je Tine Miložič, ki na RSNZ odgovarja za gospodarski kriminal, odkrito priznal, da imajo čedalje več težav s številnimi oblikami te dejavnosti in da jim z zdajšnjimi metodami in sredstvi niso kos. V primeru Iskre Deltje in Elana imajo težave z zbiranjem dokumentacije, zlasti za posle, vezane s tujino, kjer so največje možnosti za

nezakonito odvljanje kapitala. V begunjski tovarni so tako dokumentacijo o »črnih fondih« odnesli deset dni pred njihovim prihodom. Člani komisije so za razjasnitev finančnih špekulacij v Elanu povabili k sodelovanju tudi predstavnika kranjske SDK, ki je dvakrat ponovil zelo pomenljivo izjavo, da ne izključuje možnosti, da je nekdo zadrževal temeljitejši finančni pregled Elanovega poslovanja, vendar pa da za to nimajo dokazov. Dokaj nepričljivo pa je izzvenela tudi njegova izjava, da so v SDK dvakrat sprožili pobudo za revizijo Elana, vendar pa naj bi bil ta vzoren, brez izgub in nelikvidnosti in tako ni ustrezal merilom za pregled, narejenim na podlagi programa zvezne SDK. Kot kaže bo zdajšnji pregled tega podjetja končan do konca avgusta, dozdajšnje ugotovitve pa so menda »zelo porazne«. In marsikdo se prav ob tem sprašuje, če ni primer tega edinega slovenskega podjetja s svetovno blagovno znamko, le vidni del ledene gore v naši ekonomiji.

Zanimiv pa je tudi »primer« Ljubljanske banke in Hannesa Androscha, o katerem nihče od navzočih ni vedel ničesar in tudi predstavniki RSNZ je zagotovili, da o njem nima nobenih konkretnih podatkov. Izjema je bil le predlagatelj, delegat in kranjski župan Vitomir Gros, ki je stvar argumentiral s tem, »da je bil Androsch v Avstriji znan kot kriminalc, oblast pa ga kliče kot reše-

valca in pušča v ozadju naše svetovalne firme.« Zavrnil gaje Mile Šetinc, ki je dejal, da je take stvari pač treba utemeljiti in da Androsch zdaj pač vodi svojo firmo in povsem legalno nastopa.

Govor je bil tudi o Iskri in o domnevni milijonski škodi v dolarjih, ki da jo je ta utrpela zaradi nevestnega zunanjetrgovinskega poslovanja in prelinjanja akumulacije v izgubarske hotele. Vsa razprava pa je nato zvozelena, eden izmed članov komisije pa je kolega Danijela Malneška, ki je bil najglasnejši v obtožbah Iskre, tudi obdolžil, da razpravlja brez števil, imen in datumov. Prav škoda, da se predsednik ali kdo drug iz komisije ni spomnil, da bi na sejo povabil tudi predstavnike »obtoženih« firm, saj bi tako nekateri stvari dodatno pojasnili, pa tudi morebitni molk odgovornih bi bil precej zgovoren.

Kot kaže, bodo članom komisije prišli kar prav metodološki napotki Alenke Znidaršič Kranjc iz Inštituta za kriminologijo, ki jih je po koncu razprave strokovno poučila, kako naj se lotijo dela. Njihov šef dr. Ludvik Toplak jim je povedal, da bodo kot parlamentarna komisija pač morali priti pred skupščino s konkretnimi predlogi za zakonske spremembe. Last, oblast in seks so biološke potrebe vsakega človeka, je dejal. Kaže pa, da smo na Slovenskem najbolj nebrzdani prav na prvih dveh naštetih področjih.

Miha Jenko

litika na zagotavlja s svojimi stopnjami konkurenčnosti naših izdelkov in vlada bi lahko v usmeritvah o razreševanju tega vprašanja napisala malo več podrobnosti, kot jih je.

»Vidi se, da vlada ne namerava v celoti zagotavljati zakonitosti trga tako, da bi bila podjetja povsem samostojna,« pravi Šketa. »To se ne vidi samo iz njenega mnenja, da se bo morala še vedno vključevati v gospodarjenje. To se kaže pri politiki osebnih dohodkov.«

Osebnih dohodki, oziroma politika zdajšnje vlade, je, kot meni naš sogovornik, največja slabost programskih usmeritev. Iz gradiva je namreč razvidno, da cena dela v očeh vlade ni enakopraven element trga, saj hoče vlada tudi v prihodnje posegati na področje osebnih dohodkov z administrativnimi omejitvami. Sindikate to zelo moti, ker tako zanika vlogo sindikatov kot partnerja v pogajanjih za ceno dela. Na vprašanje, kaj nameravajo v sindikatih ukretni, je sogovornik povedal, da so svobodni sindikati že predlagali zakon o kolektivnih pogodbah. S stavko pa sindikati tu ne mislijo rožljati.

Za sindikate je vsekakor zanimivo vprašanje tudi prenova gospodarstva in njegovo oživljanje, vprašanja lastnine in razmaha drobnega gospodarstva. O teh vprašanjih je Šketa veliko govoril, osnovne misli pa so naslednje: republiška vlada se opira na razvojni sklad in Agencijo za prestrukturiranje. Sindikati se s tem strinjajo, saj so pred časom sami pripravili predlog za razvojno-za-

poslitveni zakon. Tudi sindikati menijo, da bi bilo treba na ravni republike zbirati sredstva za nove proizvodne programe in nova delovna mesta. Malo pa Šketa bega, da v programskih usmeritvah ni zamislil o takšnih skladih na občinski ravni. S tem jemljejo občanem njihovo v ustavi določeno odgovornost za razvoj svojega območja, razen tega pa bi z občinskimi sredstvi in strokovnim delom dodatno lajšali breme vse večje nezaposlenosti.

Na vprašanje, kako preusmeriti neugodna zaposlitvena gibanja, nezaposlenost močno narašča, Šketa odgovarja, da razume, da je treba zaposlitveno politiko graditi tudi na analizi razmer, kar počne vlada. Toda za odgovor na vprašanje, kako obrniti neugodna gibanja, to ni dovolj. Tu bi zelo prav prišli zaposlitveno-razvojni skladi v občinah, pravi Šketa in nadaljuje: »V vsaki občini bi morali pazljivo spremljati razvoj dogodkov in zagotoviti nova delovna mesta. To je mogoče seveda le ob novih proizvodnih programih.«

Šketa tudi meni, da bi morala država zagotoviti nov vir sredstev za tako imenovani dinar za zaposlovanje. Zdjaj je ta prispevek 0,52 % BOD. To bo sčasoma premalo, ne samo zato, ker bo nezaposlenih vse več, ampak ker bo tistih, ki to plačujejo (zaposlenih), vse manj in tudi ni prav, da to breme prenašajo zgolj zaposleni delavci. Veliko bi tu lahko pomagala davčna politika, če bi jo naravnali tako, da bi spodbujala odpiranje novih, produktivnih delovnih mest.

»V sindikatih smo pogosto poudarjali, da mora vlada pripraviti celovit socialni program, saj sta za nas socialna in ekonomska politika celota,« je »sprehod« po vladnih »programskih usmeritvah« zaključil Jože Šketa. »V gradivu pa je prav to poglavje zelo slabo zastopano, v dveh stavkih, ki pa ne dajeta prav nobenega odgovora. Ko bi bili vsaj omenjeni osnovni elementi. Pa nič. Vlada celo zapiše frazo, da bo to področje urejala v okviru obstoječih socialnih programov, v pogovorih pa prizna, da jih nima. Kaj naj bi potem pomenili v programskih izhodiščih zapisani »že sprejeti socialni programi?«

Na koncu je Šketa nekoliko spravljiv: da programska izhodišča ne bi bila slaba, če bi bilo povedala, kako in kdaj jih bodo realizirali. Edinole zaradi vladne politike plač ni odpustka: zato, ker vlada ne prizna ceni dela, naj se oblikuje na trgu, ampak hoče še naprej administrativno posegati vanjo, ker ji ne prizna, da je, tako kot cena reprodukcijskega materiala na primer, sestavni del proizvodnih stroškov.

Boris Rugelj

Predsedstvo sveta ZSSS o predlaganem zakonu o prenosu nepremičnin nekdanjih DPO med sredstva družbenopolitičnih skupnosti

Boljševiški dekret

I. V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije, v sindikatih dejavnosti in v vseh sindikalnih organizacijah ter med članstvom je predlog zakona o prenosu nepremičnin nekdanjih družbenopolitičnih organizacij na družbenopolitično skupnost povzročil veliko preseženje pa tudi vznemirjenje. Predlog zakona namreč odvzema bivšim družbenopolitičnim organizacijam in tudi Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije vse nepremičnine, ki so jih pridobile na zakonit in legalen način v preteklih 45 letih, s svojim delom in poslovanjem.

Republika Slovenija je z ustavnimi amandmaji k svoji ustavi iz septembra 1989 in marca 1990 ter Deklaracijo o suverenosti države Republike Slovenije utrdila temeljne politične, lastninski in sindikalno pluralni ter demokratični in pravni državi, ki bo temeljna enakopravnosti vseh in vsakogar, v kateri so pravice in svoboščine človeka in državljana eden izmed temeljev politične in gospodarske ureditve.

Prav ta Republika Slovenija pa namerava odvzeti vse nepremično premoženje nekdanjemu družbenopolitičnim organizacijam in Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije z zakonom, ki nima nobene ustavne in pravne podlage, ker krši načela enakopravnosti vseh subjektov, ker v imenu te iste enakopravnosti jemlje enim, da bi dal drugim. Zakon tudi nima pravne podlage, ker učinkuje za nazaj, ker jemlje tisto, kar je bilo ustvarjeno ali pridobljeno na zakonit način v skladu s tedaj veljavni predpisi. Zakon, takšen,

kot je predložen, zanika načela pravne države in ni v skladu s pravno ureditvijo.

Predlog zakona je izraz politične volje novih oblasti in ne pravne države. Strinjamo se, da nova vlada omogoči delovanje politični strank tudi z zagotavljanjem gmotnih možnosti, ne strinjamo pa se, da to naredi z odvzemanjem nepremičnega premoženja dosedanjim družbenopolitičnim organizacijam in Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije.

Predlog zakona tudi ne temelji na izhodiščih, ki jih je nova vlada opredelila v svojih programskih usmeritvah in sicer, da bo oblikovala zakone po evropskih standardih in zahtevah Evrope 1992.

II. Predlog zakona računa in si hkrati postavlja za cilj, da bo z odvzemanjem nepremičnega premoženja nekdanjim družbenopolitičnim organizacijam in Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije zagotovil, enakopravne možnosti za delovanje vsem političnim organizacijam.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije ni politična organizacija; Zveza svobodnih sindikatov Slovenije je demokratična samostojna interesna organizacija, ki uveljavlja in varuje ekonomske, socialne in kulturne interese svojih članov (delavcev) v skladu s svojim programom in statutom, upošteva mednarodne konvencije in načela sodobne pravne države. Član Zveze svobodnih sindikatov Slovenije postane delavec ali druga oseba, ne glede na narodnostno, politično ali versko pripadnost ali prepričanje, če

sprejme pravice in dolžnosti člana ter programske usmeritve.

Že v amandmajh k ustavi Republike Slovenije, ki so bili sprejeti 27. septembra 1989. leta, je Zveza sindikatov Slovenije, predhodnica Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, uveljavila svoje pobude in predloge, ki so v 27. točki IX. amandmaja definirali sindikate kot neodvisne delavske organizacije, uveljavili pluralizem sindikalnega organiziranja in delovanja ter zagotovili sindikatno delovanje brez omejitev v zakonodaji ali s statuti organizacij in skupnosti. Svoboda ustanavljanja sindikatov pa je opredeljena tudi XIV. ustavnem amandmaju.

Sindikati ni bil nikoli formalno opredeljen kot družbenopolitična organizacija, ampak kot najširša organizacija delavcev.

Predlog zakona tudi ni v skladu s konvencijo Mednarodne organizacije dela. št. 87 o sindikalnih svoboščinah in varstvu sindikalnih pravic iz leta 1948, ki jo je Jugoslavija ratificirala leta 1958. Tretji člen te konvencije določa, da imajo delavske organizacije pravico sprejemati svoje statute in splošne upravne akte, svobodno izbirati svoje predstavnike, se same upravljati in delovati ter oblikovati svoje akcijske programe; državne oblasti pa ne smejo omejevati teh pravic ali pa zavirati njeno zakonito izvrševanje. Osmi člen omenjene konvencije tudi določa, da nacionalna zakonodaja ne sme ogroziti niti se je ne sme uporabljati tako, da bi bila kakor koli ogrožena jamstva, ki jih ta konvencija določa.

Predlagani zakon tudi ni v skladu s Mednarodnim paktom

o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah iz leta 1966, ki ga je Jugoslavija ratificirala leta 1971. Osmi člen cit. pakta določa v točki c.), da se države članice pakta zavezujejo, da bodo zagotovile sindikatno pravico, da prosto delujejo, brez druge omejitve, razen take, ki jo določa zakon in pomeni v demokratični družbi ukrep, potreben za nacionalno vrednost ali javni red ali za varstvo pravic in svoboščin drugih. Ta pakt tudi ne dopušča kakršnih koli kršitev konvencije št. 87 o sindikalnih svoboščinah in varstvu sindikalnih pravic.

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije ugotavljamo, da predloženi zakon krši z ustavo in z mednarodnimi listinami varovane sindikalne pravice in svoboščine, še zlasti pa postavlja Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije v pravni položaj, ki ga nima ne po ustavi ne po svojem statutu.

III. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije je vključno s pravnimi predhodniki, svoje delovanje in svoje poslovanje, vključno s pridobivanjem nepremičnega premoženja, temeljila na načelih samofinansiranja na podlagi članarine in drugih izvirmih prihodkov v skladu s statutom in statutarno izvedbenimi akti.

V sindikalnem nepremičnem premoženju so sredstva, ki so jih člani zbrali tudi s povečano članarino od redne, z dodatnimi plačili iz neto osebnih dohodkov in neto prejemkov iz skupne porabe, s prostovoljnimi prispevki in prostovoljnimi delom. Sindikalno premoženje je skupna last članov

Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in ne temelji na družbenopolitičnih podlagah.

Odvzeti nepremično premoženje Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije pomeni razlastiti člane sindikata, organizirane v sindikatih podjetij, v sindikalnih organizacijah v občinah in posebnih družbenopolitičnih skupnostih, v sindikatih dejavnosti Slovenije in v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije. Zato tudi ni pravnih in drugih podlag za odvzem nepremičnin Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, prenesti skupno premoženje članov v sredstva družbenopolitičnih skupnosti pa je dejanje brez primere v novejši slovenski zgodovini. Gre namreč za nepremično premoženje, katerega temeljni namen in funkcija je ustvarjanje in zagotavljanje možnosti za varovanje ekonomskih, socialnih in drugih pravic članov – torej opravljanje klasične varovalne funkcije sindikata.

Morebitno sprejetje tega zakona bi močno ogrozilo, če ne celo onemogočilo delovanje Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, sindikatov dejavnosti Slovenije in drugih oblik organiziranja v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije in sindikatih dejavnosti. Onemogočilo bi uresničevanje temeljnih ciljev in nalog, opredeljenih v statutih in programskih dokumentih – to je varovanje ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic članov, pa tudi drugih delavcev. Predlog zakona je torej uperjen proti delavcem, članom, pa tudi nečlanom Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, za katerih pravice se zavzema in jih varuje, saj se želi z njim spodrežati materialno podlago delovanja Zveze svobodnih sindikatov Slovenije kot prostovoljne delavske interesne organizacije.

IV. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije kot eden od pobudnikov in predlagateljev ustave uveljavitve pluralizma sindikalnega organiziranja tudi deluje tako, da sodeluje z drugimi sindikalnim organizacijami, ki so ustanovljene v Republiki Sloveniji. Vendar s sindikalnega pluralizma ni mogoče razlagati tako, da se nepremičnine ene sindikalne organizacije razdelijo med vse ustanovljene sindikalne organizacije in sicer s posredovanjem družbenopolitičnih skupnosti. To bi namreč pomenilo neposredno vpletanje države v ustanavljanje in delovanje sindikatov in krmljč sindikalne svoboščine in pravice.

Sindikalni pluralizem razumemo kot samostojno delovanje samostojnih sindikalnih organizacij, katerih sodelovanje pa temelji na skupnih interesih ali ciljnih, zaradi katerih so bile ustanovljene. Sindikalni pluralizem je mogoče zagotoviti predvsem s sodelovanjem vseh delujočih sindikalnih organizacij, vendar brez vpletanja države, političnih organizacij ali koga drugega. Sindikalni pluralizem zagotavljajo programi in člani, ki te programe vzamejo za svoje, ne pa ustava in zakoni.

V. V Zvezi svobodnih sindikatov trdimo, da predloženi zakon nima ustavnih in zakonskih podlag, še zlasti pa ni ustavnih in zakonskih podlag za posege v delovanje in poslovanje Zveze svobodnih sindikatov Slovenije. Zato od skupščine Republike Slovenije zahtevamo, da predlog zakona umakne z dnevnega reda.

Predsedstvo sveta
Zveze svobodnih
sindikats Slovenije

Svobodni Sindikats Slovenije

Mnenje

Odnos vodje delavcev do delavcev

Ali so režimski sindikati še legalni, se sprašuje Alojz Jenko v rubriki Pisma bralcev v Delu, 19. 6. 1990.

Neverjetno je, koliko licimerstva in dvoiličnosti premore Alojz Jenko in kakšno dušebrižnost hoče pokazati v tem svojem članku. Vendar mu to ni uspelo, kar lepo kaže tudi odziv na njegov članek, ki ga je napisal Igor Ponikvar iz Celja. Igor Ponikvar ni mogel verjeti svojim očem ob prebiranju članka Alojza Jenka, vendar pa Igor Ponikvar ne bi mogel verjeti tudi svojemu razumu, če bi vedel še za eno žalostno dejstvo, da je Alojz Jenko »vodja delavcev« v Avtocestni bazi Ljubljana in da je s tem svojim člankom lepo pokazal odnos do svojih delavcev, saj je tudi Ponikvar v svojem članku ugotovil oziroma pozval Alojza Jenka, naj ne kleveta članov SSS, naj ne razdvaja in zavaja delavcev in obenem jadikuje nad preživetim, kajti takšno ravnanje delavcem samo škodi.

Škoda le, da Igor Ponikvar ni poznal resničnih dejstev pri konstituiranju in delovanju novega sindikata v AC Bazi Ljubljana. Zato moram pojasniti nekatere stvari.

Alojz Jenko je napisal v svojem članku, da je bil sestanek sindikata sklican na hitro, kar pa ni res. Bil je normalno sklican občni zbor sindikata, na katerem se je razrešilo staro vodstvo in izvolilo novo. Prvič je bil predsednik izbran na demokratičen in povsem legitimen način s tajnimi volitvami izmed več možnih kandidatov. In to predsednik, ki Alojzu Jenku ni po volji, zato je le-ta že naslednji dan izstopil iz sindikata, ker je natančno vedel, da se je končalo obdobje vodenega sindikata. Navkljub velikim prizadevanjem Alojza Jenka, da bi kompromitiral sindikat, mu to ni povsem uspelo, kar dokazuje 68 podpisanih pristopnih izjav – kar predstavlja 63,4% delavcev. Bilo bi jih lahko še več, vendar je Alojzu Jenku nekaj delavcev le uspelo zvesti, s svojimi agitatorji, da bi razbili enotnost in spodbudili spore med člani sindikata. Končni cilj pa je bil onemogočiti normalno delo vodstvu sindikata.

Potrebno se je dotakniti tudi izjave Alojza Jenka o dobrih delovnih razmerah in osebnih dohodkih delavcev. Glede nato, da so naše avtoceste vzdrževane po evropskih normativih in glede na to, da je naše delo naporno in zelo

nevarno, ne moremo govoriti o dobrih osebnih dohodkih, ki so še daleč od evropskih. Iz navedenega izhaja sklep, da je Alojz Jenko pisal izključno o svojih delovnih razmerah in o svojem osebnem dohodku, ki pa dejansko ni majhen za delo, ki ga je oziroma bolje rečeno ni opravljal.

Toliko o komentarju na članek Igorja Ponikvarja iz Celja.

V AC bazi Ljubljana pa so se vsi prizadeti in šikanirani delavci s strani njihovega vodja Alojza Jenka, teh pa ni malo, začeli zavedati, da sindikat predstavljajo vsi člani in ne samo vodstvo sindikata. S tem spoznanjem in zaradi večletnih opozarjanj na nepravilnosti Alojza Jenka smo se prizadeti delavci in člani sindikata zbrali na dogovornem sestanku, kjer smo ugotovili, da se v takšnih razmerah ne da več delati. Sestavljen je bil spisek nezakonitih dejanj Alojza Jenka, ki je bil podkrepjen z obrazložitvami in dokazi. Glede na to, da so zakoni in pravilniki pisani za vse enako, smo za Alojza Jenka zahtevali takojšen suspenz iz delovne organizacije.

V tem članku bi rad še napisal nekaj misli o sindikatu. Delavci, včlanjujte se v sindikat in ne tarnajte, kaj vam je sindikat dal. Vsak član se mora zavedati, da je sindikalna organizacija takšna, kakršno je članstvo, članstvo pa tvori sindikat in ne samo izvršilni odbori s predsednikom na čelu. Tvorno sodelujte pri oblikovanju kolektivnih pogodb, ne čakajte, da vas bo vodstvo podjetja pravilno usmerjalo v vašo organiziranost. Marsikateremu vodstvu podjetja bo še kako dobrodošla slaba organiziranost sindikata, ker bo lahko še naprej manipuliralo z delavci, vas pa ne bo mogel nihče drug zavarovati kot sindikat, pod pogojem, da ste njegov član.

Ne zahtevajte od svojih predsednikov, da bodo namesto vas vse naredili. Delo predsednika je, da zbira predloge in zahteva članstva, posreduje in zastopa predloge in zahteve ter informira članstvo. Delo predsednika je samo dodatna obremenitev, zato ne zahtevajte od njega tistega, kar bi morali narediti skupaj.

Predsednik sindikata AC baze
Ljubljana
Anton Gričar

Informacija Občinskega sveta ZSSS Maribor

Nismo zadovoljni z doseženim

Pogajanja o splošni kolektivni pogodbi med vodstvom RS ZSSS in Gospodarske zbornice Slovenije, ki so potekala zadnjih nekaj mesecev, so končana s soglasjem, ki ga predstavlja objavljena splošna kolektivna pogodba za delavce v gospodarstvu (Sindikalni poročevalec št. 5/15. 6. 90). Objavljen dokument je pred sejo RS ZSSS obravnaval tudi OS ZSSS v Mariboru, njegovi sklepi pa so bili osnova za ravnanje in glasovanje članom RS ZSSS iz Maribora. Uresničevanje svojih sklepov v zvezi s splošno kolektivno pogodbo je OS ZSSS Maribor ocenjeval na 3. seji, 5. 7. 1990, in sprejel tudi sklep, da oblikuje za sindikalno članstvo in širšo javnost posebno sporočilo, v katerem poskušamo, ob sicer korektnem poročanju s seji, obrazložiti nekoliko zaostrene odnose med OS ZSSS v Mariboru in RS ZSSS. V tej zvezi je potrebno poudariti naslednje:

1. Doseženo soglasje o splošni kolektivni pogodbi je po oceni OS ZSSS v Mariboru s sindikalnega vidika nesprijemljivo in predstavlja odstopanje od programskih usmeritev ZSSS in kongresne deklaracije o kolektivni pogodbi. Zaradi tega je bila izrečena tudi nezaupnica vodstva RS ZSSS, pri kateri OS še nadalje vztraja.

Ob vrsti odstopanj velja poudariti predvsem ceno dela oziroma plačo. Naša osnovna zahteva je bila, da od že pridobljenih pravic ni mogoče odstopiti. To velja po naši zahtevi tudi za ceno dela, Slovenski sindikatsi smo v letu 1989 uspeli uveljaviti sindikalni najnižji OD (ta je bil kot družbena konvencija sprejet tudi z družbenim dogovorom) v večini podjetij.

V začetku letošnjega leta objavljen najnižji OD (v višini 3.680,00 dinarjev), pa je bilo zaradi intervensijske zakonodaje skoraj nemogoče uveljaviti, zato smo imeli kolektivno pogodbo za priložnost in možnost, da ponovno uveljavimo plačo, ki bo zagotavljala vsaj eksistenco. To je za Maribor izjemno pomembno, saj je v našem mestu v strukturi zaposlenih izredno veliko tistih, ki živijo izključno od dela. Ob tem smo sicer pristajali na možnost 20% zaostajanja plač, vendar z zahtevo, da se obdobje zaostajanja glede na specifičnosti dejavnosti ali podjetij časovno določi in oblikuje program, kako zagotoviti dogovorjene plače.

2. K pripravi in obravnavi posameznih predlogov smo v mariborskih sindikatih poleg svoje službe pritegnili tudi številne strokovne delavce iz podjetij. Rezultat tega so bile tudi številne pripombe in predlogi, ki pa očitno niso bili deležni ustrezne obravnave. Tudi do našega predloga, da v primeru neskenitve kolektivne pogodbe zahtevamo, da vlada za varstvo delavčeve eksistence določi najnižji OD, se ni nihče opredelil, čeprav je bil predlog posredovan RS ZSSS in SO Maribor. Zajamčeni OD v višini 1.870,00 dinarjev, ki danes velja, ne zagotavlja socialne varnosti, zato zahtevamo, da se njegova višina spremeni, ne glede na nadaljnjo »usodo« kolektivne pogodbe.

3. O seji RS ZSSS, na kateri je ta obravnaval splošno kolektivno pogodbo, so informacije različne. OS ZSSS Maribor je v zvezi s tem ocenil, da preglašovanje in neupoštevanje argumentov v sindikatih ne moreta prevladati. Ni mogoče pristajati niti na to, da se posa-

mezni sindikalni deli ne upošteva enakopravno. V zvezi s tem je Občinski svet ZSSS Maribor ocenil ravnanje članov RS ZSSS iz Maribora kot primeren odziv na dogajanja.

4. Predlog za razrešitev predsednika OS ZSSS, obravnavan na 3. seji OS, ni v neposredni zvezi z odnosi, ki so nastali ob obravnavi kolektivne pogodbe. Predsednik je predlog za razrešitev posredoval na razširjeni seji predsedstva OS ZSSS Maribor že pred tem in ga utemeljeval z dogovori, sprejetimi ob prevzemu funkcije in osebnimi razlogi. OS je na 3. seji v zvezi s tem sklenil, da se predsednika OS razreši in sproži kadrovski postopek za izvolitev novega le v primeru, da predlog o organiziranju območnega sindikata, ki je posredovan v obravnavo, ne bo sprejet. Po omenjenem predlogu se namreč funkcija predsednika občinskega sveta ZSSS opušča, zato bi bili postopki razrešitve in kadrovanja nepotrebni.

Sporočilo za javnost objavljamo z namenom, da bi sindikalno članstvo in širšo javnost seznanili z dejanskimi razmerami in odnosi do ZSSS. Na ta način skušamo onemogočiti tudi vse morebitne špekulacije, ki bi lahko škodovala organizaciji. V skladu z interesi in zahtevami članstva smo nastopali, delovali in delujemo, čas bo pa pokazal in ocenil pravilnost naših ravnanj, za katera nosimo pred članstvom tudi odgovornost. Enako odgovornost do članstva pa zahtevamo tudi od vseh drugih v organizaciji.

Občinski svet ZSSS Maribor,
Sekretarka
Metka Roksančič

Kovinarji bodo septembra stavkali

Odločen NE vladi in njenim ukrepom

Na četrti seji republiškega odbora sindikata kovinske in elektroindustrije, ki je bila 11. julija v Ljubljani, so dokončno sklenili, da gredo v splošno stavko, saj z odgovori in ukrepi vlade niso zadovoljni. Poleg tega so obravnavali tudi programske usmeritve izvršnega sveta Slovenije in kolektivno pogodbo.

Najpomembnejši sklep te seje je bil vsekakor ta, da bodo delavci kovinske in elektroindustrije Slovenije 10. septembra stavkali. To bo enodnevna splošna stavka, ki bo prve štiri ure potekala med zidovi podjetij, naslednje štiri ure pa se bodo delavci zbrali v območnih središčih. Postavili bodo iste zahteve, kot jih postavljajo že vseskozi: razbremenitev gospodarstva, podpis kolektivne pogodbe, razveljavitev Zakona o izplačilu osebnih dohodkov in zaustavitev povišanja stanarin ter komunalnih storitev. Če v teh zahtevah delavci ne bodo uspešni, bodo čez teden ponovno začeli stavkati, tokrat pa časovno neomejeno in to pred skupščino republike v Ljubljani. S tem so dali vladi dovolj časa, da začne takoj in učinkovito ukrepati, še preden pride do stavke.

Do te odločitve je prišlo zaradi tega, ker je več kot 300 sindikatov podjetij poslalo soglasje k začetku splošne stavke, kar pa predstavlja več kot dve tretjini delavcev v panogi. Poleg tega so na seji sklenili, da se izvršni odbor republiškega odbora in tudi sindikatov podjetij preimenujejo v stavkovne odbore.

V času stavke bodo organizirali stavkovne straže, ki naj bi varovale stroje, hkrati pa tudi stavkajoče pred provokacijami ter stavkokazi. O vseh teh sklepih bodo obvestili Zvezo svobodnih sindikatov

Slovenije in tudi druge sindikalne dejavnosti ter jih pozvali, naj se jim omenjenega dne pridružijo. Prav tako so pooblastili predstavnike stavkovnega odbora, naj poskušajo na bližnjem zasedanju skupščine v imenu 400.000 zaposlenih v tej panogi predstaviti svoj slab položaj in opozoriti vlado na posledice njenega neodgovornega početja.

V drugih točkah dnevnega reda so se navzoči odločno uprli novim vladnim ukrepom, predvsem pa novemu zakonu o plačah, ki ga je spre-

jela zvezna skupščina. Zahtevali so, da se ta razveljavi in namesto tega podpiše kolektivna pogodba, ki je bolj ali manj že pripravljena za podpis.

Kot kaže, pa je nekaterim, kot je menilo nekaj razpravljalcev, to odlašanje celo po gođu, saj s tem le podaljšujejo agonijo, v kateri se je znašlo slovensko gospodarstvo. Navedli primer kranjske Iskre, kjer se nekateri vodstveni delavci prav bojijo podpisa kolektivne pogodbe in konkurenčne klavzule, saj jim bo

s tem onemogočeno nadaljnje poceni odtujevanje družbene lastnine v svoj žep. Torej je edina rešitev podpis kolektivne pogodbe, saj se lahko le na ta način prisili vlado k uresničenju sklepov. Zato je to tudi ena izmed zahtev, ki so jo postavili ob razglasitvi splošne stavke.

Razpravljalci so ob teh točkah prav tako zelo kritično ocenili dosedanja prizadevanja vlade za premagovanje nastalih težav. Ena izmed zelo ostrih kritik je bila tudi ta, da se je naše republiško vodstvo sicer opredelilo za tržno gospodarstvo, ni pa hkrati ponudilo socialnega programa za blažitev njegovih posledic.

Vsako tržno gospodarstvo brez tega pa je anarhija, kar imamo sedaj v slovenskem gospodarstvu. Zato naj vlada že končno preneha ocenjevati preteklost in ponudi dober program, ki bo popeljal to panogo in vse gospodarstvo na zeleno vejo.

Robert Peklaj

Prenovljena ljubljanska Delavska knjižnica

Minuli torek so v Ljubljani slovesno odprli, na zunaj in znotraj prenovljeno Delavsko knjižnico. Po prenovitvi, ki so jo opravili v relativno kratkem času, bo knjižnica še bolj dostopna svojim obiskovcem, pripravili pa so jim tudi nekaj novosti. Na otvoritvi je nekaj priložnostnih besed spregovoril član predsedstva Republike Slovenije in pesnik Ciril Zlobec, v kulturnem sporedu pa so zaigrali člani Slovenskega kvinteta trobil. I. Ž. Slika: Sašo Bernardi

Zdravstvo ima svojo kolektivno pogodbo

Enotni vsaj pri pogajanjih

V torek, 10. julija, je bila v Ljubljani skupna seja izvršnega odbora in komisije za družbenoekonomske odnose, osebne dohodke in spremljanje kolektivne pogodbe republiškega odbora sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije. Na njej so obravnavali panožno kolektivno pogodbo in težke razmere v zdravstvu ter socialnem skrbstvu zaradi njihovih ukrepov slovenske vlade.

V razpravi o osnutku panožne kolektivne pogodbe so skrbno preverili vsak člen pogodbe in sprti oblikovali pripombe ter predloge za izboljšavo. Enotno mnenje navzočih je bilo, da je komisija odlično opravila svojo nalogo, saj večjih pripomb ne osnutek ni bilo. Zato so ga tudi soglasno sprejeli in sklenili, da bodo

s tem besedilom panožne kolektivne pogodbe, ki ga mora sicer potrditi še članstvo sindikata, začeli pogajanja z vlado oziroma pristojnimi telesi. Vzrok za to, da so se v sindikatu tako resno lotili oblikovanja panožne kolektivne pogodbe je tudi ta, da delavci v zdravstvu in socialnem skrbstvu ne pristajajo več na to, da jim vlada odreja višino osebnih dohodkov, ampak si to želijo zagotoviti s kolektivno pogodbo. V izvršnem odboru sindikata, ki predstavlja približno polovico vseh zaposlenih v panogi, upajo, da bo omenjeni predlog pogodbe ustrežal vsem zaposlenim v zdravstvu, kljub temu pa so sklenili, da bodo še enkrat povabili k sodelovanju tudi sindikate, ki zastopajo preostale zdravstvene delavce. S tem naj bi vsaj pri

Gozdarji opozarjajo in zahtevajo...

...premislite o moratoriju

Republiški odbor sindikata gozdarstva Slovenije je 10. julija 1990 ocenil, da poslanci skupščine Republike Slovenije 2. 7. 1990 ob sprejetju »Zakona o začasni prepovedi sečnje v gozdovih v družbeni lasti in začasni prepovedi prometa z nepremičninami v družbeni lasti«, niso bili dovolj celovito informirani o posledicah sprejetja zakona, za katere pa nosijo veliko odgovornost.

Sindikat gozdarstva in predsedstvo sveta ZSSS sta že 29. 6. 1990 v protestu povedala, da ne nasprotujemo urejanju lastnine in popravilju krivic v gozdovih, da pa moratorij zaradi posledic, ki jih povzroča, gotovo ni pravi ukrep za začetek reševanja te problematike.

Sindikat gozdarstva Slovenije ostro obsoja vse izjave o pospešenih sečnjah na spornih površinah, kar pomeni nepojmljiv politični pritisk, pod vplivom katerega je bil moratorij sprejet.

Gozdarji lahko danes z vso odgovornostjo dokažejo, da so vsa leta po vojni dobro gospodarili z gozdovi, ki so jim bili zaupani, ne glede na lastnino. V Sloveniji je 67% gozda v zasebni lasti, 33% pa v družbeni. Vsa gozdnogojitvena dela (kamor spada tudi sečnja) so opravljali izključno po gozdnogospodarskih načrtih in v skladu z Zakonom o gozdovih (načelo trajnosti), zato sta se povečala prirastek in lesna zaloga.

Če omenimo še ohranitev drugih splošno koristnih funkcij gozda ter splošne dobrine, financirane iz dohodka v gozdarstvu, je več kot na dlani, da sprejeti zakon kruto podira dobro vpeljan in učinkovit sistem gospodarjenja z gozdovi.

Najhuše, kar se je zgodilo, je to, da so z zakonom pretrgali proizvodnjo. Zakon zajema okoli 160.000 ha gozdnih površin, 500.000 m³ izpada blagovne proizvodnje, nekaj 1000 m³ drv za kurjavo.

Posledice so takšne:

1. Gozdnogospodarski načrti na spornih površinah so izničeni (porušeno načelo trajnosti).
 2. Izpad lesne mase za lesno in celulozno industrijo bo sprožil nov plaz ekonomskih in socialnih problemov.
 3. S prekinitvijo proizvodnje na površinah, ki jih zajema zakon, bo po prvih ocenah samo v gozdarstvu izgubilo delo 1800 delavcev. Posledice iz 2. točke kažejo na presežek delovne sile tudi v drugih panogah reprodukcijske verige. Pri tem opozarjamo, da gre v glavnem za fizične delavce – gozdarje, vzgojene po posebnem izobraževalnem programu, ki se z nastalim stanjem podira.
 4. Zaradi ukinjanja dela bo prizadetih nekaj tisoč članov družin tistih delavcev, ki bodo izgubili delo v vsej reprodukcijski verigi.
 5. Bližajoča jesen je za tisoče slovenskih kurošč izredno negotova – izpad proizvodnje drv.
 6. Potrebna sredstva za kritje vseh posledic bodo nekajkrat višja, kot jih predvideva zakon, predvsem zato, ker pred sprejetjem zakona niso bile upoštewane vse posledice.
 7. Ob posledicah, ki se bodo pokazale v bližnji prihodnosti, bo imel sprejeti moratorij gotovo dolgoročne posledice z vidika neizvajanja gozdnogospodarskih načrtov in ohranjanja splošno koristnih funkcij gozda.
 8. S siromašenjem družbenega sektorja bodo posledice tudi v zasebnem sektorju (sedanji sistem TOK). Proizvodnja v teh gozdovih se bo zmanjšala, saj podiramo sistem medsebojne solidarnosti in skupnih funkcij gospodarjenja.
 9. Velik del gozdarske mehanizacije bo ostal neizkoriščen, ker ne bo v funkciji, za katero je bila nabavljena.
- Republiški odbor sindikata gozdarstva Slovenije ugotavlja, da zaposleni v gozdnogospodarskih organizacijah ne morejo nositi in ne bodo nosili odgovornosti za nastalo stanje po sprejetju »Zakona o začasni prepovedi sečnje v gozdovih v družbeni lasti in začasni prepovedi prometa z nepremičninami v družbeni lasti«, zato

JAVNO POZIVAMO

- poslance vseh zborov Skupščine Republike Slovenije,
 - dr. Franceta Bučarja, predsednika Skupščine R Slovenije,
 - Jožeta Zupančiča, predsednika zbora združenega dela Skupščine R Slovenije,
 - Ivana Bizjaka, predsednika zbora občin Skupščine R Slovenije,
 - dr. Ludvika Toplaka, predsednika družbenopolitičnega zbora Skupščine R Slovenije,
 - Predsedstvo Republike Slovenije,
 - Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije
- naj takoj ukrepajo v zvezi z nastalim položajem po sprejetju »zakona o začasni prepovedi sečnje v gozdovih v družbeni lasti in začasni prepovedi prometa z nepremičninami v družbeni lasti«

Z ZAHTEVO,

naj omenjeni zakon 18. 7. 1990 ali 19. 7. 1990 ponovno obravna na sejah zborov skupščine Republike Slovenije in ga preklicie oziroma da skupščini Republike Slovenije takoj predloži Zakon očasnem financiranju gozdarstva s sprejetjem po hitrem postopku, ki bo upošteval in zagotavljal 100% pokritje vseh gmotnih in socialnih posledic sprejetega moratorija.

Sindikat gozdarstva Slovenije
REPUBLIŠKI ODBOR

Sekretar ROS:
Marjan Ferčec

Predsednik ROS:
Vladimir Košič

Kemiki

Zahtevamo kolektivno pogodbo

Na seji izvršnega odbora sindikata delavcev kemične, gumarske in nekovinske industrije Slovenije smo obravnavali osnutek kolektivne pogodbe dejavnosti in druge odnose v pogajanjih glede na razmere, nastale po sprejetju zveznega zakona o izplačilu osebnih dohodkov, sredstev za neposredno skupno porabo in sredstev za prehrano med delom.

● Smo proti vsakršnemu administrativnemu urejanju in omejevanju osebnih dohodkov in zahtevamo, da se začne postopek za razveljavitev zakona o plačah.

● Odločno zahtevamo, da kolektivna pogodba postane pravno-formalni akt in zato podpiramo sprejetje zakona o kolektivnih pogodbah, ker ne gre zgolj za dokument, ki bo urejal delitev osebnih dohodkov, ampak tudi zapolnil pravno praznino na področju delovnih razmerij, torej gre za varstvo pravic delavcev iz dela in delovnega razmerja.

● Izredno smo presenečeni nad podcenjevalnim odnosom Gospodarske zbornice Slovenije kot partnerja v pogajanjih, ki je šele po sprejetju besedila Splošne kolektivne pogodbe na seji sveta ZSSS, 27. junija, zaprosila vodstva podjetij za pripombe na že tudi z njene strani dogovorjeno besedilo, pri čemer jih ne zanima, kako živijo delavci, ki imajo 2.500 din in manj osebnega dohodka.

● Če zahteva ne bo uresničena, mora svet ZSS Slovenije razglasiti splošno stavko delavcev v Sloveniji.

Izvršni odbor sindikata kemične, gumarske in nekovinske industrije je tudi v celoti podprl zahteve sindikata delavcev kovinske in elektroindustrije Slovenije in soglašala z metodo boja za doseg postavljenih zahtev.

Sekretar
Franjo Krsnik

kolektivni pogodbi dosegli enotnost.

V drugi točki seje pa so obravnavali izredno težak položaj nekaterih zdravstvenih organizacij, ki imajo blokiran žiro račun tudi že po več kot 60 dni. Zato jim je bila toliko manj razumljiva odločitev slovenske vlade, da bo zagotovila denarna sredstva do konca leta le v višini 84 odstotkov začrtnega programa. Vlada tudi ni ponudila programa, kako ob zmanjšanem prilivu denarja opraviti začrtano, ne da bi pri tem trpela tako porabnik kot tudi izvajalec. To tudi pomeni, so ugotovili na seji, da vlada ni uresničila niti eno od njihovih zahtev, ki so jih postavili na opozorilni stavki 5. aprila. Zato še vedno obstaja možnost splošne stavke, ki pa bo lahko imela veliko večje posledice. Na koncu seje so tudi opozorili vlado na staro resnico, da se zaradi vseh teh razbremenitev gospodarstva na račun družbenih dejavnosti gospodarstvo še vedno ni nič opomoglo, kar pomeni, da bo morala vlada prav kmalu poiskati drugačen način reševanja tega vprašanja.

Robert Peklaj

Svobodni Sindikati Slovenije

Delavcem kopni potrpljenje

Podjetje je dobro, žal pa tik pred stečajem

Medsebojna zadolženost slovenskih podjetij vleče pod vodo tudi tiste, ki bi v normalnih okoliščinah svoje znanje in pridnost usmerjali v proizvodnjo in trženje, zdaj pa vse moči porabijo za izterjave dolgov in upravnavo dajatev družbi. Delavci pridejo zadnji na vrsto. Zato je v torek počilo tudi v mariborski Metalni: redni zbori sindikata so se v torek končali s stavko.

Metka Roksandić,
sekretarka občinskih
sindikatoev:

**Delavcem bi lahko
izplačali OD do
višine regresa**

»Ozadje nezadovoljstva delavcev v Metalni je po moje to, da delavski svet ni sprejel pobude sindikata, naj bi delavcem izplačali regres do 10. julija. Tudi Metalna, ki spada med najuspešnejše in dobre delovne organizacije, se je znašla v kleščah nelikvidnosti, blokada žiro računa se ji nevarno bliža šestdesetim dnem, čeprav so drugi trikrat več dolžni Metalni kot je ta drugim.

Gre za problem, na katerega sindikati v Mariboru že dolgo opozarjamo, vendar vlada še ne ukrepa. To je razčiščevanje dolgov znotraj republike. Ugotovljamo, da so stečajni v Mariboru posledica finančnih razmer in ne slabega gospodarjenja ali tega, da podjetja, ki so v težavah, nimajo dobrih programov.

In zdaj smo pri bistvu problema, ki ga delavci in nobeden normalni človek ne more razumeti: govorimo o tem, kako je to in to podjetje dobro, zaradi blokiranega žiro računa pa mu preti – uvedba stečajnega postopka ali kar stečaj. Kako naj to delavec razume?

Pod drugi strani pa poslovodni delavci nenehno pitajo delavce z družbenimi obveznostmi, za katere so vse vlade poskrbele, da so poravnane, če ne stegne roko SDK in izprazni žiro račun, delavca pa nihče ne vpraša, s čim naj poravnava svoje obveznosti, ki so zvečine odmerjene na sredo meseca, čeprav le redkokateremu podjetju uspeva izplačati osebne dohodke redno in ob dogovorjenem roku.

Zato vodstvo mariborskih sindikatov predlaga, da se tudi plačilo družbenih dajatev prerazporedi po eni strani in po drugi, da delavcev pri njihovih obveznostih ne bi bremenili z zamudnimi obrestmi.

Vodstvu Metalne smo predlagali, naj delavcem izplača regres v obliki deljenega osebnega dohodka, kar je po zakonu možno, seveda do višine »regresa«, ostanek pa ob izplačilu osebnih dohodkov. Med pogajanja je namreč Dušan Veble priznal, da se je na žiro račun nateklo toliko denarja, da bi bilo to možno, direktor Brane Funguš pa je zadrževal, da tega denarja ni. Tudi to je po svoje vplivalo na razpoloženje že tako prizadetih delavcev...«

Vekoslava Krašovec-Veka,
strokovna
delavka pri sindikatih
in poslanka
mariborske
skupščine:

**O gospodarjenju
spet z levo roko**

»O gospodarjenju in mariborskem gospodarstvu smo v naši skupščini govorili dvakrat. Na prvi seji smo sprejeli informacijo in pobude vodstva mariborskih sindikatov, naj te predloge obravnava izvršni svet in za naslednjo sejo poda svoja stališča in sklepe.

Na drugi seji pa je bila ta točka dnevnega reda podrejena obisku in navzočnosti ministra Izidorja Rejca. Zrudi obiska ministra je bilo združeno zasedanje vseh zborov, seje so se udeležili tudi najodgovornejši vodstveni delavci mariborskih podjetij, zato se je razprava usmerila na odnose med Mariborom in republiko. Tako je bilo sejo težko voditi in pametno končati.

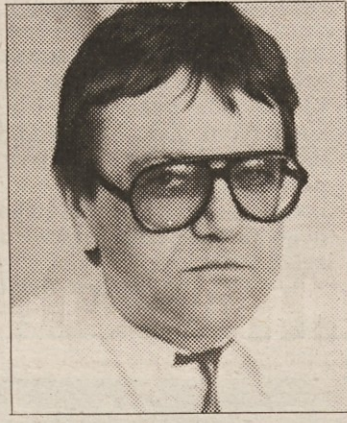
Kot poslanka sem opozorila na predlog občinskega sindikalnega sveta in zahtevala, da do tega sprejemo jasna stališča. Anton Rous, predsednik izvršnega sveta, je potem povedal, da bodo naše pobude upoštevali pri pripravi kasnejših sklepov, ker gre za zadeve, ki jih je moč reševati »na daljši rok, nekaj pa je smiselno in dobro reševati na krajši rok... Torej tako: ne krop ne voda, saj ni povedal, ali je izvršni svet za naša stališča in predloge ali proti njim...«

Predlagala sem, da naj zaradi pritiskov o povečanju stanarin in komunalnih prispevkov, pri čemer nihče ne obravnava razmer delavcev, izvršni svet do naslednje seje skupščini posreduje predstavitev življenja povprečne tričlanske družine v naselju Maribor-jug, v kateri sta oba starša nekvalificirana delavca.

To pa zato, ker je v Mariboru v povprečju tričlanska družina, naselje Maribor-jug pa zato, ker so tam najmodernejša in najdražja stanovanja, tam je najdražje ogrevanje, v teh stanovanjih pa zvečine živijo delavske družine z najnižjimi osebnimi dohodki!

Poslanci v skupščini odločamo o življenju ljudi, torej je po mojem mnenju osnova za naše delo spoznavanje razmer, v katerih živijo naši občani.

Žal je zaradi omenjenih vzrokov spet vse na začetku, o mariborskem gospodarstvu in gospodarjenju ter o dejanskih razmerah delavcev in občanov Maribora bomo, upam, govorili na naslednji seji...«

Bogdan Ivanovič,
predsednik sindikata
v Metalni:

**Nepotrebno
vznemirjanje in
razburjanje
delavcev**

»Če bi vodstvo v resnici iskalo vse možnosti za izplačilo pripadajočega in zasluženega regresa, bi jih našlo že prej in ne bi prišlo do dodatnega razburjanja delavcev, ki so že tako in tako na robu potrpežljivosti.

Tokrat so bila pogajanja uspešna, stavkovni odbor so prepričali, da do petka v resnici ne bo denarja. Žal so razmere takšne, da tudi mi,

Psovke spreobrnjenega rdečega ideologa ali

Kaj je dr. Sruk zameril predsedniku sindikata v Metalni

Vsak državljan, ki je prevzel javno ali drugo izvoljeno funkcijo, je javnosti in volilcem odgovoren za svoje delo, kamor spada tudi moj javni nastop kot predsednika sindikata podjetja Metalna 27. junija na dvorišču naše tovarne, pred poslovno stavbo, ob obisku predsednika IS RS in IS občine Maribor. Zato tudi spoštujem pravico osebne ocene gospoda Vlada Sruka in gledalcev TV-dnevnikarja, v imenu katerih piše g. Vlado Sruk, tega, kot sam pravi, vse prej kot simpatičnega dogodka. Gospoda Peterleta so po protokolu sprejeli predsednik delavskega sveta in oba podpredsednika poslovnega odbora (predsednik je bil opravičeno odsoten) in kot se za gostitelje spodobi, mu je bil izrečen topel pozdrav in izročeno šopek cvetja. Naman obiska gospoda Peterleta je bil, da nagovori delavce Metalne (takšno informacijo sem odbil, ko me je vodstvo podjetja obvestilo o tem obisku). Dva dni pred obiskom smo delavci Metalne z večino glasov odločili o predlogu republiškega odbora sindikata, da se izvede splošna stavka v dejavnosti kovinske in elektroindustrije Slovenije, kjer je zaposlenih okoli 180.000 delavcev. Javnosti je znano, da so delavci te dejavnosti 25. 6. 1990 odločili o generalni stavki zaradi nezadovoljivega reševanja sistemskih problemov gospodarjenja v teh podjetjih, ki so pred razsulo, in izredno slabega

materialnega položaja teh delavcev. Piko na i pa je dodal še predlog za podražitev komunalnih storitev in stanarin v Mariboru precej nad možno rastjo osebnih dohodkov, ki ga je izglasoval občinski IS (po predhodni »zeleni luči« rep. IS) isti dan, ko smo odločili o generalni stavki. Delavci Metalne nismo v nobenem primeru prekinjali govora gospoda Peterleta, tudi ni bilo nobenega neprimernega vmesnega klika ali opazke, po končanem uvodnem govoru pa smo mu vsi vljudno zaploskali. V preteklosti smo bili navajeni, da se je tako obisk normalno končal, in iz članka gospoda Sruka je razumeti, da naj bi bil tudi tokrat takšen potek normalen. Pa se ni. Časi so drugačni, gospodarstvo je pred razsulo, perspektiva neznanana, stiska delavcev pa vse večja. Zato je bilo zame, predsednika nestranskega sindikata, normalno, da bi gospod Peterle, čeprav je bil gost, delavce vprašal, kaj želimo, da nam pove, in ali mu želimo tudi mi kaj povedati. In ker tega ni storil, v govoru pa je ostal pri obljubah (njegova napoved dodatnih podražitev – bencin – nas sploh ni presenetila), smo si kot gostitelji vzeli pravico, da oba predsednika vlad tudi malo poslušata delavske probleme. O teh problemih sem spregovoril kot predsednik sindikata podjetja. Naš sindikat ni komunističen niti preleviteljski, kot ga je ocenil go-

v Metalni, komaj vežemo konec s koncem, ker je nelikvidnost dosegla stopnjo, ki že resno ogroža obstoj, kaj šele normalno delo in počutje. Priznam, da si ne znam predstavljati posledic, ki bi nastale, če v petek ne bi delavcem izplačali regresa. Izvršni svet občine je že dovolil zamudo plačila nekaterih dajatev, da »zajamemo sapo«, vendar to ni rešitev, ki bi tudi Metalni, kot »dokaj trdnemu podjetju z dobrimi delavci« omogočilo normalno poslovanje. Ugotovljamo namreč, da ta vlada, ne glede na dediščino, ne uvršča reševanja gospodarskih problemov na prvo mesto, zato se težave kopičijo, nezadovoljstvo delavcev pa narašča...«

Brane Plavec, sekretar sindikata v Metalni:

Eni so predlagali nezaupnico vodstvu

»V ponedeljek smo sklicali zbor delavcev. Za dopoldansko izmeno ob trinajsti uri, za popoldansko pa pol ure kasneje. Na zborih smo obravnavali zahteve, ki smo jih postavili republikli in izvršnemu svetu mariborske občine. Šlo je za odločitev izvršnega sveta o povišanju stanarin in komunalnih dajatev ter seveda o novi nameri za uvedbo participacije v zdravstvu.

Na zboru delavcev v Vzdrževanju tehnoloških kapacitet delavci niso soglašali z odločitvijo delavskega sveta, naj bi regres in osebne dohodke dobili izplačane šele 19. julija. Gre za to, da je večina plačil stroškov odmerjena na sredino meseca, za zamude pri plačilih pa je treba plačati obresti. Torej je delavec dvakrat prizadet. Zaradi vesti, da se je na našem žiro računu, ki je zaradi dolžnikov blokiran, končno nabralo le nekaj denarja, so delavci menili, da jim vodstvo prikriva dejanske razmere in so zato predlagali – nezaupnico. Pri tem niso točno opredelili, ali izrekajo nezaupnico vodstvu Vzdrževanja tehnoloških kapacitet ali vodstvu Metalne.

Okrog 900 delavcev ni sprejelo predloga delavskega sveta, da bi regres in osebne dohodke dobili izplačane šele 19. julija in je vztrajalo, naj prenehajo delati. Zato so ti delavci na že omenjenih zborih preimeenovali in pooblastili izvršne odbore v stavkovni odbor, ki naj vodi pogajanja z vodstvom.

V sredo se je znova sestel delavski svet in skupaj s stavkovnim odborom skušal najti rešitev. Dogovorjeno je bilo, da bodo delavci nadaljevali redno delo. Malo po trinajsti uri so se pogajanja končala z dogovorom, da mora biti sporni regres izplačan v petek in sicer do 13. ure, sicer bo popoldanska izmena začela stavko, ki bo v ponedeljek zajela vso Metalno...«

tih, in da smo ob vzpostavitvi nove vlade in nove skupščine začeli pošiljati prošnje, predloge in zahteve novim strukturam. Vse, kar sta stara in nova vlada letos storili, so drobtinice v primerjavi z našimi zahtevami.

Razbremenitev gospodarstva je pesek v oči delavcev, kar je razvidno iz plačilne kuverte: pri plači za april v maju je bil seštevček prispevkov iz bruto OD 44,96 odstotka, pri plači za maj je v juniju pa 45,82 odstotka. Torej je dokazljivo, da se vlada iz delavcev norčuje in da krši pakt o socialnih, ekonomskih in kulturnih pravicah delavcev, saj z administrativnim zamrzovanjem plač na eni strani in podražitvami na drugi strani ne izvaja obveze po tem paktu, da mora država podpisnica pakta zagotoviti takšno raven plač, ki bi delavcu in njegovi družini omogočila dostojno življenje, sindikat pozdravlja in podpira prizadevanje nove vlade za ekonomsko suverenost Slovenije. Toda to prizadevanje bo ostalo deklaracija na papirju, če bodo gospodarski subjekti razpadli, prebivalstvo pa obubožalo. Ekonomske suverenosti ne bo, če država gospodarskim subjektom ne bo zagotovila enakopravnih pogojev gospodarjenja, kot jih ima naša konkurenca v tujini, in če ne bo zagotovila možnosti za pravično in realno ceno delovne sile.

Vlada se mora zavediti, da vladanje ni hobi, ampak odgovorno delo za zagotavljanje normalnih možnosti gospodarjenja podjetij in življenja prebivalcev, torej je nesmiselno prikazovati, da so sindikati destabilizatorji že tako in tako destabiliziranega gospodarstva položaja oziroma nove slovenske demokracije (demokracijo si predstavljam tudi kot pravico do obstoja perspektivnih podjetij in spodobnega življenja delavcev), da gre za moralno-politični problem. Gre za izključno ekonomski in materialni problem, nadaljnje obstoja podjetij in življenjskega minimuma delavcev ter njihovih družin. Zato sindikati (svobodni, neodvisni in drugi) ne bodo dovolili, da bo oblast delavce še naprej kot pastir ovce slepo vodila v neperspektivno bodočnost. In to bomo sindikati povedali vsaki vladi, ki bo na oblasti, tudi tisti, ki bi prišla z Marsa, saj za sindikat ni pomembno, kateri stranki oblast pripada, ampak kaj je naredila za delavca. Od sanj se živeti ne da, čeprav so sestavni del življenja. Enako pa velja za doslej neuresničene obljube vseh vlad, ki so bile pri nas na oblasti.

Za slovensko demokracijo pa sledeče: vsak mora narediti tisto, za kar je odgovoren, in to velja za vlado, parlament, podjetje, delavce in seveda tudi za sindikat.

Predsednik sindikata DP Metalna Bogdan Ivanovič (iz odgovora na članek v večeru)

Kaj se dogaja z zdravstvom

Te dni je pogosto slišati to vprašanje: z različnimi prizvoki glede na to, kdor ga pač izgovarja – začudenje, zanimanje, ogorčenje. Trdim, da se v zdravstvu dogaja nekaj, kar se mora zgoditi. Za vse nas, pa tudi za vse vpletene strani bi bilo dobro, če bi se zgodilo čisto zares, ne samo napol.

Za kaj gre? Z že »slovito« razbremenjevalno akcijo – mimo-grede rečeno, ideološka slepota je res slepota najhujše vrste; nič drugega si ne morem misliti ob nekaterih slavospevih, češ da je sedanja vlada prva odločno razbremenila gospodarstvo, vsi, ki imamo vsaj malo spomina, pa vemo, da so to rutinske akcije, ki smo jih doživeli že ničkolikokrat – je zdravstvo postavljeno pred dejstvo, da bo imelo premalo sredstev. Najdite se sami, racionalizirajte, gospodarite, pravijo. Kaže, da so tokrat v zdravstvu vendarle odločeni, da se ne pustijo speljati na tanek led: zahtevajo, da se za zmanjšanje sredstev zmanjšajo tudi pravice. Z drugimi besedami, če je manj sredstev, je v zdravstvu treba bodisi zmanjšati obseg dela, kar pomeni, odpustiti določeno število zdravstvenih delavcev, pa tudi odkloniti določeno število pacientov ali posegov, ali pa od pacientov pobrati več denarja. V zdravstvu pravijo, da nobena izmed teh potez ni v njihovih rokah in zahtevajo, da jo potegne vlada.

Imajo prav. Zakon o zdravstvu nam daje pravico, da zahtevamo katerikoli poseg, ki je za naše zdravje potreben ali dobrodošel; pri tem mora približno 40 odstotkov ljudi prispevati delež, participacijo, preostali pa so te obveznosti oproščeni. V rokah zdravstva je, kolikor je, samo možnost, da participacijo poveča; najbrž pa je vsakomur jasno, da teh 40 odstotkov ljudi ni mogoče toliko obremeniti, da bi nadomestili manjkajoče zaradi manj proračunskih

sredstev. Zavoljo doplačila ljudje že sedaj bentijo – v marsikaterem primeru tudi upravičeno.

Vsi drugi ukrepi pa niso v pristojnosti zdravstva. Zdravstvene ustanove ne morejo niti odklanjati pacientov niti odpuščati delavcev, zakon jim tu veže roke. O frazi, da je »treba dobro gospodariti«, raje ne bi govorila. Manevrski prostor je tu silno majhen. Zdravstvene organizacije imajo samo dve možnosti: ali bistveno znižati stroške, ki jih povzročajo pacienti – npr. poslabšati hrano v bolnišnicah, varčevati s sanitetnim materialom itd., kar najbrž ne bi naletelo na odobravanje – ali bistveno znižati osebne dohodke. Ta, druga rešitev, je znana in preskušena, ne vodi pa nikamor. Ne rečem, da se tako ali drugače ne bi dalo prihraniti kaj malega, vendar to ni rešitev.

Za vse ideje, ki so v razpravah navržene – privatizacija določene dela zdravstva, osebna odgovornost, se pravi plačevanje določenih zdravstvenih posegov iz osebnih sredstev, zmanjšanje pravic iz obveznega zavarovanja in uvedba pozavarovanj itd. – pa je potrebna sprememba sistema. Ta je sicer obljubljena, vendar čez čas. Zdravstveni delavci pa tudi za ta prehodni čas očajo nastavljanje svojega hrbta. Povsem jih razumem. Ob plačah, ki so bliže mizernim kot dobrim, ob težkem in često deprimirajočem delu prevzeti še vso jezo pacientov, da so jim bistveno zmanjšali pravice, medtem ko bi si tisti, ki so pravzaprav odgovorni, umili roke – to bi bilo res nepreudarno.

Vendar moramo razumeti tudi vlado, ki je težke razmere podedovala. Sedaj je slišati, da je stara vlada odlašala s sistemskimi spremembami in s tem novi naprtila neprijetno zmanjševanje pravic, ki jih seveda tudi razumevajoči volilci ne bodo sprejeli naklonjeno. Mislim, da je to navada

vseh vlad, zato naši nekdanji tega ne gre preveč zamemriti. Spomnimo se, da je stara vlada vendarle opravila velik del »umazane posla«, ko je z ustavnim zakonom koncentrirala sredstva za družbene dejavnosti v republiški proračun. Nekateri niso zaman opozarjali, da je ta poteza v bistvu »mali državni udar«. S tem si je proračun pridobil možnost »gospodariti« z velikimi sredstvi in vsi vemo, že iz izkušnje, da je z veliko denarja res mogoče marsikaj »prigospodariti«. Po drugi strani pa je bila s tem odvzeta možnost čaranja z denarjem veliki množici majhnih »gospodarjev«. Kakšno so dobre in slabe strani enega ali

drugega, se najbrž niti ne da izračunati; bistvo pa je, da če si je proračun, torej vlada, vzela platno, ne more zahtevati, da drugi vihtijo škarje. Odgovornost je dvojica pristojnosti!

Vlada bi torej morala, rada ali nerada, ugrizniti v kisló jabolko in na hitro sprejeti spremembe zakonov, ki bi tudi res omogočile privarčevati tista sredstva, ki so bila odvzeta. Že nekajkrat sem napisala, da varčevanje v zdravstvu, šolstvu, kulturi... naredi več težav, kot jih reši. Reševanje gospodarstva z zmanjševanjem letih je prelivanje vode iz sита v rešeto.

Marija Cigale

Za zakon o uveljavitvi kolektivnih pogodb

Red namesto zmede

Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je 27. 6. 1990 sprejel predlog za izdajo republiškega zakona o uveljavitvi kolektivnih pogodb s predlogom zakona. Tako naj bi uzakonili uporabo splošne kolektivne pogodbe, panožnih kolektivnih pogodb in kolektivnih pogodb v podjetjih. Zvezni izvršni svet je konec lanskega leta ob sprejemu prvega dela ukrepov gospodarske reforme v skupščini SFRJ zagotovil, da se bo po sklenitvi kolektivnih pogodb odpravilo intervencijsko in administrativno urejanje osebnih dohodkov. Večkrat je zagotovil, da za področja, za katera se sklenejo kolektivne pogodbe v letu 1990, ne bo veljala intervencijska zakonodaja. Sprejete so bile zakonske podlage za pripravo in sklenitev kolektivnih pogodb, kot so: Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (Uradni list SFRJ št. 60/89), Skupni temelji za sklepanje kolektivnih pogodb (Uradni list SFRJ št. 2/90) in Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS

št. 14/90). Za pripravo splošne kolektivne pogodbe in kolektivnih pogodb dejavnosti je bilo potrebna precej znanja; vanjo so vključili vrsto strokovnih kadrov, ki so prispevali svoj delež k oblikovanju določil kolektivne pogodbe, upoštevale zakonske temelje, mednarodne konvencije, mednarodne izkušnje, gospodarski trenutek v podjetjih, dejavnostih in republiki nasploh. Tudi v programu izvršnega sveta skupščine republike Slovenije je zapisano, da se bo področje osebnih dohodkov urejalo s kolektivnimi pogodbami, kar bo pripomoglo k izenačenju osnovnih osebnih dohodkov za enaka dela.

V Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o zajamčenem osebnem dohodku in izplačevanju osebnih dohodkov v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubo (Uradni list RS št. 7/82, 15/84, 46/84, 42/87 in 8/90), je za obdobje do konca letošnjega leta dana možnost uporabe določil tega zakona za ugotavljanje in iz-

plačevanje osebnih dohodkov. Po določilih zakona o zajamčenem osebnem dohodku, ki ga v republiki Sloveniji uveljavlja več kot 70% pravnih oseb, se masa za izplačilo osebnih dohodkov povečuje v enakem odstotku kot se povečuje najnižji zajamčeni osebni dohodek. Glede na stališče skupščine Republike Slovenije, da se v primeru neusklajenosti zveznega in republiškega zakona uporablja republiški zakon, bi se osebni dohodki usklajevali po zakonu o zajamčenem osebnem dohodku.

V SFRJ je sprejet zakon o izplačevanju osebnih dohodkov in sredstev za neposredno skupno porabo ter sredstev za prehrano delavcev (Uradni list SFRJ št. 37/90), ki administrativno določa izplačilo osebnih dohodkov do konca junija 1991. let. Sedanje stanje na področju osebnih dohodkov je bolj odraz iznajdljivosti kot pa rezultat tržnega ravnanja in uspešnosti poslovanja. Zato vsako nadaljnje administrativno

poseganje ne pomaga odpraviti nepravilnih razmerij, temveč jih celo legalizira.

Kolektivne pogodbe ne urejajo zgolj osebnih dohodkov, temveč celovit sklop delovno-pravne zakonodaje, pravic in obveznosti iz dela in gospodarjenja. Zato v zvezi svobodnih sindikatov Slovenije zahtevamo, da se uveljavijo kolektivne pogodbe brez omejitev in s tem postopno zagotovi stabilnost na področju delovno-pravne zakonodaje in osebnih dohodkov. Kolektivne pogodbe so pogoj za uveljavljanje trga delovne sile kot pomembnega podsistema delovnega tržnega zakonitosti. Zato ni mogoče trditi, da se uveljavljajo tržne zakonitosti, če se pomemben podsystem prepuščamo administrativnemu določanju. Poglobljanje takšnih razmer na področju osebnih dohodkov (do katerih pa bo zagotovo prišlo, če se še vnaprej uveljavljajo administrativne rešitve) bo bistveno oviralo uveljavljanje trga delovne sile.

Prav zato in zaradi vzrokov zapisanih v obrazložitvi predloga za zakon Zveza svobodnih sindikatov vztraja, da se s sprejemom zakona o uveljavitvi kolektivnih pogodb nadomestijo administrativne rešitve z rešitvami iz kolektivnih pogodb.

Brane Mišič

Poročilo o organiziranosti in delovanju služb pravne pomoči v Zvezi sindikatov Slovenije za leto 1989

Priloga: Vanda Rešeta

Pravna pomoč, ki jo nudimo v sindikatih, je del varstvene vloge sindikata, zato je bilo v teh razmerah organiziranje brezplačne in celovite pravne pomoči v Zvezi sindikatov Slovenije, do katere ima pravico vsak član, nedvomno eden pomembnih ciljev sindikata, obenem pa tudi vprašanje njegovega učinkovitega delovanja ter ena tistih konkretnih ugodnosti, ki jih članu nudi sindikat.

S poročilom o organiziranosti in delovanju služb pravne pomoči v ZSSS želimo ugotoviti, koliko so se uresničili stališča in predlogi RS ZSS in njegovega predsedstva o pravni pomoči v preteklem letu. Hkrati pa naj bi bilo poročilo osnova za novo zasnovano in smotno organiziranje pravne pomoči v sindikatih, kot je ZSSS opredelila v temeljnih naloga sindikatov za obdobje 1990–1994.

Upoštevati je treba, da v poročilu niso zajeti podatki službe pravne pomoči pri OS ZSSS Maribor. V letu 1988 je iskalo pravno pomoč v tej službi 10,6% (1.572) od vseh iskalcev pravne pomoči (14.835), obravnavala pa je 2.182 oz. 12,5% vseh primerov (17.409).

Organiziranost služb pravne pomoči

Predsedstvo RS ZSS je v svojih stališčih in predlogih o pravni pomoči leta 1987 opredelilo, da morajo občinski in mestni sveti ZSS preučiti potrebe in si prizadevati za najprimernejše oblike organiziranja in izvajanja pravne pomoči. Občinski sveti ZSS naj bi tako organizirali pravno pomoč pri občinskih svetih ZSS, hkrati pa je bila dana možnost, da se več občinskih svetov ZSS skupaj dogovori za najustreznejšo obliko organiziranja pravne pomoči. Predsedstvo RS ZSS je v svojih stališčih tudi opredelilo, naj se zmanjša število tistih, ki nudijo pogodbeno pravno pomoč in da morajo občinski sveti ZSS sprejeti pravilnik o organiziranju in delovanju služb pravne pomoči. V pravilniku naj bi podrobneje opredelili organizacijo, vsebino, način dela in financiranje teh služb ter obveznost in odgovornost za redno poročanje o delu občinskih svetov ZSS ter RS ZSS.

Oblike organiziranosti in stanje zaposlenih

Podatki o organiziranosti služb pravne pomoči kažejo naslednje:

– 20 občinskih svetov ZSS (Mestna sveta ZSS Ljubljana in Maribor, Kraško-obalni svet ZSS, Medobčinski svet ZSS Zasavje ter občinski svet ZSS Nova Gorica in Novo mesto) je imelo pravno pomoč organizirano z redno zaposlenimi delavci: 4 dipl. pravnike, 6 dipl. pravnikov s pravosodnim izpitom, med njim 1 s polovičnim delovnim časom ter 2 pravnika,

– 42 občinskih svetov ZSS je imelo organizirano pravno pomoč z delavci v pogodbenem razmerju: 16 odvetnikov, 8 dipl. pravnikov s pravosodnim izpitom, 17 dipl. pravnikov in 3 pravniki,

– v 2 občinskih svetih ZSS (Ljutomer, Domžale) pa so nudili pravno pomoč prek pravnih pomoči pri skupščini občine,

– 1 občinski svet (Ribnica) ni imel organizirane službe pravne pomoči,

– v službi pravne pomoči pri RS ZSS so bili v pogodbenem razmerju 4 odvetniki in 1. dipl. pravnik s pravosodnim izpitom.

Podatki kažejo, da se tudi v letu 1989 ni dodatno profesionalizirala nobena služba pravne pomoči oziroma bila organizirana pravna pomoč za več občinskih svetov ZSS skupaj. Nekatero službo pravne pomoči, ki so pogodbeno organizirane, sicer že dalj časa razmišljajo o organiziranosti na regijski ravni (Podravska, Ljubljanska, Celjska, Pomurska), vendar do realizacije ni prišlo.

Občinski sveti ZSS (razen Lendave), ki so nam posredovali podatke o tem, ali imajo sprejet pravilnik o organizaciji in delovanju teh služb, navajajo, da imajo sprejet ustrezen pravilnik in da so ga tudi predstavili osnovnim organizacijam na svojem območju.

Financiranje služb pravne pomoči

Predsedstvo RS ZSS se je v stališčih do pravne pomoči opredelilo tudi glede sredstev za financiranje pravne pomoči, ki naj bi jih občinski in mestni sveti ZSS za tovrstno pomoč predvideli v svojih finančnih načrtih. Občinski organizaciji, ki jim je primanjlovala sredstev za pravno pomoč, pa je moral biti primanjkljaj zagotovljen solidarno iz sredstev drugih občinskih svetov ZSS v regiji oziroma RS ZSS.

Skupni stroški delovanja služb pravne pomoči v ZSSS so znašali:

	leto 1988*		leto 1989*	
	din	%	din	%
– za 44 obč. svetov ZSS (42 obč. svetov pogodb. in 2 preko obč. skupšč.)	9.066,05	13,9	115.023,80	8,8
– za 20 obč. svetov ZSS (redno zaposleni)	42.512,95	65,0	883.052,90	67,8
– za RS ZSS	13.782,55	21,1	305.172,00	23,4
skupaj:	65.361,55	100	1.303.248,70	100

Iz teh podatkov je videti, da je ZSSS doslej namenjala znaten del članarine za delovanje teh služb. Tudi iz analize zaključnih računov za leto 1988 je bilo razvidno, da je med stroški, ki so jih posamezne ravni

* Podatke o stroških pravne pomoči za pretekli dve leti prikazujemo v konvertibilnih dinarjih.

sindikalne organiziranosti vračale v obliki financiranja nekaterih dejavnosti za osnovne organizacije ZSS, predstavljala največji del stroškov pravne pomoči.

Težave pri nujenju pravne pomoči

Predsedstvo RS ZSS se je v stališčih do pravne pomoči ugotovilo, da je treba pravno pomoč razvijati tako, da bo delavcem pri uveljavljanju njihovih, na podlagi dela pridobljenih pravic, zagotovljena samostojna, dostopna, pravočasna in celovita brezplačna pravna pomoč, ki bo preprečevala nastajanje sporov ter pripomogla k skrajševanju postopkov sodnega odločanja. Zato je tudi zahtevalo, da je treba pravno pomoč usmeriti v sodelovanje z osnovnimi organizacijami ZSS in samoupravnimi organi ter če je potrebno s pravnimi službami v podjetjih. Za učinkovitejše opravljanje teh nalog pa je zahtevalo okrepitev sodelovanja z družbenimi pravobranilci samoupravljanja in sodišči združenega dela za čimbolj usklajeno in preventivno delovanje, predvsem v obliki posvetovanj in izmenjav izkušenj. Osnovnim organizacijam pa so naložili, da v svojih pravilih določijo naloge pri varstvu samoupravnih pravic delavcev iz dela in delovnega razmerja.

Službe pravne pomoči navajajo, da je vloga osnovnih organizacij ZSS glede varstva samoupravnih pravic delavcev v večini podjetij še vedno zelo šibka. Vzroki so verjetno v strokovni neusposobljenosti vodstev osnovnih organizacij ZSS ali pa tudi oportunisti.

Praksa kaže, da osnovne organizacije ZSS zelo malo sodelujejo s službami pravne pomoči. Le-te iščejo pomoč tedaj, ko ni več možnosti za rešitev nastalih sporov v temeljnih okoljih. Nekatero službo pravne pomoči navajajo, da je bila intenzivnost sodelovanja z osnovnimi organizacijami ZSS v letu 1989 povečana zlasti v času sprejemanja statutov podjetij.

Služba pravne pomoči pri RS ZSS pa v letu 1989 glede na veliko število delavcev, ki so iskali pravno pomoč in glede na število obravnav pred sodišči ter glede na kadrovsko zasedenost te službe, ni bila sposobna zastopati delavcev tudi pred samoupravnimi organi ter sodelovati z osnovnimi organizacijami ZSS, družbenimi pravobranilci samoupravljanja pravnimi službami podjetij in sodišči.

Iz večine poročil služb pravne pomoči pa je mogoče razbrati, da je bilo sodelovanje z družbenimi pravobranilci samoupravljanja in sodišči združenega dela zadovoljivo.

Delavci še vedno prepogosto iščejo pravno pomoč šele takrat, ko je sporna zadeva že pred sodišči združenega dela. To pa predvsem zaradi neustrezne vloge osnovnih organizacij ZSS, ki so se premalo vključevale ali pa se sploh niso v pravočasno razreševanje spornih razmerij v temeljnih okoljih.

Nadaljevanje prihodnjic

Deklaracija o suverenosti Slovenije je zapoznali povzetek ustave

Gost v uredništvu je Miran Potrč, vodja poslanskega kluba ZKS – stranke demokratične prenove

Delavska enotnost: – Tovariš Potrč, po volitvah v slovenski parlament je nastala drugačna politična podoba Slovenije. Pestra je, včasih pa se zdi, da nekateri dejavniki delujejo nepredvidljivo. Toda tako je le na videz, saj je nekoliko pronicljivejšemu razčlenjevalcu političnega in ekonomskega dogajanja v Republiki Sloveniji jasno, da gre za bolj ali manj dosledno izpolnjevanje predvolilnih obljub. Kako bi orisali sedanje slovensko politično prizorišče?

Potrč: »Zaživel je strankarski pluralizem. Zanj se je zavzemala tudi moja stranka. Konstituirali smo, čeprav še ne povsem večstrankarski, slovenski parlament in dobili vlado, ki je izraz Demosove večine v njem. Stare in nove stranke po mojem mnenju še zmeraj iščejo novo področje delovanja. Zdi se mi, da vladni strankarski lok še ni ugotovil, da so njihove stranke na oblasti in da so povsem odgovorne za odločitve, ki jih sprejema parlament, saj še vedno poskušajo, vendar ne bo mogoče več dolgo, iskati krivdo tudi v dnevnopolitičnih odločitvah, v starih razmerah in časih, govorijo o petinštiridesetih letih enopartijske vladavine, včasih pa pridejo na dan tudi s tezo, da smo Slovenci sedemdeset let delali narobe in da je šele zdaj čas, ko znamo delati prav.

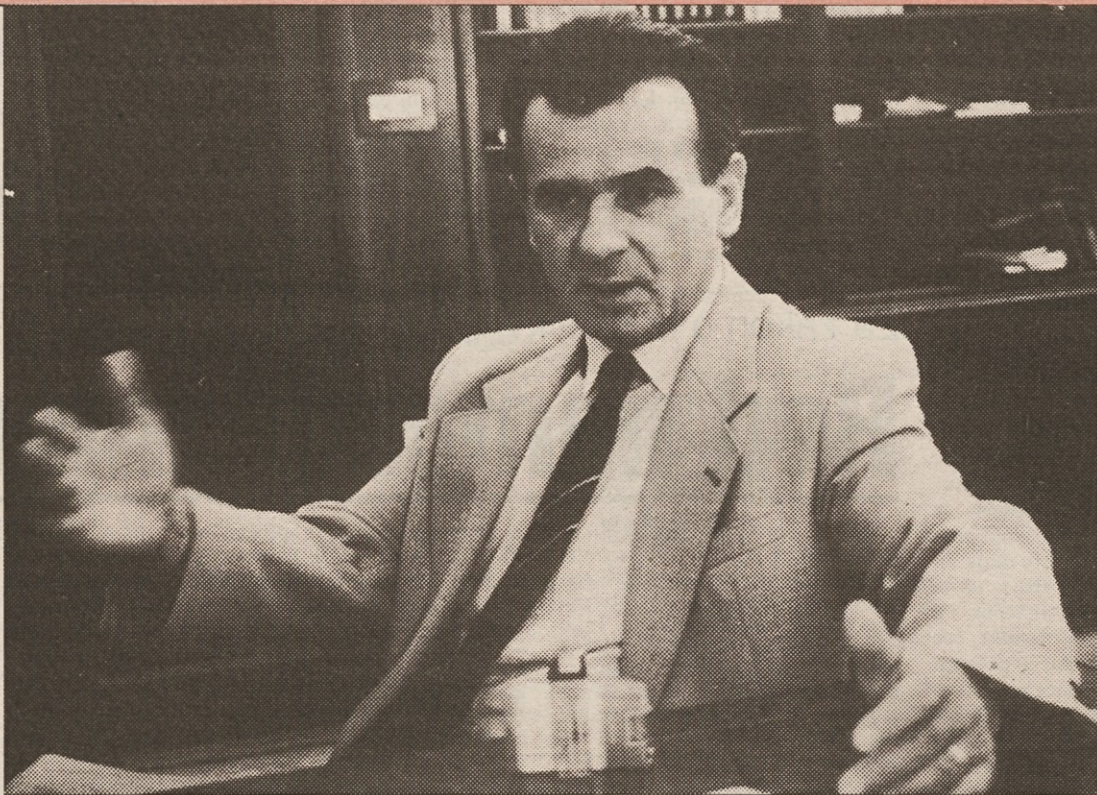
Tudi tiste stranke, ki so na volitvah dosegle relativno dobre rezultate, mislim na mojo stranko in ZSMS-Liberalno stranko, iščejo nova, drugačna področja delovanja, kajti zdi se mi, da smo se nekako ušeli v predvidevanju in prepričanju, da bodo začetki pluralizma le manj obarvani z željo po izrivanju sedanje opozicije od enakopravnega dela v parlamentu. Številni dokazi iz zadnjih dveh mesecev kažejo na to, da sicer minimalna večina, ki jo ima Demos, hoče sama sprejemati vse, tudi usodne odločitve za slovenski narod, pripravljenost za dogovarjanje je šibka, prav tako pa tudi pripravljenost za argumentirano nastopanje v parlamentu, za iskanje najboljših rešitev, in lahko naštejemo tudi obilico primerov, ko bi vladna večina rada celo preprečevala nujno potrebno informiranje opozicijskih strank, da ne govorimo o ustvarjanju možnosti za dogovarjanje o temeljnih vprašanjih, kot so denimo tudi nedeljski spravn dan, Deklaracija o suverenosti Slovenije. Tudi ni pripravljenosti za dogovarjanje o dnevnih redih sej slovenskega parlamenta.

Delavska enotnost: Česa podobnega pred volitvami niste pričakovali?

Potrč: »Ne, nismo pričakovali. Resnici na ljubo moram povedati, da sem bil prepričan, skladno s pričakovanji ljudi, kar so potrjevale tudi javnomnenjske raziskave, da bo odpravljen enopartijski monizem, ki ga praktično že nekaj let ni bilo, da bo res prišlo do enakopravnega tekmovanja različnih političnih in interesnih pogledov v javnosti in v parlamentu. Možnosti za to je vse manj, kar je prav gotovo slabo.«

Delavska enotnost: – Kje tičijo vzroki za takšne razmere? V neustreznem vodenju Skupščine Slovenije...

Potrč: »To ni najpomembnejši razlog, kajti zdi se, da je včasih celo vodstvo parlamenta neprijetno presenečeno nad potezami, ki jih vlečejo nekatere Demosove stranke, kajti nekatere prihajajo s predlogi na dan kar na sejah. Ne vem sicer, koliko vodstvo parlamenta sodeluje za vlado pri oblikovanju zakon-

Miran Potrč ocenjuje sedanjo večstrankarsko politično sceno Slovenije, govori o nepripravljenosti Demosa za dogovarjanje in sodelovanje v parlamentu, ki še ni prostor za soočanje različnih pogledov in projektov. Zato se vladne stranke uveljavljajo kot glasovalni stroj, ki je pripravljen potrditi vse, vendar brez soočanja s posledicami. Na ta način bo dobil »podporo« tudi vladni program, ki je narejen po modelu neokonzervativizma državnega tipa. Potrč ocenjuje tudi »izpad« dr. Pirnata in dr. Toplaka v parlamentu in trdi, da gre za skrajno netoleranco do vseh, ki ne mislijo tako kot Demosovi poslanci ali vlada.

Delavska enotnost: – Nekam znano je to iz polpretekle zgodovine, mar ne?

Potrč: »Upam, da ne mislite neposredno na povojno obdobje, saj se verjetno ne da primerjati z današnjimi razmerami. Res pa je, da si nismo zamišljali političnega leta 1990 takšnega, kakršno je danes, kajti denimo predlog za nacionalizacijo premoženja nekdanjih družbenopolitičnih organizacij, nima zveze z resno pravno analizo in ga je mogoče obravnavati le kot revolucionarni dekret za odvzem premoženja stari oblasti. Nekaj podobnega se je dogajalo po vojni.«

Delavska enotnost: – Ali mislite, da je ta revolucionarni zamah Demosovih strank potreba, da si stranke na oblasti ohranijo videz, da spreminjajo vse, krepijo popularnost pri volilcih? Po vsem tem, kar ste povedali, gre bolj za volonterizem in ne za strokovno in politično presojo razmer in hotenjij?

Potrč: »Danes, v zmedenih, nejasnih in predvsem težkih gospodarskih in socialnih razmerah v Sloveniji in Jugoslaviji ne bi bilo lahko nobeni oblasti. Toda, ta oblast je namesto reševanja konkretnih, življenjskih problemov, usmerila svojo ost v izpolnjevanje nekaterih velikih političnih obljub, ki jih je dajala v predvolilni kampanji. Vemo, da so bile nosilne teme kampanje protikomunizem, suverenost in samostojnost Slovenije vključno z odcepitvijo, popravljanje krivic v preteklosti – kar je normalno, na teh stvareh je zdaj oprta politika. To sedanja oblast seveda poskuša uveljaviti. Moti pa me, da se tega loteva bolj z akti politične kot pa dejanske vrednosti. Nekaj časa že gre, vendar ne dolgo, saj ljudje ob vsem drugem še zmeraj živijo od kruha. Bojim pa se, da če bodo stranke in vlada še naprej zapostavljale gospo-

»Ta oblast je namesto reševanja konkretnih, življenjskih problemov usmerila svojo ost v izpolnjevanje nekaterih velikih političnih obljub, ki jih je dajala v predvolilni kampanji. To nekaj časa gre, vendar ne dolgo, saj ljudje ob vsem drugem še zmeraj živijo od kruha.«

skih predlogov, vendar pa drži, da vladi lahko očitamo, da se ne drži določil skupščinskega poslovnika, čeprav upoštevam objektivne razmere, v katerih dela, saj še nismo doživeli, da bi delegati imeli najmanj petnajst dni časa, kar je najkrajši rok za obravnavo kakršnega koli zakonskega predloga. Res je, da je vodstvo skupščine naklonjeno vsakemu predlogu, ki ga predlaga vlada ali Demosovi delegati, vendar pa nima takšnega odnosa do tistih predlogov, ki jih ponuja opozicija. Mislim, da tudi drugačno vodstvo, ki bi sicer zagotovilo, da bi bilo manj zapletov na sejah, ki bi imelo več občutka za enakopravnost in se držalo poslovnika, dejanskih razmer ne bi moglo spreminjati. Gre preprosto povedano za odločitev Demosovih strank, da je treba, kar so se dogovorili, tudi, pa čeprav samo na osnovi glasovanja, spraviti skozi parlament. Torej niso bistveni argumenti ne soočanje z realnimi posledicami neke odločitve, temveč spoznanje, da »imamo oblast, zato to lahko naredimo, kaj bo potlej, pa ni bistveno.«

darski in socialne probleme, bodo možnosti za napredovanje slovenske družbe kaj majhne.«

Delavska enotnost: – Povsem normalno je tudi, da si vsaka nova oblast želi kadrovskih sprememb v gospodarstvu. Menda krožijo seznanji, katere direktorje je potrebno požagati, jih odstraniti, ker so preveč rdeči...

Potrč: »Že nekaj let je bila vezanost na stranko pri ljudeh, ki opravljajo pomembne gospodarske ali druge dolžnosti, drugotnega pomena. To velja za pravosodje, za državno upravo in tudi v skupščini nikoli nismo spraševali, ko smo koga spremljali v strokovno službo, ali je član ZKS. Delegatov pa sploh ne. Več kot polovica ni bilo članov ZKS. Vpliv na to, kje bo kdo direktor, pa je v zadnjih letih tako minimalen, da se sploh ne splača o tem govoriti.

Vaše mnenje, ki ga postavljate v vprašanje, kaže samo na to, da je sestavni del politike očrtni vsa-

kega, ki je bil kakor koli povezan z nekdanjo oblastjo ali pa z ZKS, saj gre očitno za »madež«, ki ga je potrebno odstraniti.«

Delavska enotnost: – Težko bi našli na prste ene roke ljudi iz sedanje vladne strukture, ki niso bili člani KP/ZK ali pa se ji vsaj niso udinjali?

Potrč: »Večina ljudi, ki so danes vodilni v Demosu, je bila v ZK. Njim gre zasluga, kot sami pravijo, da so pravi čas ugotovili, da je treba izstopiti iz ZK in oblikovati drugačno politiko. Seveda pa vseh ne moremo metati v isti koš, če se zelo grobo izrazim. Nekateri so bili v ZK tudi zaradi prepričanja, pa so

»Globoko sem prepričan, da če bodo v Demosu še naprej poskušali voditi kampanjo kadrovskih sprememb, ki jih sicer dokaj spretno zavijajo v lep celofan, potlej je to zelo kratkovidna politika, ker je zamenjava na tak način, navkljub govoričenju o potrebni strokovnosti, v bistvu politična zamenjava in hajka, dobili bomo ljudi druge barve, ki pa ne bodo bolj strokovni kot dosedanji.«

bili potlej razočarani, drugi so bili morda zaradi svoje kariere, ko pa jim za uspeh članstvo v ZK ni bilo več potrebno, so izstopili; spet tretjim je bila zaradi neumnosti narejena krivica in so bili izključeni ali pa so protestno izstopili. So pa tudi takšni, ki se obračajo po vetru, ki preračunavajo, kako se jim bolje izide. Na takšne pač ne moreš računati – jih je pa ta čas kar veliko.

Vrniva se k prvotnemu smislu vprašanja. Globoko sem prepričan, da če bodo v Demosu še naprej poskušali voditi kampanjo kadrovskih sprememb, ki jih sicer dokaj spretno zavijajo, to moram reči, v lep celofan, potlej je to zelo kratkovidna politika, ker je zamenjava na ta način, navkljub govoričenju o potrebni strokovnosti, v bistvu politična zamenjava in hajka, dobili bomo ljudi druge barve, ki pa ne bodo bolj strokovni kot dosedanji. Sicer pa kar pogledite, s kakšnimi težavami se ubada Demos pri sestavljanju občinskih vlad in pri oblikovanju republiške uprave. Vidijo, da so za neko delo potrebne izkušnje in specializirano znanje, ne pa kar neko splošno znanje ali pa politična pripadnost – to pa velja tudi za direktorje. Zanje še posebej velja, da se gibljejo v posebnem socialnem in gospodarskem okolju, ki ga morajo občutiti, poznati in si z znanjem in sadovi dela ustvarjati avtoriteto, ki je danes nujna za normalno poslovanje. Danes sicer lahko kdo pride za direktorja iz kakšnega inštituta, lahko je velik strokovnjak, vendar pa specializirano znanje za ta kader bržkone ni dovolj, kajti cel spekter »zahtev in pogojev« mora takšen zadovoljiti, da lahko vodi podjetje. Pa še na nekaj velja ob sedanjih poskusih zamenjav, miniraju direktorjev in drugih vodilnih ljudi omeniti: to je kratkoročna politika tudi zato, ker če bomo prišli do tega, da se bo s spremembami strank na oblasti spreminjala vsa vodilna sestava v gospodarstvu, v družbenih dejavnostih, v upravi in v sodstvu, potlej se ne bomo znašli v letu 1945, temveč daleč nazaj...«

Delavska enotnost: – Deklaracija o suverenosti Slovenije je bila sprejeta. Prejšnji teden smo v vprašanju Tonetu Peršaku ponudili tezo, da je nastajala naskrivaj. Kaj vi mislite o tem?

Potrč: »Ne, ni nastajala na skrivaj. Peršak vam je povedal »zgodovino« nastanka Deklaracije. To, kar je zame presenetljivo, vendar spet v negativnem smislu, je zahteva, da mora biti na isti seji, ko je bila dana pobuda, hkrati tudi sprejeta. Še bolj smo bili razočarani, ker ni bilo na začetku seje skupščine nikakršne javno izražene pripravljenosti, da bi se zagotovila možnost za sodelovanje pri skupnem oblikovanju vsebine Deklaracije.«

Delavska enotnost: – Pa vendarle: opozicija ne opreka takšnim potezom za osamosvajanje države Slovenije!?

Potrč: »Suverenost Slovenije je vsebina predvolilnih obljub vseh sedanjih strank v parlamentu. Morda so bile te težnje različno obarvane, tudi taktika strank o tem, kako priti do suverenosti, je bila različna. Bistveno vprašanje, pri katerem smo se razlikovali, je bilo, po katerih poteh to suverenost uveljaviti. Vse stranke, tudi moja, pa smo pred volitvami zahtevali pravico slovenskega naroda do samoodločbe, da se lahko in mora sam odločiti, v kakšni državni skupnosti bo živel, kako bo povezan z drugimi jugoslovanskimi in evropskimi narodi in da je Jugoslavija kot skupnost mogoča le, če ima Slovenija v njej zagotovljeno polno suverenost – torej konfederativna združba jugoslovanskih narodov in republik – to so stvari, ki so bile za mojo stranko nesporne.

Suverenost Slovenije ob pobudi za Deklaracijo za nas ni bila vprašljiva. Sporna pa je bila vsebina predloga Deklaracije in smo postavili vprašanje, ali je moč o tako pomembni stvari, kot je slovenska suverenost, smotrno odločati na podlagi opredelitve neke stranke, kar takoj zbuja občutek, da gre za prestižno politične razloge, ne pa za resnično korist vseh Slovencev in državljanov Slovenije.

Ko smo oblikovali ustavna dopolnila in jih septembra lani sprejeli, smo dokaj natančno vedeli, da se Slovenci z vsebino strinjajo, danes pa ne vem, ali to povsem velja za Deklaracijo. Ne poznajo njenega dejanskega političnega in pravnega pomena. Ne vem, ali res mislijo, da je bilo v sedanjih družbenih in gospodarskih razmerah ta poteza nujna. Vsebinsko pa je velika razlika med tistim besedilom, ki ga je predložila Slovenska demokratična zveza, in tisto vsebino, ki je bila sprejeta v slovenski skupščini. Prvotni predlog je bil, naj bi s sprejemom Deklaracije prenehali veljati vsi zvezni zakoni in s tem dnev naj bi vse ingerence zvezni organi na ozemlju Slovenije izgubili. Ob vsem hotenju za slovensko suverenost je bilo vendarle potrebno biti pameten, kajti ne

gre za to, da to ni mogoče, pač pa za to, da ima lahko zelo škodljive posledice zaradi pravne praznine, ki bi nastala do sprejema ustavnega zakona, kajti vsak bi se lahko sam odločal, kaj bo upošteval in česa ne v zveznih predpisih. Zelo enostavno pa je tudi dejstvo, da delovanje zveznih organov v Republiki Sloveniji ne moreš kar »odpisati«, če nimaš prej svojih organov. No, ravno pri teh dveh točkah smo se našli skupaj s slovensko vlado in zato je prišlo do bistvenih popravkov predloga Deklaracije. Nihče pa ni dvomil o njeni politični naravnosti, saj smo bili vsi za suverenost v političnem smislu. Dogovorili smo se, da bo Slovenija ocenjevala, kateri zvezni predpisi bodo v prihodnje veljali in kateri ne, glede na to, ali so skladni s slovensko ustavo, ki je temeljni akt slovenske države in samo v njej je lahko »urejen« pravni sistem. Skupščina pa bo za vsak akt ugotovila, ali je v nasprotju z republiško ustavo ali ne.

Če ni skladen z ustavo, se ne bo upošteval in bo zato našla drugačno pravno rešitev za ureditev tistega področja, ne pa kar rekla, da ti in ti zakoni ne veljajo in lahko dela vsak, kar hoče in po svoje ocenjuje rešitve. Pa še ena pomembna sprememba je: zdaj morajo republiški organi zagotoviti, da delajo zvezni na območju Slovenije skladno s slovenskim pravnim sistemom, torej da naprej delajo carina, devizna inšpekcija, SDK itd. Čež noč se vsega ne da razveljaviti.«

Delavska enotnost: – Torej ni šlo za taktiziranje vaše stranke, temveč za spoznanje o posledicah neke odločitve...

Potrč: »Za taktiziranje prav gotovo ne. Po mojem bi bilo bolje, če Deklaracija, to pa je povsem moje mnenje, ne bi bila sprejeta drugega, temveč 18. julija, ko spet zaseda skupščina. Že zato, da bi se lahko o njej pogovarjali mirno, da bi šla dogovorno na dnevni red in v sprejem z akklamacijo, kot se take odločitve sprejemajo. Sicer pa smo bili v moji stranki prepričani, da je Deklaracijo mogoče sprejeti, čeprav sta njen politični in pravni pomen zelo različna. Pravnih učinkov z dnevom sprejema nima nikakršnih. Ti učinki se bodo pokazali tedaj, ko bomo

z ustavnim zakonom ali kako drugače deregorirati nekatere zvezne predpise na slovenskih tleh. To pa bi lahko naredili tudi brez Deklaracije, podobno kot smo predvideli in naredili že z lanskimi septembrskimi spremembami slovenske ustave. Če tako razumemo in vzamemo Deklaracijo, potelj gre zgolj za političen dokument, za nekaj, kar ta čas morda koristi oblasti v propagandnem smislu, vendar sprejem Deklaracije pravno gledamo ni bil nujen.

Delavska enotnost: – Iz vrst vladnega bloka je moč tu in tam slišati, da so se ZKS – SDP in druge stranke pravzaprav le prilagajale tempu zahtev nacionalni suverenosti in konfederativni Jugoslaviji, ki ga je vsiljevala nekdanja opozicija?

Potrč: »Morda je v tem delček resnice. Mislim pa, da ga je vendarle treba kombinirati še z nečim: mi smo tedaj kot stranka na oblasti, čeprav je bila naša oblast bistveno manj oblastna, kot je zdaj Demosova, potencialni to vprašanje, in če poenostavim, šli od načela za uveljavitev avnojske Jugoslavije, prek zahtev za več pristojnosti Slovenije v Jugoslaviji, do asimetrične federacije in do konfederacije. Mi smo potencialni takšno pot in opredelitev.

Opozicija, mislim na nekdanjo in sedaj veljavno oblastno strukturo, pa je šla v nasprotni smeri: opredelila se je za odcepitev, in ko je ugotovila, da tudi napredna mednarodna javnost ne sprejema takšne usmeritve, je naredila korak nazaj in se odločila za konfederacijo. To so dejstva, ki jih ni moč zanikati. Prav tako pa tudi ne resnice, da smo mi delali prej v popolnoma drugačnih družbenih razmerah v Jugoslaviji, kot deluje današnja oblast in smo morali, drugače kot opozicija, ki tedaj še ni bila legalna, upoštevati vsakokratne razmere, kajti vso odgovornost smo nosili za posledice vsakršne odločitve. Tisti, ki so bili 27. septembra, ob sprejemanju ustavnih dopolnil, ko je Slovenija oklicala svojo suverenost, tudi ljudje iz današnje vladne strukture, vedo za strah, morda grobo rečeno, kaj se bo zgodilo v državi in z nami s tem dejanjem. Če bi kdo danes rekel, da jih ni bilo strah, ta laže. Ljudje so me na ulici ustavljali in spraševali, kaj se bo zgodilo. Mene ni bilo strah, kajti bil sem prepričan, da se ne more nič zgoditi in resnici na ljubo moram dodati, da tisti, ki bi tedaj hotel povleči kakšne poteze, bi lahko to storil, vendar bolj neumne prilagoditve, kot je bila tedaj, verjetno kasneje ni bilo več. Vedel sem, da bi bila lahko dejanska prilagoditev za blokiranje naših odločitev ali pa za kakršnokoli drugačno nagajanje, le tedaj, ko bomo ustavo, ki smo jo tedaj sprejeli, uveljavljali.

Vidite, zato pravim, da je bila suverenost Slovenije oklicana z ustavnimi dopolnili, tedaj torej, ko je bilo takšno odločitev mnogo težje sprejeti kot danes. Deklaracija o suverenosti ima le politični naboj, lahko za vladni strankarski lok predstavlja ta čas propagandno sporočilo, vendar ni prav nič dlje od tistega, kar smo naredili septembra lani v slovenski skupščini, po beograjski seji »dolgih jezikov«.

Delavska enotnost: – Je potemtakem iz trte izvito stališče, da brez Deklaracije ni moč uveljaviti niti gospodarskega programa vlade...

Potrč: »Seveda je to le manever, morda tudi – pridobivanje časa za oblikovanje boljšega vladnega programa. Toda, to je že drugo vprašanje. Če se omejim na vaše konkretno vprašanje, potem velja poudariti, da brez ustavnih sprememb Slovenija ne bi mogla sprejeti odločitve, da ne bomo več plačevali sredstev v zvezni sklad za gospodarsko manj razvite. Vsi v parlamentu, tudi opozicija, smo glasovali za takšno odločitev zaradi materialnih razlogov. Takšno odločitev nam omogoča slovenska ustava in za odločanje o takšnih in podobnih stvareh ne rabimo Deklaracije.«

Delavska enotnost: – Predlog vladnega programa, ki bo osrednja točka bližnjega zasedanja slovenske skupščine, je dokaj boren, v primerjavi s prejšnjimi podobnimi vladnimi predstavami naravnost siromašen in za današnje družbene potrebe morda celo neodgovoren!

Potrč: »O tem programu se pravzaprav ne da razpravljati. Zato ne, ker ničesar ne pove. Na splošni

»Kako smo oblikovali ustava dopolnila in jih septembra lani sprejeli, smo dokaj natančno vedeli, da se Slovenci z vsebino strinjajo, danes pa ne vem, ali to povsem velja za deklaracijo. Ne poznajo dejanskega političnega in pravnega pomena, ne vem ali res mislijo, da je bila v dosedanjih družbenih in gospodarskih razmerah ta poteza nujna.«

ravni lahko rečemo, da je ta prijem značilen za nekonzervativnem državnega tipa, konkretno pa nič ne pove, ni konkreten. Na osnovi takšnega programa lahko vlada dela natančno to, kar sama hoče... Po

mojem mnenju to ni program, ki bi bil za današnjo rabo, ni takšen, ki bi temeljil na današnjih realnih gospodarskih in družbenih razmerah in potrebah. Vse potrebne družbene spremembe so nekako izključene iz programa, vendar si vlada upa predvidevati, da bodo nekatere stvari zrele za uveljavitev denimo v prihodnjih dveh, nekatere v prihodnjih petih in druge spet v desetih letih. Mar ta vlada računa, da bo ostala tako dolgo na oblasti!«

Delavska enotnost: – ZSMS – Liberalna stranka je že povedala svoje, hudo negativno mnenje o programu. Kaj pa v vaši stranki, ZKS – stranki demokratske preneve?

Potrč: »V našem poslanskem klubu in stranki še nismo uradno oblikovali stališč. Kar bom povedal, je moje mnenje. Če bi bilo mogoče, dvomim pa, da je to možno glede na dosedanjo skupščinsko prakso, bi se zavzel za oblikovanje popolnoma novega programa.

»Po mojem vladni program ni za današnjo rabo, ni takšen, ki bi temeljil na današnjih realnih gospodarskih in družbenih razmerah ter potrebah.«

Tega ni mogoče dopolnjevati. Dvomim, da bo skupščina tako reagirala, dvomim, da bodo stranke, ki oblikujejo večino, priznale, da ta program ni pravi. Za opozicijo takšen program ne more biti osnova za podporo vladi. Bržkone pa zanjo to pomeni še odločitev, da je pred njo čas, ko ne bo več molčala, ko bo manj tolerantna do vlade in ko bo morala v parlamentu in v javnosti konkretno spregovoriti o tem, kaj je v redu in kaj ni v programu in pri delu vlade.«

Delavska enotnost: – Če bi imeli že oblikovano vlado v senci, bi bila ta razprava za vlado na oblasti težja.

Potrč: »Nekaterih taktičnih potez moje stranke ne morem razkriti. Vladi v senici bomo ustanovili in ta mora oblikovati bistvene elemente programa, glavne udarne naloge, ki bi jih po mnenju naše stranke in morda še katere morali uresničiti v sorazmerno kratkem obdobju. Gre za največ eno leto, ne pa za pet ali deset...«

Delavska enotnost: – Discipliniranje Demosovih poslancev je tako očitno, da je naivno pričakovati, da skupščina vladnega programa ne bi sprejela.

Potrč: »Velika večina ljudi v Sloveniji pričakuje spremembe. O tem sem globoko prepričan. Priče smo spremembam, vendar se postavlja pred ljudi in poslance dilema: ali biti nezadovoljen z dosedanjo ravno spremembo, neučakano reagirati in že zdaj, na začetku kritično povedati, da ti, ki so s političnimi spremembami prevzeli oblast, svojega poslanstva ne opravljajo v redu, ali pa še nekaj časa počakati, da se znajdejo in začnejo normalneje delati. Če bi imeli večstrankarski sistem dalj časa, potlej ta vlada s svojim programom ne bi dobila zaupnice, še manj, pa bi bil lahko takšen program osnova za nove volitve. Zato je mogoče, da bodo poslanci v vseh zborih v glavnem sprejeli program, zaradi stiske, v kateri smo kot družba in država, ter menili, da program res ni dober, toda druge vlade nimamo zato, dajmo tej še

»Mi smo tedaj kot stranka na oblasti, čeprav je bila naša oblast bistveno manj oblastna kot je zdaj Demosova, potencialni vprašanje suverenosti in če poenostavim, šli do načela za uveljavitev Avnojske Jugoslavije, prek zahtev za več pristojnosti Slovenije v Jugoslaviji, do asimetrične federacije in do konfederacije. Opozicija, mislim na nekdanjo in na sedaj veljavno oblastno strukturo, pa je šla v nasprotni smeri: opredelila se je za odcepitev, in ko je ugotovila, da tudi napredna mednarodna javnost ne sprejema takšne usmeritve, je naredila korak nazaj in se odločila za konfederacijo.«

nekaj časa, da bomo videli, kaj bo na osnovi tega res splošnega programa delala.«

Delavska enotnost: Kako bi prejšnji sestavi skupščine reagirali na takšen program kot ga danes ponuja slovenska vlada?

Potrč: »Odvisno od tega, za kateri čas gre. Če bi prišla vlada s takim programom v drugi polovici prejšnjega mandata, ne bi dobila podpore. Moram priznati, da je prejšnja skupščina začela tako, da je le potrjevala vladne predloge, končala pa je tako, da je bila vsaka stvar, ki jo je predlagala vlada, izredno kritično sprejeta, številni predlogi so se rodili v skupščini in mnogi vladni predlogi so tudi propadli.«

Delavska enotnost: – Vlada sorazmerno uspešno ustvarja blišč iz svojega dela na tujem; vendar se zdi, da je to nekakšna kompenzacija za tisto, kar ne uspeva doma.

Potrč: V svetu s simpatijami sprejemamo družbene spremembe v Sloveniji. Za umevanje v svetu je vlada, ki je izvoljena v večstrankarskem parlamentu, bolj

legitimna kot je bila prejšnja. Dodati pa moram, da sta imeli prejšnja vlada in skupščina v zadnjih dveh letih zunaj veliko podporo, sprejemali so nas kot legitime predstavnike Slovenije in priznavali so nam pogum pri uveljavljanju nove politike.

Normalno je, da si želi nova vlada utrditi položaj v svetu. To je povsem razumljivo. Če pa tudi preveč potencira okrog ugleda, ki ji ga priznava tujina – to je pač sestavni del politike, sestavni del ustvarjanja slovesa, rezultati njenega dela pa bodo najbolj zgovorni.

Vladne poteze na področju zunanje politike so normalne, vendar pa je tudi res, da z njimi kompenzira težave in skrbi, ki jih ima doma. Sicer pa kdaj pa kdaj med vrsticami prizna, da njena zunanja politika le ni tako zelo uspešna, kot nam to hoče dopovedati. Njeni prvi stiki s tujci so bili predvsem informativni, pogosto so bila to slabo pripravljena srečanja, brez ustrezne vsebine in ostala zgolj na politično deklarativni ravni za sodelovanje, vendar so ji tuji partnerji povsod rekli, da gre za nadaljevanje zelo dobrega sodelovanja Slovenije z drugimi deželami in drža-

vami, ki jih je negovala nekdanja oblast. Povsod pa so lahko tudi slišali poduk, naj pripravljajo svoje poteze domišljeno in premišljeno, kajti svet meni, da morajo Slovenci skupaj z drugimi narodi v Jugoslaviji sami urediti svoje medsebojne odnose na demokratski in sporazumen način.«

Delavska enotnost: – Vrniva se v parlament. Nekateri dogodki, ki smo jim bili priče pred kratkim v parlamentu, ne sodijo tja. Mislim na nastop dr. Pirnata in prepričitev, da bi Aksentijević govoril v svojem materinem jeziku, potlej na potezo dr. Toplaka, ki je nagnal dr. Boštjana M. Zupanciča kot predstavnika Pravne fakultete z zasedanja, ko je bil govor o ustanovitvi Visoke pravne šole v Mariboru...

Potrč: Demosova večina v parlamentu doslej ni pokazala volje za resno razpravo o odločitvah, ki so bile na dnevnih redih v parlamentu. Če se bo tako nadaljevalo, potlej lahko mirne duše rečem, da je kakovost parlamenta bistveno nižja, kot je bila v prejšnjem mandatu. Doslej je bila kolikor toliko resna razprava le o zniževanju prispevnih stopenj, torej o razbremenjevanju gospodarstva. Vsa opozorila, ki jih je doslej dajala opozicija, so prezrli – doslej pa je le opozicija nastopala s svojimi mnenji in opozorili. Celotno z vladne strani odgovorov nismo dobivali, kajti lažje je uveljaviti svoje prek glasovalnega stroja, za katerega pa smo doslej zmeraj vedeli, kako bo »odločil«. Morda ni smotno pogrevati prvega zasedanja skupščine, vendar pa drži, in o tem sem vse bolj prepričan, da Demos ni želel, da bi opozicija dobila kakršno koli skupščinsko funkcijo, kajti z bali so se, da bi tako opozicija dobila možnost tudi za vplivanje na pripravo sej in dnevnih redov in dobila potrebne informacije.

Da se je tako izteklo, je slabo za opozicijo, vendar pa tudi zelo slabo za Demos, kajti na ta način prevzema vso odgovornost za vsako odločitev, ki je sprejeta v skupščini.

Zame je problematičen odnos nekaterih Demosovih poslancev, ki se večkrat javljajo v razpravah do opozicije. Na kaj mislim? Preprosto niso sposobni razumeti in doumeti, da ima lahko opozicijski poslanec dobre namene, da pošteno razmišlja, pozna problematiko in da želi iskati boljše rešitve. Takšni nastopi posameznikov dajo slutiti, da stara oblast želi rušiti novo, da opozicija lahko razmišlja le boljše in le slabo. Način razprave je pogosto skrajno žaljiv in izhaja s stališča: vi ste bili petinštrideset let na oblasti, nič niste naredili dobrega za Slovence, zato vam ne verjamemo in nimate pravice konstruktivno sodelovati; zdaj smo na oblasti mi, z nami se začne slovenska zgodovina, vi ste pravzaprav moteči dejavnik v skupščini, čeprav ste na volitvah dobili določeno število poslanskih sedežev, toda vidite, da imamo večino mi in naše rešitve bomo brez nepotrebnih resnejših razprav v parlamentu uveljavili. Izrazito nerazpoloženje med nekaterimi Demosovimi poslanci do vsakega, ki drugače razmišlja kot oni, in če se to pokaže tudi z uveljavljanjem in sankcioniranjem večine v parlamentu in oblastniškega ravnanja, je daleč od demokracije, da ne rečem kaj hujšega.

Ravnanja dr. Pirnata zdaj več nima smisla komentirati. Brez dvoma je bila to groba kršitev skupščinskega poslovnika. To so poslanci »priznali« na minuli seji, ko je Aksentijević lahko govoril v srbohrvaščini, njegovo besedilo pa je bilo prevedeno. Sicer pa takšne poteze kažejo na značaj človeka, ki je popolnoma netoleranten do drugih in človeku se vsiljuje razmislek o tem, kako bo ravnal dr. Pirnat kot minister v drugih okoliščinah, ko mu kakšna stališča ne bodo všeč.

In kaj mislim o potezi predsednika DPZ Toplaka osebno. Sem velik zagovornik pravne fakultete v Mariboru. Ne od včeraj, temveč že deset in več let jo zagovarjam. Toda enostavno vreči predstavnika konkurenčne fakultete iz skupščinske dvorane, ker veš, da na tej fakulteti drugače razmišljajo, pa je velika zloraba položaja. Če bi kaj takšnega naredili v bivši skupščini, bi vsi časopisi s mastnimi stavki napadli vodstvo skupščine, kako je nestrpno, kako si funkcije skupščine uzurpirajo oblast in podobno.«

Delavska enotnost: Pa sva pri odnosu novinarjev in sredstev javnega obveščanja do sedanjih razmer in delovanja skupščine in vlade.

Potrč: »Na žalost bo minilo še nekaj časa, ko bodo sredstva javnega obveščanja pri tem ne mislim na strankarska tribuna, imela takšno distanco do ravnana skupščine in vlade, kot so jo imela zadnji dve leti mojega mandata. Zdjaj takšnega odnosa ni, vendar je tudi res, da to ne velja za vse. Zakaj se s tem srečujemo, pa mi bržkone vi kot novinar laže odgovorite, mar ne!«

Marjan Horvat

PRAVNIK SVETUJE

Vprašanje:

Kakšen je pravni položaj in kakšne so pravice delavcev, ki postanejočasni pre-sežek.

Odgovor:

Presežke delavcev lahko klasificiramo po obsegu (posamezni delavec, več delavcev) in o trajanju (časni in trajni presežki). Začasne presežke je značilno, da delavcem časno ni mogoče zagotoviti dela, ali pa jim časno ni mogoče zagotoviti dela za poln delovni čas. 29. člen Zakona o delovnih razmerjih opredeljuje razloge začasne presežke: tehnološki, organizacijski, ekonomski razlogi oziroma posledice ukrepov družbenopolitične skupnosti. Ta člen določa naslednje pravice začasnih presežkov:

● pravico do prekvalifikacije ali dokvalifikacije za delo v organizaciji (delavec bo ostal v delovnem razmerju v istem podjetju),

● pravico do časasne razporeditve v drugo organizacijo ali k delodajalcu (ta pravica je vezana na določila 20. člena Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja in 24. člena Zakona o delovnih razmerjih – delavec je časasno razporejen v drugo organizacijo na delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica in sicer za časovno obdobje največ 6 mesecev oz. dokler delo ni končano.)

● pravico do čakanja na delo doma (s pravico do nadomestila osebnega dohodka v višini, ki ga določa splošni akt oziroma kolektivna pogodba, ki pa ne sme biti manjši od zajamčenega osebnega dohodka.

Sklep oziroma odredba o čakanju na delo doma je izvršljiva takoj, ugovor delavca nima suspenzivnega učinka. Če se delavec ne ravna po sklepu iz 3. alineje 29. člena Zakona o delovnih razmerjih, mu na podlagi 106. člena istega zakona preneha delovno razmerje v 30 dneh po dokončnosti sklepa o prenehanju delovnega razmerja.

Enako je sankcionirana odklonitev ponudbe za dokvalifikacijo ali prekvalifikacijo ali za časasno razporeditev v drugo organizacijo k delodajalcu. Tudi v tem primeru delavcu preneha delovno razmerje na podlagi 12. točke 100. člena Zakona o delovnih razmerjih v 30 dneh od dokončnosti sklepa o prenehanju delovnega razmerja.

Opozarjam še na določilo 2. odstavka 29. člena Zakona o delovnih razmerjih, ki določa, da lahko organizacija oziroma delodajalec v primeru, ko delavcem časasno ni mogoče zagotoviti dela, časasno skrajša delovni čas. Delavci imajo v tem primeru pravico do nadomestila osebnega dohodka za čas, ko ne delajo; višina nadomestila se določi v splošnem aktu oziroma kolektivni pogodbi, nadomestilo pa ne sme biti manjše od zajamčenega osebnega dohodka.

Vprašanje:

Ali lahko poslovodni organ oziroma delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi trajno razporedi delavca na povsem drugačno delovno področje, kot ga je delavec pred tem opravljal?

Odgovor:

Delavec sklone delovno razmerje za določeno delovno mesto. Sprememba delovnega mesta med trajanjem delovnega razmerja pomeni bistven poseg v pravno razmerje strank delovnega razmerja. V zvezi z razporejanjem je treba upoštevati 2. odstavek 17. člena Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, ki določa, da je lahko delavec zaradi nujne potrebe delovnega procesa in organizacije dela razporejen na vsako delovno mesto, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe določene vrste poklica, znanju in zmognostim. To v zvezi s konkretnim vprašanjem pomeni, da je treba pogledati akt o sistematizaciji delovnih mest organizacije, v kateri je delavec zaposlen.

Izjemoma je lahko delavec razporejen na delovno mesto, za katero se zahteva nižja stopnja strokovne izobrazbe določene vrste poklica, kot jo delavec dejansko ima. Primeri in pogoji za takšno razporejanje pa morajo biti določeni v splošnem aktu oziroma kolektivni pogodbi v skladu z zakonom. Če takšnih norm v navedenih aktih ni, razporejanje na podlagi določila 5. odstavka 17. člena Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja ni pravno dopustno.

Ana Križanič, dipl.

Tudi uradno se je že začela turistična sezona. Z morske obale prihajajo govorice o malo turistih, o slabem vremenu, algah, visokih cenah in še o marsičem, kar odganja turiste. Ali si bomo tudi letos utrgali čas in denar za dopust na morju in kako je to uspelo tistim, ki so že na morski obali, smo skušali izvedeti na kraju samem. Odpravili smo se v Fieso, pokukali pa smo tudi malo naprej v Istro, v Umag.

Morski utrip v dežju

Petkovo jutro. Na koledarju 6. julij, zunaj pa vreme spominja na april. Kot kaže, se je uresničila včerajšnja slaba vremenska napoved, saj dež neusmiljeno pere strehe hiš. Kljub temu se le odpravim na pot proti obali z upanjem, da je na Primorskem vreme lepše.

Vožnja po avto cesti Ljubljana-Razdrto je hitro minila, saj gneče avtomobilov še ni bilo. Verjetno jih je pregnalo slabo vreme in tudi zgodnja dopoldanska ura, saj so večji naval turistov, predvsem iz Zahodne Evrope, napovedovali šele za zvečer. Na črnokalskem klancu in ovinkih, ki še vedno čakajo na razbremenitev in avto cesto, se je moje upanje o sončni obali dokončno razblinilo. Dež je padal tudi tam, spremljal me je še naprej skozi Koper, le da se mu je pridružila še burja. Ob taki spremeljavni sem prišel v Portorož, ki še vedno velja za središče slovenskega morskega turizma. Že prvi vtis pa mi je povedal, da letos le ni tako kot prejšnja leta, ko je ob takem času že vse vrvelo od turistov in si le stežka ter zgolj po naključju dobil parkirni prostor v središču mesta. Moj vtis je potrdil tudi **Bruno Svetin**, ki dela v portoroški turistični agenciji Emona Globtour in skrbi za oddajo zasebnih sob. Dejal je, da še nikoli ni bilo hotelskih gostov več kot zasebnih, kot se je to zgodilo letos. Tako je mogoče brez težav dobiti zasebno sobo, prostora pa je dovolj tudi v hotelih, saj je obisk veliko slabši kot lani. Razlogi za tako slab obisk so po njegovih besedah slabo vreme (po moji današnji slabi izkušnji se popolnoma strinjam), slaba propaganda v tujini (omenjal je negativne zapise v tujih časopisih o naši obali in o algah, ki naj bi oblegale naše morje), veliko pa je k slabemu obisku pripomogel tudi čedalje bolj majav politični položaj pri nas. Da pa je manj gostov predvsem iz Zahodne Nemčije, pa je Bruno Svetin kot razlog navedel tudi nedavno svetovno nogometno prvenstvo v Italiji in dobre igre zahodnonemške reprezentance. Morda bo sedaj boljše, ko so postali svetovni prvaki in bodo v vselem razpoloženju nemški turisti veliko manj kritično gledali na naše napeke. Kljub temu pa še vedno ostajajo edino upanje agencijski gostje, saj je do zdaj edino prodaja aranžmajev dosegla zadovoljivo raven. Vseeno pa je bilo iz njegovih ust čutiti pesimizem o letošnji turistični sezoni.

Zapustil sem Portorož in poplavo na cesti sredi mesta (to naj bo opozorilo mestnim oblastem, da del denarja namenijo tudi obnovi infrastrukture) in odšel v nekaj kilometrov oddaljeno Fieso. To središče delavskega turizma, kot je drugače tudi radi imenujejo, kaže skorajda nespremenjeno podobo. Asfaltirana, a še nedokončana cesta te pripelje po pobočju navzdol, kjer naj bi nekoč stali sodobni bungalovi, o katerih je bilo izrečenih že mnogo besed. V kampu so že vidne nove sanitarije, videti pa je tudi sledove dela, saj je okolica še raztrta, blatna in neprivlačna za

oko. Podobna je tudi cesta, ki vodi na obalo in do Doma rudarjev Velenja. Le s previdno vožnjo se uspeš izogniti vsem luknjam in pastem, ki te čakajo med to kratko potjo. Obala je bila pusta in prazna, le veliki valovi so s silo butali ob betonsko ograjo plaže. Dež pa je še vedno padal in topil mojo čedalje manjšo željo po namakanju v morju.

Zapeljal sem na ozko dvorišče počitniškega doma Valkartona iz Ljubljane. V majhnem dnevnem prostoru se je zbralo kakšnih pet, šest ljudi, ki so dolčas preganjali z igranjem kart in šaha. Zaradi nas je moral svojo igro prekiniti **Alojz Jakša** iz Logatca, ki tu s svojo ženo in dvema otrokoma preživlja dopust. Zadovoljni smo tukaj. Malo nam sicer nagaja vreme, ostalo pa je resnično 'super'. Oskrbnik doma in njegova žena sta zelo prijazna, vseh nam je okolica, prav tako pa smo blizu doma. Tudi cena, ki smo jo morali za to plačati, ni previsoka, saj smo plačali za sobo le 70 din na noč, hranimo pa se v bližnji restavraciji Doma rudarjev. Letos smo že četrtič tukaj, kar pove, da nam je tukaj resnično všeč.

Valkarton (nekdanja Kartonažna tovarna Ljubljana) ima dovolj počitniških zmogljivosti, predvsem prikolice na morju in toplicah, zato letos z letovanjem ni bilo težav. Kljub ugodni ceni pa letovanje z vso družino le pomeni velik strošek, še posebej, ker smo morali letošnje letovanje plačati v enem znesku. Malo težje je sicer šlo, vendar pa smo si za morje le odtrgali od plače. Na vprašanje, ali je član sindikata, pa je odgovoril, da še ni, vendar se bo verjetno kmalu včlanil, saj, kot pravi: »Organiziran delavec bo veliko več dosegel kot pa posameznik.«

Pri sosednji mizi pa je sedela mlada natakaričica **Janja Fortuna** z Vrhnike. V dom je prišla po zaslugi svoje mame, ki je zaposlena v Valkartonu. Tudi ona je pohvalila oskrbnika, saj naj bi bil njegov odnos do gosta zelo pomemben pri preživljanju dopusta. Vseh

Upravnik počitniškega doma Valkartona iz Ljubljane **Zvone Jenko**: »Naš dom ima 45 ležišč, vendar je trenutno le malo zaseden, saj imamo le 10 gostov. Pozna se, da je bil prejšnje leto zaprt in da se je zamenjal lastnik doma, saj so ljudje tudi malo pozabili nanj. Kljub temu se trudimo, da bi bilo našim gostom lepo in da si bodo letovanje pri nas ohranili v dobrem spominu. Tako bomo spet pridobili zaupanje ljudi in morda bo že v posezoni, ko bo dom odprt tudi za zunanje goste, tudi več ljudi. Sicer pa tudi danes, ko ni veliko domačih gostov, rade volje sprejememo kogarkoli, ki išče prenočišče.«

Upravnik Doma rudarjev Velenje **Karlo Celec**: »Pri nas se lahko pohvalimo, da smo polno zasedeni, saj je skoraj vseh 160 ležišč zasedenih in da je tudi finančni položaj doma veliko boljši kot lani, saj so se zaradi omejitve inflacije cene končno umirile. Drugače pa smo zaradi lažjega poslovanja ustanovili samostojno podjetje **Host**, ki je v celoti prevzelo skrb za družbeni standard v Rudniku lignita Velenje. Sedaj to podjetje, v katerem je zaposlenih približno 180 ljudi, skrbi za počitniške zmogljivosti v Crikvenici in drugod na obali ter v notranjosti dežele. To nam omogoča, da se lahko veliko bolj posvetimo gostu in mu poskušamo nuditi največ oziroma tisto, kar si želi. Morda tudi zaradi tega doslej še ni bilo pripomb na račun kakovosti naše storitve.«

Omenil bi še izredno ugodne cene letovanja v našem domu. Tako delavca Rudnika lignita Velenje stane polni penzion 190 din, vendar plača le 100 dinarjev, preostalo pa se pokrije iz regresnega sklada, kamor vsi zaposleni dajejo polovico svojega regresa. Tako omogočimo poceni letovanje vsakemu delavcu v našem podjetju.«

Prazne plaže, ki tudi v sončnem vremenu niso polne, kažejo na to, da je letos obisk veliko manjši kot lani, za kar pa turistični delavci ne morejo kriviti samo vremena. Že samo podatek, da je bilo v predsezoni veliko več gostov, pove dovolj.

ji je okolica, malomanj vreme in veliko bolj mir, ki ga je bila zaradi naporene službe zelo potrebna. Morda ji bo proti koncu sezone uspelo še enkrat skočiti na morje, če se bodo v hotelu Mantova na Vrhniki, kjer dela, strinjali s tem.

Pri sosedih, v Domu rudarjev Velenje, kamor hodijo jest tudi iz drugih bližnjih domov, sem pri počitku po kosilu zmotil enega izmed gostov. **Peter Kolar**, ki je zaposlen kot kadrovik v DSSS Rudnika lignita Velenje, nam je takole strnil svoje občutke o dopustu: »Šestič sem že tukaj in vedno se z veseljem vračam. Dom je zelo dobro organiziran in nimam večjih pripomb, kljub temu pa so še nekatere pomanjkljivosti. Moti me predvsem cesta, ki vodi v Piran, saj je še vedno tako slaba kot lani. Pogrešam tudi pokrit bazen, kjer bi se ob takem slabem vremenu (dež je namreč še vedno padal) lahko kopali. Nikjer v okolici tudi ni kioska s sadjem in zelenjavo, časopisov pa tudi ni veliko na izbiro.

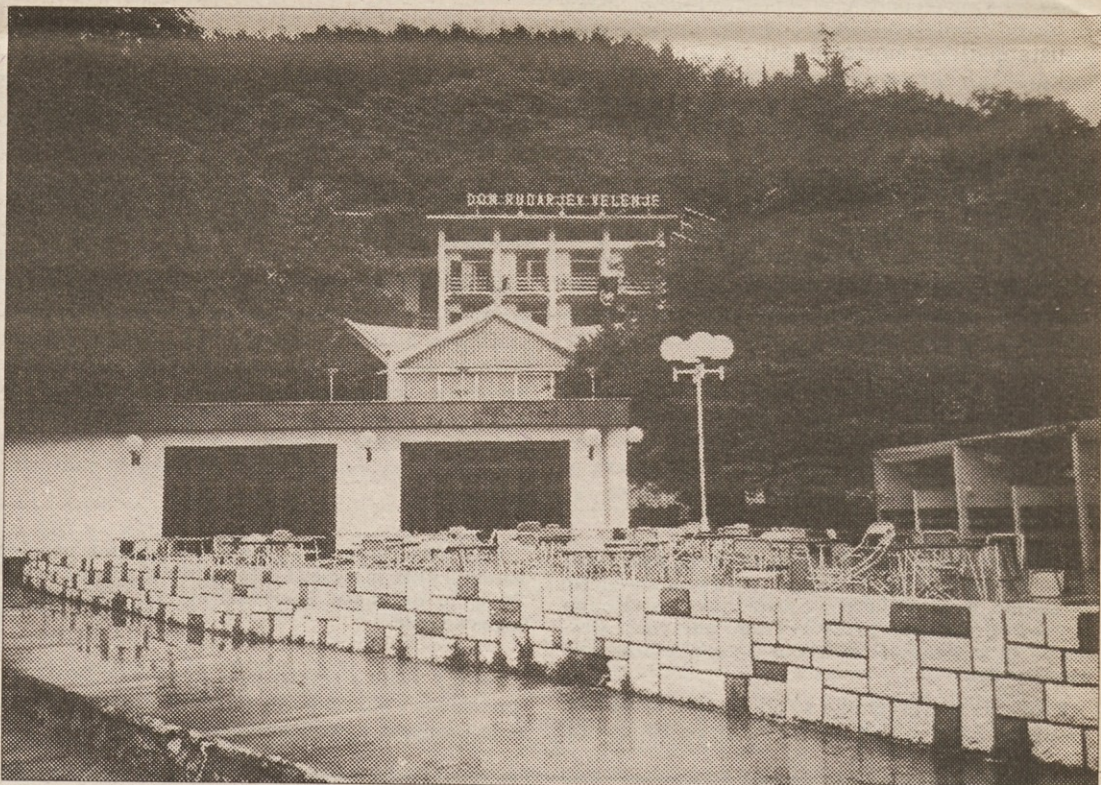
Sicer pa sem zelo zadovoljen s postrežbo in hrano, ki je zelo dobra in raznovrstna. Osebe se zelo trudi, da bi

lepo je tukaj in kar žal mi je, da bom moral kmalu domov.« Ob slovesu in stisku roke pa mi je še enkrat naročil, naj zagotovo napišem, da je hrana dobra.

Ob tem govorjenju in ker je bila ura že čez poldne, se je tudi meni že oglasil želodec. Zato sem se odločil preveriti, ali so trditve Kolarja in drugih gostov resnične. Naročil sem kosilo in ga tudi s slastjo pojedel, saj je hrana v njihovem domu resnično izvrstna. Zato ne preseneča zadovolj-

stvo gostov, ko pa jim kuharice vsak dan skuhamo takšne dobrote.

Nadaljeval sem pot mimo Portoroža in Savudrije do Umaga. Ogledal sem si novi teniški center v Stellamarisu,

Dom rudarjev Velenje, ki slovi daleč okrog kot najbolj organiziran počitniški dom za delavce na slovenski obali, je tudi v slabem vremenu poln zadovoljnih gostov.

Ali se bo turističnim delavcem v Umagu splačala gradnja teniškega centra, bo verjetno kmalu znano. Že zdaj pa vemo, da od tega ne bodo imeli velike koristi delavci, saj je cena uporabnine izjemno zasoljena in prav nič sindikalna. Ve pa se, kdo ima danes denar in kdo ne.

ugodilo našim željam in nasploh je počutje v domu zelo dobro. Žena in vnukinja, ki je bila nekaj časa z nama, nenehno hvalita tukaj zaposlene. Saj pravim, skoraj pre-

zaradi katerega so večino počitniških prikolice slovenskih podjetij preselili na drugi konec kampa, daleč stran od trgovine in plaže. Želijo se namreč rešiti naših gostov ozi-

roma delavcev, ki tako ali tako nič ne porabijo, in privabiti tuje, kulturne goste, ki komaj čakajo, da bi zapravili svoj denar na našem morju. Ali se jim bo ta naložba izplačala, bo pokazal čas, ve se le, da je na stranski tir odrinjen spet tisti, ki je vse to tudi omogočil, torej delavec.

V Katoru, nedaleč naprej, se je vreme usmiliilo turistov in tudi mene, saj je prenehalo deževati, nekje na zahodni strani neba pa se je že kazalo jasno nebo. Kmalu je veter pregnal že zadnje nosilce dežnih kapelj, sonce je posijalo in plaže so ponovno oživele. To je tudi meni olajšalo delo. Pri branju dnevnih novic sem zmotil **Milana Cibaška**, ki s svojo družino letuje v Katoru. Za teden dni je zaprl svojo avtomehanično delavnico in se z ženo in vnukom odpravil na morje. Na splošno je zadovoljen, saj prebiva v bungalovu, hranijo pa se v samopostrežni restavraciji. Vseh mu je tudi to, da je letos veliko manj ljudi kot lani, ker potem ni gneče v lokalih, na pošti, v banki, itd.

Toplemu soncu, ki je šele proti večeru pokazalo svojo moč, se je nastavljala **Jožica Sušec** iz Rudnika lignita Velenje. Pohvalila je svoje podjetje, da ji je omogočilo poceni letovanje. Kar šest ljudi namreč letuje v apartmaju, ki je last podjetja, zato je tudi cena letovanja zelo nizka. Tako je morala za enotedenski najem apartmaja plačati 2.400 din, vendar v šestmesečnih obrokih. Zato se je že letos odločila, da bodo naslednje leto zagotovo ostali dalj časa, le če bo cena še vedno tako ugodna.

Nedaleč od nje pa je v senci drevesa pazila na svojo vnukinjo **Stanislava Smrtnik** iz Vnanjih Goric. Z možem sta si

prostor pod soncem zagotovila malce na nenavaden način, saj mož z delom pri nekem zasebniku dobi zastoj bivanje in prehrano. Tudi tako se znajdejo nekateri, čeprav bo njen mož imel bolj malo od letošnjega morja. Je pa tudi ona zadovoljna z letovanjem, saj se ji celo cene ne zdijo pretirano visoke, le malo več lepšega vremena si je zaželela. Prepustil sem jo nadaljnji skrbi za svojo vnukinjo in poležavanju v senci.

Sonce je počasi tonilo proti zahodu in ostalo je le še malo časa, da bi okusil slanost morja. Hiter skok v morje, nekaj zamahov sem ter tja in že sem bil na suhem, saj je dopoldansko neurje dobobra izmesalo vodne tokove in ohladilo morskovo vodo. Pohitel sem v avto, saj je bila pred menoj še dvournna pot domov.

Pogovor z Antonom Umekom, konservatorjem v Pokrajinskem muzeju v Kopru

Ljudje se hočejo prepričati, kaj bo zagotovil sindikat

Z Antonom Umekom, muzejskim konservatorjem v Pokrajinskem muzeju v Kopru, smo se pogovarjali o sindikalni dejavnosti kulturnih delavcev na Obali. Umek namreč vodi obalni odbor sindikata delavcev v kulturi, čeprav je formalno samo njegov podpredsednik. Ker smo se pogovarjali v zanimivem okolju delavnice za konservacijo, se v pogovoru tudi nismo mogli izogniti nekaterim značilnostim dela v muzeju.

Anton Umek nam je povedal, da so s koletivno pogodbo za delavce v kulturi prvi začeli na Obali. Izdelali so osnutek zanjo in ga posredovali republiški odboru sindikata delavcev v kulturi. Ta predlog je bil tudi osnova za delo skupine strokovnjakov, ki je pripravila predlog kolektivne pogodbe za vso republiko.

Sedaj pričakujejo, da bodo dobili končno verzijo kolektivne pogodbe. Zanimaja jih, koliko so upoštevali njihove pripombe iz javne razprave, ki jih je bilo kar precej. Sicer jih pri delu nekoliko ovira, da nihče izmed kulturnih delavcev iz Obale ni v republiškem izvršnem odboru. V starem izvršnem odboru so se bili dogovorili, da bodo v novem IO zastopane vse regije, toda na skupščini republiškega sindikata delavcev v kulturi so se odločili za zastopnost po dejavnosti in tako je Obala izpadla. Sedaj ga na nekatere seje vabijo kot gosta in za preteklo informacij je vendarle nekoliko proskrbljeno.

Naš sogovornik je povedal, da so se v Društvu muzealcev Slovenije pogovarjali, da bi ustanovili samostojen sindikat. Tudi sam je bil imenovan v posebno delovno skupino, vendar ga na sestanke niso vabili. Bilo je več različic morebitne nove sindikalne organi-

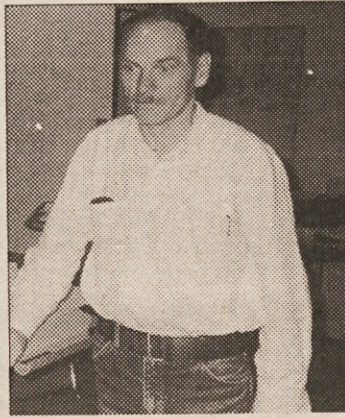
ziranosti. Opravili so tudi posebno anketo, v kateri se je večina odločila za samostojno organiziranost muzealcev. Varianta je bila tudi, da bi se sindikalno povezali tudi z arhivi in zavodi za varstvo naravne in kulturne dediščine, toda nazadnje so prevladali argumenti majhnosti. Ugotovili so, da jih je premalo za samostojen sindikat, saj bi bilo to povezano s prevelikimi stroški. Na koncu je delovna skupina vsem muzealcem priporočila, naj se povežejo v sindikat delavcev v kulturi Slovenije, ki je svojim članom največ ponudil, zlasti pa je pripravil kolektivno pogodbo.

O osnutku kolektivne pogodbe, ki jo je pripravila delovna skupina strokovnjakov pri RO sindikata delavcev v kulturi Slovenije, so na Obali živahno razpravljali. Na regijskem odboru so zbrali pripombe in jih tudi na posebnem sestanku s sekretarjem republiškega odbora razložili. Ko bomo dobili dokončno obliko kolektivne pogodbe, bodo sklicali nekakšno skupščino vseh kulturnih delavcev na Obali. Takrat tudi pričakujejo, da se bodo delavci dokončno odločili za morebiten vstop v sindikat delavcev v kulturi.

Računajo, da je na Obali okoli sto delavcev v kulturnih

ustanovah. Po podatkih pred 14 dni je pristopne izjave za vstop v obalne sindikate – hkrati pa so člani republiškega sindikata dejavnosti – podpisalo 35 delavcev. Njihova sindikalna povezanost je nekoliko specifična zaradi znanega stališča obalnih sindikatov do mirovanja odnosov z Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije. Tako na njihovih članskih izkaznicah piše, da so člani sindikata delavcev v kulturi, člani sindikata (v Umekovem primeru) Pokrajinskega muzeja Koper in da so člani Obalne sindikalne organizacije. Anton Umek je povedal, da v podpisovanje pristopnih izjav niso posebej silili, saj je najbolje, da ljudje sami ugotovijo, ali potrebujejo sindikata katerega in kaj od njega pričakujejo. Znano pa je tudi, da so nekateri člani v piranskem zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine protestno izstopili iz starih sindikatov zaradi neodobranja stališč do Kosova, pa še nekaj primerov izstopov je bilo. Sedaj sicer ocenjujejo, da se bo večina delavcev vendarle odločila za vstop v sindikat delavcev v kulturi, saj med njimi prevladuje prepričanje, da je najbolje organiziran in zagotavlja največ varnosti in zavzemanja za pravice delavcev v kulturi.

Na Obali so delavci v kulturi zaposleni v treh knjižnicah – v Kopru, Izoli in Piranu, v dveh muzejih (Koper in Piran), v Pokrajinskem arhivu, v kinematografu Globus in v Obalnih galerijah. Prej so

bili v tem sindikatu tudi delavci TV Koper – Capodistria, ki pa so sedaj vključeni v samostojni sindikat novinarjev. V Pokrajinskem muzeju je 13 zaposlenih. Ko smo Umeka vprašali, kakšne probleme imajo, je odmahnil z roko. Take kot povsod. Tu je večna finančna stiska, manjka jim tudi strokovnjakov in seveda, ti so premalo plačani. Tudi stanovanjskih problemov, tako kot v podobnih ustanovah, ne morejo reševati.

Primanjkuje tako visokoizobraženih izvedencev kot tehničnih strokovnjakov. Razmerje med kustosi in konservatorji je zelo neugodno za ustvarjalno delo. Anton Umek je muzejski konservator, ukvarja pa se tako s konservatorstvom kot z oblikovanjem. Je tehnični strokovnjak, končal je šolo za oblikovanje, študiral je tudi kemijo, vendar študija ni končal. Ukvarja se s postavitvijo in opremo razstav, občasnimi in stalnimi

postavitvami, rekonstrukcijami in še s čim. Razmere za delo niso najboljše, čeprav imajo lepe prostore za stalno zbirko in ravno zdaj urejajo nove prostore v nekdanjem kegljišču Galeba, kjer bodo postavili zbirko novejših zgodovine. Zbirka je v glavnem zbrana, urejena pa še ni in malo jo bo treba že dopolniti. Z novimi prostori bodo pridobili tudi nekaj dodatnih sob za zaposlene. Umek sedaj dela v konservatorski delavnici, ki je bila prvotno namenjena za laboratorij. V enem prostoru je težko uskladiti in opravljati tako različne dejavnosti, ki so povezane z arheologijo, kulturno dediščino, etnologijo, pa z različnimi materiali, ki vsak zahteva svoj postopek.

O položaju muzeja v prihodnje še ni vse jasno. Morda bodo spadali pod državno upravo in zanje kolektivna pogodba ne bo veljala. V tujini namreč tudi dejavnost muzejev, arhivov in zavodov spada pod državno upravo. Sicer pa, kot pravi Umek, ni pomembno, kam spadajo, važno je, kakšen položaj bodo imeli.

Ko smo se povrnili na sindikalne teme, je Umek poudaril, da so se odločili za prenovljene sindikate zato, ker nekaj dajejo. Nekateri novi sindikati so ga razočarali, saj delajo proti tistemu, za kar so se še pred kratkim, ko so bili v drugem položaju, zavzemali. Čeprav se sindikata še vedno drži vzdevek »režimski«, je vendarle zagotovil dosti pravic delavcem. »Morda še preveč,« razmišlja Anton Umek, saj se boji, da bodo nekatere pravice izgubili in se bodo morali spet boriti zanje in nastavljati hrbe. Umek je član obalnega sveta sindikatov, zato ima dovolj vplogleda in možnosti za vplivanje na usmeritev sindikata. Misli, da je obalni sindikat v zadnjem času ogromno naredil in premaknil, čeprav mu tega v republiki ne priznavajo. V tem sindikatu so ljudje, ki znajo in vedo, zakaj se je treba boriti. Posebej pomembno se Umeku zdi, da sindikat ni politično

obarvan. Moti ga, da imajo nekateri bolj v mislih politične kot pa delavske interese. To pa ne gre skupaj.

Glede vstopa oziroma vključevanja v sindikat kulture je prepričan, da se bodo delavci še vključili. Tisti, ki se še niso, čakajo, da bodo dobili več elementov za odločitev. Morda tudi še ni bilo vse narejeno za dobro informiranost. Veliko jih tudi čaka na to, kaj bo prinesla kolektivna pogodba. Hočejo se prepričati, kaj ponuja sindikat, kaj bo dosegel in zagotovil. Je pa res, da bi sindikat poleg pravne pomoči moral ponuditi še kaj več. Morada ugodnosti pri nakupu v trgovinah s člansko izkaznico, pa še kaj.

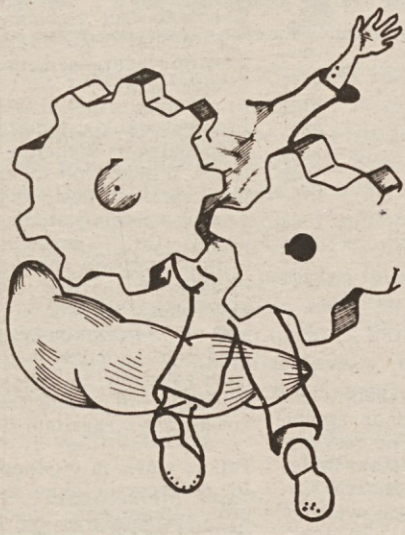
Na Obali so nekaj časa razmišljali, da bi, podobno kot so se odločili šolniki, imeli svojega profesionalca. Toda hitro se je izkazalo, da imajo za kaj takega bistveno premalo denarja. V takem primeru bi moral bistveno povečati članarino, zato so zamisel opustili. Glede članarine člani že zdaj zahtevajo, da bi jo delili po vnaprej določenem ključu in bi bil do deleža upravičen le tisti, ki kaj naredi. Delili naj bi jo po tem, koliko je kdo naredil, in če, na primer, obalni sindikati za kulturo ne bi naredili nič, potem tudi dobili ne bi nič. Zavzemajo se tudi, da bi sindikalni organizaciji v ustanovi ostalo več denarja, tudi če bi za to vsoto povečali članarino. Denar bi porabili za strokovno izobraževanje, strokovne ekscurzije in ogleda, pa za obisk prireditelj, ki jih sami ne morejo plačati.

Kulturne ustanove na Obali imajo veliko težav – kadrovskih, gmotnih in drugačnih. Toda to mora biti po Umekovem mnenju stvar stroke in sindikat naj se v to ne bi vtikal. Njegova naloga je obramba delavca in njegovih pravic. Ljudi najbolj skrbi socialna varnost in to bi moralo predstavljati tudi težišče dela sindikata – v ustanovi, obalnega in republiškega.

Igor Žitnik

LADISLAV ČRNOLOGAR

tehnološki presežek rdečelasa lisica in še kaj

(8)

Ladislav Črnologar je delavec jeseniške železarne in že desetletje znan kot pisatelj povesti in romanov. Pred prvim majem je pri Književni zadruzi Jesenice izšla knjiga z dolgim in nekoliko nenavadnim naslovom. Ta pa napove, da je knjiga izsek iz žive in za marsikoga krute sedanjosti. Tako kot v prejšnjih knjigah (Na gredi, Na drugem bregu, Razstreljeni bog) najdemo tudi v Tehnološkem presežku prvine ljubezenske zgodbe in kriminalnega romana, tako da bo povest zanimivo branje tudi za nezahtevne bralce, ki jih zanimajo moralni in socialni problemi, privlačijo pa napete zgodbe.

Jeseniški bralci se bodo lahko zabavali z uganjanjem in sklepanjem stav, koga je imel pisec za model pri oblikovanju glavnih in stranskih likov.

»Peter, motiš se. Dobro vem, da smo sprva živeli in mislili drugače. Vem, da sem bil koristen, ko sem vselej čepel v vseh mogočih odborih, vem, da sem

delal v dobro ljudi. Napak je bilo to, da sem prepozno spregledal, kako se vse okoli mene spreminja, kako vsakdo gleda le nase. Zgrozil sem se šele, ko sem dojel, kako je koristolovstvo, pokvarjenost, zanikanje osnovnih družbenih norm zlezlo v tako široke množice, kako se je izmaličila osnovna misel revolucije. Vidiš, zaradi vsega tega nisem mogel ostati v partiji. Kaj naj bi rekel otrokom, če jih bom kdaj imel, kam smo pripeljali družbo s takim ravnanjem?

Verjetno bi me tudi vprašali, kaj imam, kaj sem pridobil z izdajo vrednot. Težke so take besede in podobne sem govoril zadnje čase mnogim. Misliš, da se koga primejo? V kratkem bo nekaterim začelo primanjkovati kruha. Tudi meni so očitali, da v tako težkem trenutku zapuščam prve vrste, a kaj, ko sem spoznal, da tam ne morem več koristiti, da tulim v zid. Rad bi našel način, da bi ljudem to dopovedal, ker v besede ne verjamejo več, so bile že preveč zlorabljene. Česa drugega kot to, kar počnem zdaj, nisem potuhtal, a vse kaže, da me bodo onemogočili. Vsakdo ima svoje meje. Vse to nasprotovanje mi pravi, da delam prav. Si opazil, da sem dobil pismi – stopnjevan psihološki pritisk. Vidiš, tebi je narava podarila, da znaš z besedami izraziti, kar sam samo čutim. Ti pa tarnaš, da nimaš za kaj živeti in se ukvarjaš z obrobniimi stvarmi, pišeš pesmi o čivkanju vrabcev na napuščih in dobivaš za to še družbeno podporo! Peter, mene bi bilo sram.«

»Preklet, saj me je. Pa pustiva mene. Kakšni pismi si dobil? Seveda, če mi hočeš povedati. Silim te.«

»Eno pismo je iz uprave podjetja. Pravijo, da naj pridem na pogovor v kadrovske oddelek, kar pomeni lahko samo, da bo sprememba v zaposlitvi, če ne kar odpustitev. Drugo pismo je iz socialnega zavarovanja, ki je malo bolj direktno. Sporočajo mi, da se moram zglasiti na pregled v psihiatrični bolnišnici. S seboj moram prinesiti napotnico od svojega zdravnika. Če se ne odzovem, izgubim pravice iz naslova socialnega zavarovanja. Kaj praviš na to?«

»Kaj naj rečem drugega, kot si že ugotovil sam, da je to stopnjevalni psihološki pritisk. Pa še nekaj si mislim. Tam v vašem podjetju, ali kaj že je, si moral nekemu krepko obležati v želodcu, seveda za določeniimi sugestijami tudi od drugod.«

»Ja, marsikomu sem gorak, ker sem vsakomu v obraz povedal, kar sem mislil. Zato sem tudi že zamenjal kar precej delovnih mest. Nikjer me niso preveč radi videli. Z izgovorom, da dobivam vedno bolj odgovorna mesta, sem bil vedno bolj odrinjen. Poglej, izučen sem za elektrika in imam še nekaj drugih strokovnih izpitov, pa sem postal čuvaj, čeprav tarnajo, kako manjka kvalificiranih delavcev. Vem, da boš rekel, kako bi lahko našel drugo delo, in bi popoldne za krepke denarje sušmaril, a meni se to upira, dokler tu, kjer sem začel, ne izrabim vseh možnosti, dokler v sušmarjenju nisem prisiljen, dokler imam kanček upanja, da nisem toliko let vrgel stran. Zdej ko smo v tako veliki organizaciji, ni vrag

da se ne bi našel kakšen pameten in pošten človek tudi med vodilnimi, da bo postavil stvari na prava mesta. Priznam, da so mi dali misliti, dobro so me zaposlili, da za drugo ne bom imel časa. A kar je, je. Zdej bom moral še dokazovati, da nisem neumen.« je Janez govoril že bolj sam sebi kot Petru, kar je bilo tudi res, kajti ta je že sladko spal.

Naslednje jutro je bil Janez že navsezgodaj pri svojem zdravniku v obratni ambulanti, ki so jo pridobili z združitvijo z gradbenim podjetjem. Prej je moral hoditi v bolj oddaljeni zdravstveni dom. V vseh letih je bil doslej le kakšnih trikrat pri zdravniku, če je izvel predpisane redne dveletne preglede. Zdravnik je začel delati z običajno uro zamude, kar je Janez razbral iz pogovora drugih čakajočih.

Ko se je naposled le znašel v ordinaciji, ni vedel, kaj naj bi rekel.

»Sedite,« ga je pozval zdravnik, mu pokazal stol in začel pregledovati njegov zdravniški list. Ko ga je pregledal, je vprašal, kakšne težave ima.

Molče mu je pokazal obvestilo, ki ga je dobil. Zdravnik je prebral in ga spet vprašal, kakšne težave ima.

»Nobenih težav nimam, drugi jih imajo z mano. Vse kaže, da bi me radi razglasili za nepristevnega.«

»Tudi to so neke vrste težave, a morali ste narediti nekaj določene, da vas pošiljajo na pregled k psihiatru. Imate težave s spanjem, kakšne privide, prisluhe, ste depresivni?«

»Edina moja težava je, da vsakomur povem, kar mislim o njem. Sem bil dovolj jaseen?«

»Dovolj. No, zaradi tega pa res ni potreben pregled pri psihiatru. Napisal vam bom pomirjevala in nekaj časa boste na bolnišnici, pa bova videla, kaj bova potem.« se je odločil zdravnik in iznad naočnikov vprašujoče pogledal Janeza.

»Nobenih zdravil ne potrebujem in nobene bolniške, ker sem popolnoma zdrav.«

»Čakajte, čakajte, kako se že pišete? Janez Zevnik! Kaj niste vi tisti Zevnik, ki je lansko leto na samoupravni interesni skupnosti za zdravstvo kritiziral visoke dohodke zdravstvenih delavcev? Da, spominjam se. Vi ste zračunali, da je neki zdravnik v pol leta prijavil toliko kilometrine, da bi prišel okoli sveta. In da je nekdo za en da imel plačanih petindvajset ur! Vi ste tisti,« je zdravnik, pravzaprav doktor medicine, kako je po novem pisalo na njegovih vratih, ugotovil z nekakšnim veseljem. »Mislim, da je vseeno bolje, da se pogovorite s psihiatrom. Če hočem biti dosleden, res ni običajno, da rinete v take težave. Tako, napisala bova napotnico, in ko vas bodo odpustili, se spet oglasite pri meni.«

»Kako odpustili? Koliko časa pa mislite, da bom tam? je zla slutnja prešinila Janeza.

»Ne vem. Verjetno bo pregled dovolj. Lahko pa se tudi odločijo, da vas bodo nekaj časa obdržali na

opazovanju. Zdej pa prosim, če počakate pri sestri na napotnico,« ga je odslovil zdravnik.

Janez je hotel ugovarjati, pa je zdravnik pritisnil na stikalo na mizi in sestra ga je odpeljala ven. Kmalu se je zbehan in razdvojen, z zapeteno napotnico v žepu znašel pred obratno ambulanto.

Nekaj časa je premišljeval, potem pa je sedel v avto in se odpeljal v psihiatrično bolnišnico, ki je bila na obrobju mesta, v nekdanjem ženskem samostanu. Vrtar ga je napotil v pritličje, kjer je bila čakalnica za ambulanto. Trdno odločen, da se ne bo pustil kar tako izigrati. Oddal je napotnico in zdravstveno knjižico, potem pa sedel in se vdal v čakanje, še vesel, da so ga sprejeli, ker je bila čakalnica polna. Le počasi se je praznila, kljub temu, da sta delala dva psihiatra.

»Ste prvič tu?« je zaslíšal glas poleg sebe. Pogledal je soseda in pokimal.

»Jaz hodim po teh bolnišnicah že pet let. Imate srečo. Ta tukaj je ena boljših. Ne pošiljajo na elektrošoke. Tudi hrana je boljša kot drugje. Osebe pa – kakor kdo. Nekateri pazniki pustijo gledati televizijo do konca, a drugi te naženejo ob uri spat. Ne pustite se, da bi vas poslali delati na vrt za delovno terapijo, tam je garanje. Najbolje, da se spravite v kakšno delavnico in potem greste tja ali pa...«

Naposled je le zaslíšal svoje ime po zvočniku nad vrati, kar ga je rešilo sosedovega razlaganja, ki mu je dvigovalo lase na glavi.

Vstopil je in se znašel v ordinaciji, ki pa ni spominjala na tiste pri splošnih zdravnikih. Bolj je bila podobna dnevni sobi, polni rož in drugih okraskov. Samo pisalna miza je spominjala na uradovanje. Za njo je sedela simpatična ženska srednjih let in ga prijazno povabila, naj sede. Pregledala je papirje, ki jih je prinesel in rekla:

»Boste ostali nekaj časa pri nas, da se bova kaj več lahko pogovorila?«

»Ne! se je v Janezu vse uprla.«

»No, no, pomirite se! Samo predlagala sem vam. Tukaj v napotnici nimate nobene določene diagnoze. Vašo bolezen morava šele ugotoviti in predvidevala sem, da potrebujete malo več časa, sicer ne moremo določiti najprimernejšega načina zdravljenja. Zakaj pa vas sploh pošiljajo sem?«

»Nisem bolan!«

»To trdijo mnogi, ki pridejo sem.«

»Popolnoma zdrav sem!«

»Popolnoma zdrav ni nihče...«

»Tako, tudi vi,« je zamrmral Janez in napeto premišljeval, če ni kdaj rekel kaj tudi proti psihiatrični bolnišnici.

»Ste nagnjeni k pretiranemu sumničanju?« je vprašala psihiatrinja in ga prodorno pogledala.

Nadaljevanje prihodnjic

Josip Klisović, predsednik Zveze samostojnih sindikatov Hrvaške

Ali prihaja čas strankarskih sindikatov

Od prvega kongresa Zveze samostojnih sindikatov Hrvaške sta minila že dva meseca. V tem kratkem času so nepredvidljivi, do zdaj neznani in hitri dogodki začeli močno spreminjati sindikalno okolje. Vse to je vplivalo na sindikalno stvarnost, na katero mnogi gledajo drugače. Iz pogovora bomo izvedeli, kako jo ocenjuje prvi človek sindikata Hrvaške Josip Klisović.

Klisović: V tem trenutku sploh ni lahko oceniti in predstaviti sindikalne stvarnosti. Opažam, da se precej stvari dogaja v samem bistvu sindikata. Pri tem mislim na rojevanje novih, neodvisnih sindikatov. Ponemok so pobude za njihovo nastajanje izraz stvarne potrebe članstva, v večini primerov pa se prav s tem procesom odkriva dvojnost pri ravnanju nekaterih sindikalnih aktivistov: eno uradno zagovarjajo, v resnici pa ravnajo drugače. Zdi se, kot da se večina stvari odvija pod mizo. Z vsem tem pa zavestno pozabljajo na eno od glavnih načel sindikalnega dela, to pa je javnost.

Dozorevanje sindikatov

Vendar pri nastajanju novih sindikatov tega nihče ne upošteva. Novi sindikati so tu. Registrirani so in delujejo. Kako to sprejemate v svetu ZSSH?

Klisović: Mi smo že pred kongresom, na njem in tudi kasneje nenehno poudarjali, da moramo čim bolj upoštevati sindikalni pluralizem. Izhajamo iz tega, da gre za naraven proces in zato sprejemamo argumente delavcev in aktivistov v teh sindikatih, češ da je do ustanovitve le-teh prišlo, ker niso mogli drugače artikulirati svojih specifičnih hotenj. Seveda pa ne zanikam,

da bi stvari lahko spremenili tudi z drugačno, vendar učinkovito sindikalno akcijo. Da se to da, kažejo tudi ŽTP Zagreb in nekateri drugi primeri. Seveda mi takšnih pa tudi drugačnih procesov nastajanja novih sindikatov ne moremo in ne smemo ustavljati. Mislim, da je to proces sindikalnega zorenja, v katerem bomo spoznali, ali bomo tako organizirani jutri bolj močni pri doseganju sindikalnih ciljev ali šibkejši. Dodal bi, tako kot sem že nekajkrat povedal, ko sem govoril o teh pojavih, da po izkušnjah razvitih držav, gre pri nas pravzaprav za otroške bolezni sindikalnega gibanja, ki jih bomo verjetno zelo hitro preboleli.

Ali bi lahko iz teh slabosti v organiziranju kdo potegnil zase kakšne koristi?

Klisović: Spet se moram sklicevati na izkušnje Zahoda. Tisti, ki še vedno prebolevajo te otroške bolezni, opozarjajo na to, da imajo pri tem največ koristi delodajalci in država. Taktika delodajalcev je namreč takšna, da spodbujajo organiziranje delavcev v »njihove« neodvisne sindikate, v manjše sindikalne skupine, in tako razbijajo moč zaposlenih. Tako tudi slabijo njihovo pogajalsko vlogo, posebno pred podpisovanjem kolektivnih pogodb, s katerimi rešujejo bistvena vprašanja življenja in dela v podjetjih, firmah, tovarnah...

Ali ni nevarnosti, da bi takšno razdrobljenost sindikata lahko izkoristile politične organizacije za organiziranje svojih sindikatov?

Klisović: O tem me sproti obveščajo, marsikaj pa izvem tudi iz sredstev javnega obveščanja o teh možnostih.

Vendar zdaj o tem še ne bi mogel govoriti z neizpodbitnimi dokazi. Nekaj se pa vendarle dogaja. Denimo: na lepkih za ustanovitev novega sindikata zdravstvenih delavcev v resnici ni ne starih ne novih sindikalnih simbolov, kar nam daje slutiti, da bi lahko nastali tudi z drugačnimi obeležji. Takšni primeri so tudi na področju energetike in nekovin pa seveda med kovinarji... Vendar to še niso tako oblikovane zahteve, da bi lahko rekli, da gre za organiziranje delavcev po strankarskih načelih.

Kaj pa, če bi kljub temu začeli ustanovljati strankarske sindikate?

Klisović: Kljub vsemu mislim, da lahko pričakujemo tudi kaj takšnega. Mi namreč nimamo, tako kot država, na voljo nikakršnih orodij, da bi to lahko prepovedali. Vem samo to, za kar smo se dogovorili, naj pri pisanju nove ustave zahtevamo, naj imajo pravico in svobodo sindikalnega organiziranja v rokah izključno samo delavci. Edino tako bi v pravni državi lahko preprečili strankarske namere in namere kogar koli, da bi ustanovili sindikat, ki bi postal delavcem že danes ali jutri tuj.

Ko že govorimo o sindikalni organiziranosti, vi namreč pogosto uporabljate izraz »spodnji rang«. Kaj to pomeni?

Klisović: »Spodnji rang« oziroma spodnja meja pri ustanavljanju sindikata bi nam morala pomagati pri opredeljevanju tega, kaj je bistveno: ali panoga, dejavnost, funkcija ali podfunkcija. O tem bi se morali dogovoriti že na kongresu. Ker pa na njem ni-

smo sprejeli statuta, ostaja to vprašanje nerešeno. Upam pa, da ga bomo kmalu, ko bosta komisiji sveta ZSSH predstavili načrt novega statuta. Naj opozorim na to, da je bil o tem govor tudi na kongresu. Pred-

Vzporedni sindikati

Če se bodo delavci kljub temu odločili za takšno sindikalno organiziranost, da bo v eni dejavnosti več sindikatov, ali bi temu lahko rekli, da gre za drobljenje in slabitev moči.

Klisović: Tu ne gre za vprašanje, kaj bo, če bo, saj ta proces teče. Poznamo neodvisen sindikat delavcev v znanosti. Ti so nas obvestili, da ne bodo več člani ZSSH. Za ta korak se je odločilo 9 članov ROS, ne glede na to, kaj o tem misli 19.000 članov. Zdaj nas znanstveniki sprašujejo, ali se lahko včlanijo tudi v kak drug sindikat ali se morajo včlaniti v svojega. Tako je nastala pobuda za ustanavljanje vzpo-

grebške sindikalne organizacije od sveta ZSSH. Tudi mi smo slišali zanje. Zato smo jih »preverili« v pogovorih s predstavniki sindikata Zagreba. Ugotovili smo, da gre za nesporazum med občinskimi sveti in samostojnimi sindikati. Zato naj to vprašanje rešijo sami. Pri tem smo upoštevali, da je zagrebška sindikalna organizacija po marsičem nekaj posebnega, pa naj bo to tudi po svoji organiziranosti. Svet ZSSH pozna razmere in zato lahko odkrito povem, da ni nobenih znakov o »ločitvi«.

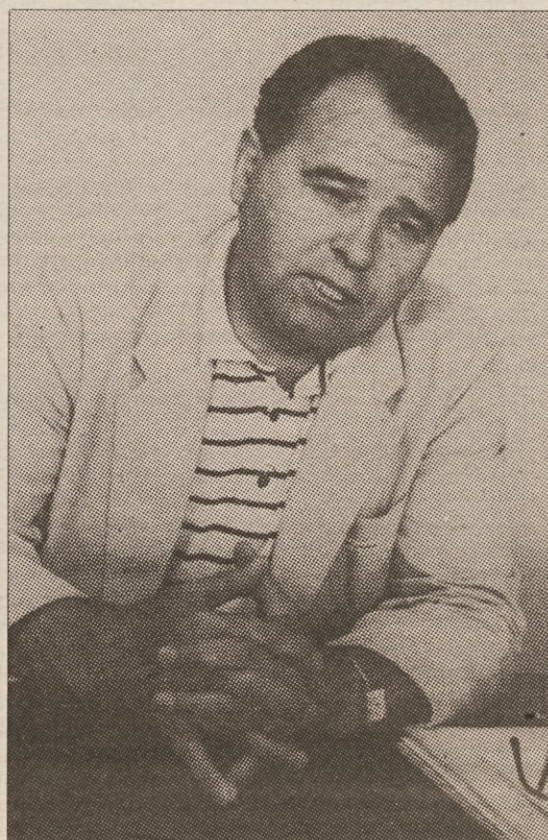
Kljub temu vse relacije v sindikalni zgradbi niso jasne. To kaže tudi zmeda pri ponovnem včlanjevanju. Delavcem namreč pošiljajo pristopne izjave vsi: od občinskega sveta do samostojnih sindikatov. Kako delavcu pomagati, da bo izbral pravega?

Klisović: Ne bi mogel reči, da samo to dokazuje slabosti v sindikalnih stikih. Vemo namreč, da teče akcija ponovnega včlanjevanja zelo dobro. Če pa je kje prišlo do kratkega stika, je verjetno zaradi premajhnega usklajevanja. Zgodi se namreč, da se pristopne izjave zataknejo kje v občinskih svetih, pri poverjenikih ali kod drugod. Takrat mnogi v želji, da bi to delo čimprej opravili, natisnejo in razdelijo nove pristopne izjave. Zato se tudi zdi, da to delo ni usklajeno. To bi lahko potrdili tudi mnogi samostojni sindikati, ki so to delo dobro opravili skupaj z medobčinskimi in mestnimi odbori.

Ali ni ta akcija priložnost za predsednika sveta ZSSH, da bi bil več med člani, da bi jim pojasnil, razložil in pomagal tudi pri tistih »manj pomembnih« stvareh, ki so prav tako sindikat.

Klisović: Že zdaj o meni krozi glas, da sem več na terenu kot tu, na Leninovem trgu. Vsak pogovor s članstvom mi pomaga ustvarjati pravo sliko o sindikatu. Ne samo jaz, vse sindikalno vodstvo Hrvaške je nenehno zunaj, na terenu, saj je to naša prednostna naloga pri ponovnem včlanjevanju. Tako bomo delali tudi v prihodnje.

Marinka Đaković

Josip Klisović

lagali so namreč, naj bi bil ta »prag« sindikat dejavnosti. Kljub temu smo dopustili možnost organiziranja samostojnih sindikatov tudi na drugih ravneh. Zavedamo se namreč, da zdaj prevladuje načelo organiziranja industrijskih sindikatov (železničarji). Mislim, da bodo delavci kmalu ugotovili ali je takšen način organiziranja primeren in ali bi ga morali spremeniti.

rednega sindikata. Zato je nauk: preden začnemo takšen proces, vprašajmo članstvo, za kaj se bo odločilo.

Ali lahko za sindikalno drobljenje štejejo tudi organiziranost po tako imenovanem, teritorialnem načelu. Nekaj takšnega se šušlja tudi o zagrebškem mestnem svetu. Ali je v tem kaj resnice?

Klisović: Msilim, da so to samo govornice o ločitvi za-

Stavke v Sloveniji in Jugoslaviji od leta 1980 do 1990

V skrajni stiski in ogroženosti

(3. del)

Pripravil: Anton Kolar

Stavkam so se v letih 1988 in 1989 priključili mitingi, ki so vrgli vlado v Črni gori, Vojvodini in prisilili Slovenijo in Hrvaško v politični pluralizem in ekonomsko prevrednotenje razvoja. V tem desetletju je v Jugoslaviji prišla na površje problematika presežkov delovne sile, stečajnih postopkov in nelikvidnih podjetij, ki jim grozijo stečaji. Podatki zaposlenih, ki jih je v SFRJ 6.884.000, kažejo, da je vedno manj možnosti za zaposlovanje mladih delavcev, ki prihajajo iz šol in teh je v Srbiji 107.000, Sloveniji 16.000 - podatki za leto 1988, za 1990 predvidevajo 35.000 iskalcev zaposlitev, na Kosovu jih je 16.000 brez dela. Podatki v tabeli 7 kažejo sestavo prebivalcev.

Struktura delovne sile v Jugoslaviji leta 1988: v tisočih delavcev (tabela 7)

	Srbija	Hrvat-ska	BiH	Slove-nija	Črna gora	Makedo-nija	Vojvo-dina	Kosovo
1.	1739	1624	1084	831	166	531	642	238
2.	66,4	23,3	40,9	21,9	2,3	14,1	21,0	7,2
3.	107	65	82	16	16	55	37	16

1. zaposleni, 2. novozaposleni, 3. čakajoči na delo

Sestava zaposlenih v tisoč

SFRJ 6.884	Republika Slovenija 831
2.361 industrija	378
218 poljedelstvo	13,8

Podatki: Statistički godišnjak 1990, Beograd

Problematika jugoslovskega gospodarstva postane mnogo bolj zapletena s primerjanjem podatkov podjetij, ki so v trimesečnih leta 1990 stalno nelikvidna, številom zaposlenih delavcev v njih in tistih podjetij, ki jim grozi stečaj zaradi nelikvidnosti. Tako je likvidno nesposobnih desetkrat več kot tistih, ki so prijavitelji za stečajni postopek. Zbirni podatek je vreden pozornega razmisleka: v republikah je 3236 nelikvidnih podjetij, v katerih je zaposlenih

1.577.247 delavcev, in 213 podjetij, ki so v stečajnem postopku s 136.264 zaposlenimi, pri čemer prednjačijo Srbija, BiH in Hrvaška. Podrobni podatki so v tabeli 8.

Nelikvidna podjetja po republikah z delavci in prijavljeni stečaji podjetij in zaposlenimi: (tabela 8)

Stalno nelikvidna podjetja:	Nelikvidna podjetja:	delavci:	stečaji:	zaposleni:
BIH	616	353.067	44	42.979
Črna gora	41	18.668	6	10.756
Hrvaška	638	254.058	26	24.298
Makedonija	198	70.594	19	4.388
Slovenija	173	96.832	15	4.388
Srbija	1073	587.692	68	38.706
Vojvodina	281	126.649	5	1.740
Kosovo	216	69.687	30	9.009

Podatki: Ekonomska politika, 30. aprila 1990, Beograd, stran 11

Nizki osebni dohodki zaposlenih kažejo vso ostrino problema in v Jugoslaviji je razmerje med slovenskim in kosovskim osebnim dohodkom 3:1. Analitični podatki so nezanesljivi glede na nekdanjo hiperinflacijo v Jugoslaviji, vendar dovolj zgovorni za usihanje delavskih plač. Pregledna tabela 9 kaže dohodke za leto 1989 in za maj 1990 po republikah.

Povprečni osebni dohodki v SFRJ

Republike in pokrajini	Leto 1989	I-III 1989	Indeks	1990, maj
- Slovenija	719.544	1.881.968	361,6-	4917
- Hrvatska	514.231	1.380.037	368,4+	3821
- BiH	398.110	1.126.905	383,1+	2371
- Črna gora	345.690	968.207	380,1+	2075
- Makedonija	321.158	856.276	366,6+	2848
- ožja Srbija	428.011	1.128.245	363,6-	3224
- Kosovo	314.085	780.780	348,6-	1768
- Vojvodina	452.914	1.233.108	372,3+	2982
SFRJ	472.722	1.262.556	367,1	din 3344

Podatki za leto 1989 so iz Delavske enotnosti, Ljubljana, zaslužek za maj 1990, Delo, 30. maja 1990, Ljubljana.

Novi podatki o stavkah niso spodbudni. V Bosni in Hercegovini predvidevajo, da bo zaradi prestrukturiranja kar 288.888 delavcev odveč, pri čemer so šteli tudi sedanje nezaposlene (Radio

Ljubljana, 23. aprila 1990). Ocenjeno je, da so različne stavke v BiH zmanjšale fizično rast obsega proizvodnje novembra in decembra za polovico in znaša 0,7%. Po podatkih izvršnega sveta je bilo lani v republici 241 stavk, v katerih je sodelovalo 77.000 delavcev (Delo, sobota, 24. februar 1990).

Na Kosovu je 122 podjetij predvidenih za stečaj in v njih je zaposlenih 43000 delavcev (Radio Ljubljana, 16. oktobra 1989). V letu 1989 je bilo v Jugoslaviji 1781 stavk, v katerih je bilo udeleženih 281000 delavcev; izgubljenega dohodka niso izračunali.

Sklep

Razvite države selijo investicije in industrijske obrate v dežele, ki ni-

Slovenija:	podjetja - nelikvidna:	zaposleni:	izguba:
januar 1990	217	114.442	530 milijonov din
februar 1990	237	119.600	660 milijonov din
marec 1990	236	156.359	947,7 milijonov din
april 1990	212	101.479	1.503.412.855 din

Vir: Sobotna priloga, Delo, 2. junija 1990, Ljubljana

Konec

Na Češko-Slovaškem nastajajo tudi alternativni sindikati

Bogastvo konfliktov

Za nobeno spremembo, še včeraj napredno in demokratično, ne moremo trdit, da bo takšna tudi jutri. Tudi neodvisni in svobodni sindikati, ki so nastali na ruševinah nekdanjih državno-partijskih sindikatov, si ne morejo prilaščati monopola na resnico. O tem so se prepričali tudi v enem izmed največjih bratislavskih podjetij ChZJD, v katerem že nastajajo sindikati z nazivom alternativni.

V predlogu za program se alternativci predstavljajo kot prostovoljna organizacija, ki deluje v skladu z veljavnimi zakoni o sindikatih. Priznavajo pluralistično platformo in želijo postati enakoreden in konstruktiven partner gospodarskemu vodstvu podjetja. Vendar pa imajo vse te točke v svojem programu tudi neodvisni sindikati. Kakšna je torej razlika med neodvisnimi in alternativnimi sindikati?

»Bil sem član neodvisnih sindikatov v ChZJD, vendar v njihovem delu nisem opazil bistvenih sprememb,« zatrjuje inženir Peter Cibulčík, član koordinacijske komisije alternativnih sindikatov. »Zakaj? Ker sindikalni vlak še naprej vozi po starih tirih, samo nekaj potnikov se je presedlo. Mi pa hočemo ta vlak ustaviti in ga odpeljati v drugo smer.«

Neodvisnim sindikatom očitajo marsikaj, predvsem pa to, da ne upoštevajo pripombe članov. Nihče sicer ne trdi, da članstva ne poslušajo, ampak alternativci obtožujejo funkcionarje neodvisnih sindikatov, da zaradi preživelih, administrativnih načinov reševanja vprašanj, izgubljajo dragocen čas, tako da jim ga za reševanje bistvenih vprašanj ne ostaja dovolj. Bojijo se

tudi, da si želijo vodilni predstavniki neodvisnih sindikatov prilastiti večja pooblastila, kot jim v resnici pripadajo. Alternativci menijo, da bi o večini sindikalnih problemov morali odločati v osnovnih organizacijah sindikatov.

»Obtožujemo nas, da smo pseudosindikalisti,« dodaja član koordinacijske komisije alternativnih sindikatov inženir Vladimír Porubenský in nadaljuje: »To sem bil v preteklosti, ko so bili sindikati privesek političnega sistema. Po mojem mnenju pa bi se sindikati morali ukvarjati predvsem s socialno politiko in skrbeti za socialno varnost delavcev.«

Pravo nasprotje takšnega razmišljanja (po mnenju predstavnikov alternativnih sindikatov) pa je priprava letošnje kolektivne pogodbe v omenjenem podjetju. Osnovne organizacije sindikatov niso dobile natančnejših informacij o kolektivni pogodbi, poleg tega pa so bile tudi izredno časovno omejene, tako da je članstvo neodvisnih sindikatov lahko samo z »real-socialističnim« dvigovanjem rok odločalo o svoji prihodnosti. »Neodvisni sindikati še po sprejemu novega zakona o državnem podjetju nadaljujejo

stare metode dela«, je še dejal inženir Cibulčík.

Alternativni sindikati zahtevajo tudi spremembo zastarelega meznega sistema, kajti ljudje na delovnih mestih se še vedno vedejo brezbržno in pasivno ali, kakor poudarjajo alternativci, »v skladu z možnostmi«. Odtujitev od dela lahko odstrani le pozitivna motivacija, vključevanje delovnih kolektivov v proces odločanja o delitvi ustvarjenega dobička. »Novi sistem nagrajevanja lahko deluje samo takrat, ko ustvarjena vrednost postane osnovno merilo gospodarjenja. Ta povsem jasen pojem pa statistika nadomešča z raznimi nerazumljivimi kazalci«, pojasnjuje Vladimír Porubenský. Takšno ravnanje po njegovem mnenju povzroča različne nepravilnosti. Tako na primer delavci niso nagrajeni za opravljeno delo, ampak za navzočnost na delovnem mestu.

»Sindikati ne morejo prevzeti odgovornosti delitve finančnih sredstev v podjetju. Morajo pa zahtevati od vodstva podjetja pravičen sistem nagrajevanja, ki ga mora potem pod budnim očesom sindikatov tudi dosledno uresničevati. Predvsem pa morajo sindikati zahtevati, da se z minimalno plačo, določeno v kolektivni pogodbi, zagotovi socialna varnost delavcev in njihovih družin«, meni Peter Cibulčík.

Poleg tega pa alternativci

očitajo vodstvu neodvisnih sindikatov tudi pretirano popustljivost pri pogajanjih z zvezno vlado. Alternativci predvsem kritizirajo predlog zakona o stavgah in menijo, da se ta v bistvu ne razlikuje od predloga zakona o reševanju kolektivnih delovnih sporov, ki so ga oktobra leta 1989 predlagali »nekdanji komunistični sindikati«. Ta zakon je bil sestavljen v duhu takratnega totalitarnega režima in je bil v bistvu »protistavkovni«, saj je varoval predvsem interese delodajalcev.

Alternativci menijo, da je najboljši zakon o stavgah tisti, ki ne obstaja. Če pa so stavke urejene z zakoni, potem mora organ, ki sprejema takšen zakon, upoštevati pravila v njem. Po mnenju alternativcev bi morali delavci »uporabiti stavko kot zasilni izhod« šele takrat, ko bi se pogajanja med predstavniki delavcev-sindikati in predstavniki delodajalcev končala brez sprejemljivih rezultatov. Političnih stavn, ki so v večini primerov usmerjene proti nekemu drugemu, ne pa proti delodajalce, pa alternativni sindikati ne podpirajo.

Nasprotujoča si stališča med neodvisnimi in alternativnimi sindikati na eni strani in med sindikati ter vlado na drugi lahko samo pluralizem mnenj lahko prinese novo kakovost, ki jo češko-slovaška družba nujno potrebuje.

Borut Meršak, Bratislava

Michael Lebowitz

Realističen pogled na kapitalizem

Rodil se je v New Jerseyu v ZDA leta 1937., kjer je študiral in doktoriral iz ekonomije na univerzi v Wisconsinu leta 1962. Bil je urednik novolevičarskega časopisa Studies on the Left, sodeloval je tudi pri ustanovitvi združenja Students for a Democratic Society. Leta 1965. je zapustil ZDA ter postal kanadski državljani in profesor ekonomije na univerzi v Vancouveru. Aktivno se je pridružil kanadski NDP - Novi demokratiški stranki, bil nekaj časa vodja njene politike (policy chairman), član uredništva partijskega časopisa, sedaj pa je že vrsto let njen ekonomski svetovalec. Je tudi urednik kanadske revije Studies in Political Econom: A Socialist Review. Večkrat se je udeležil okrogle mize Socializem v svetu v Cavtatu.

Reforme v socialističnih deželah

Tudi v Jugoslaviji danes ubirajo preizkušene »stezice« razvitejših kapitalističnih družb.

Bolj ali manj smo se že sprijaznili z ugotovitvijo, da so socialistične in samoupravne formule ekonomskega in političnega razvoja le še »za v smeti«, in žarimo od navdušenja za »nove« (čeprav v resnici že močno obrabljene) oblike kapitalističnega razvoja. Pripisujemo jim tudi egalitaristične težnje, demokratične naboje, prizvok socialne pravičnosti itd. Kakšno je vaše mnenje?

Ne verjamem, da je kapitalistični sistem sredstvo za postavljanje socialne pravičnosti. Prav gotovo pa je to ekonomska struktura, v okviru katere so ljudje Severne Amerike dosegli relativno ugodno življenjsko raven in ki pomeni

tudi njihovo izhodišče pri prizadevanjih za vzpostavljane pravičnejše družbe.

Vendar - in to želim povsem eksplicitno poudariti - pravičnejšo družbo je mogoče oblikovati le z bojem proti kapitalističnemu sistemu. S tem pa ne mislim na uničenje kapitalističnega sistema, marveč le boj proti inherentni logiki kapitalizma.

Že danes lahko opazimo nekatere dele, enklave (otoke) pravičnejše ureditvi znotraj kapitalistične družbe, ki vsebujejo (prakticirajo) drugačno logiko. Ne logiko samoljubja (samopašnosti), požrešnosti (pohlepa), privilegijev in izkoriščanja, marveč ljubezni, humane skupnosti, skupnosti, v kateri občutimo medsebojno odvisnost, potrebo po sočloveku in našo odgovornost za človeška bitja. Za vse to pa je potreben drugačen tip ekonomskega sistema, takšen, ki

danes ne obstoja nikjer na svetu, vendar upam in se borim, da se bo nekoč vseeno izoblikoval.

Kako bi vi opredelili kapitalizem, kaj je njegovo bistvo, kaj pojavnost oblika? V Jugoslaviji obstaja teoretična usmeritev, ki meni, da trg lahko polno zaživi le ob ustreznih kapitalističnih institucijah. Ali torej obstoji enačja med trgov in kapitalizmom?

Ločevanje ljudi na privatne lastnike, delovanje družbe kot trga, na katerem se srečujejo izolirani posamezniki zato, da zamenjajo produkte, v kateri prevladujejo egoistični interesi in kjer se vsakdo sprašuje, »kaj je tu zame« - vse to ni značilno le za kapitalizem. To velja za vsako družbo s trgov. Kapitalizem ni edina družba, v kateri deluje tržna menjava, trg je obstojal tudi v sužnjelastniški in fevdalni družbi, v jugoslovanski in drugih socialističnih družbah (čeprav so razlike precejšnje). Pravza-

prav je pomemben del kapitalizma ločen od trga: vsaka velika kapitalistična firma je primer komandne ekonomije, znotraj katere ni tržnih transakcij, marveč praviloma obstajajo ukazi in direktive od zgoraj. Drugače povedano, kapitalizem ni isto kot trg. Je nekaj, kar posebej ločuje kapitalizem od drugih tržnih ekonomij. To je (po Marxu) obstoj delavcev, ki so prisiljeni prodajati lastninske pravice nad svojo delovno silo in kapitalistov, ki z njenim nakupom dosežejo svoj cilj - profit. Za vsako tržno ekonomijo pa ni značilna prodaja delovne sile kapitalistu. Razvoj tržne ekonomije tako ne pomeni nujno razvoja kapitalizma (nič bolj kot razvoja sužnjelastništva, ki temelji na nakupu in prodaji sužnjeva).

S strani kapitala so delavci oziroma vsa humana bitja samo sredstvo. Če je potrebno, uporablja razisem, konfrontira delavce, uporablja državo za prepoved ali uničenje sin-

dikatov, uničuje življenje in prihodnost ljudi s premikom proizvodnje v dežele tretjega sveta, kjer so ljudje revni in sindikati prepovedani. Kapitalizem ni sistem, ki izhaja iz človeškega bitja in njegovih potreb.

Kapitalistični sistem pa je učinkovit, visoko produktiven in vse to mu danes bolj in bolj daje kar najboljše oznake!?

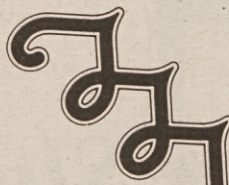
Res je, vendar pogledimo ozadje te njegove učinkovitosti. Ker delavci na vse mogoče načine nasprotujejo zmanjšanju mezd in podaljševanju delovnega dne (kot poglavitnih vzvodov za povečevanje kapitalistovega profita), mora kapitalist najti drug način za povečevanje njegovega kapitala - prisiljen je vpeljati mehanizacijo, avtomatizacijo itd. Povečevanje produktivnosti je brez dvoma prava stvar, saj omogoča zmanjševanje revščine, skrajševanje delovnega dne. Vendar, ponovno poudarjam - to ni cilj kapitalista, to je le rezultat boja proti kapitalizmu. Ker kapitalista zanima le povečevanje profita, pri izbiri in razvijanju tehnologije in proizvodnih tehnik ne bo gledal na to, da bo producentom omogočil zadovoljstvo pri delu. Logika kapitala teži k razvijanju in selekciji takšnih tehnik, ki razdvajajo delavce drug od drugega in omogočajo njihovo opazovanje in kontrolo. Za kapital prav tako ni pomembno, kaj se zgodi z delavci, ki jih nadomestijo novi stroji in nova tehnologija. Teži namreč po neomejenem povečevanju produktivnosti in ob zadrževanju rasti realnih mezd povzroča krize. To je veljalo tako za veliko depresijo leta 1930. kot velja sedaj, ko se srečujemo z ogromno rastjo proizvodnje v deželah z nizkimi mezdami in množično nezaposlenostjo.

Ali torej napovedujete padec »rnega« kapitalizma; ali

zastopate klasično marksistično tezo o vse globljih protislovljih znotraj kapitalizma, ki ga bodo dokončno pokopale?

Menim, da moramo drugače gledati na sodobni kapitalizem. Očitno je, da teza o permanentnosti krize kapitalizma ne drži. Tudi Marx ni nikoli verjel, da bo kapitalizem nekega dne kar propadel. Verjel pa je v njegovo spreminjanje, prilagajanje. Kapital naj bi se koncentriral v rokah vse manjšega števila lastnikov (nastajanje velikih firm, njihovo združevanje). Tako naj bi se postopoma vse več procesov odvijalo zunaj tržnih okvirov, znotraj meja velikih integriranih firm. »Kraljestvo svobode« - trg naj bi se postopoma umikal, napredovali pa bi »otoki despotizma« - velika podjetja. Prav gotovo lahko danes rečemo, da je na tem področju stvarnost drugačna od majhnih podjetij v času Adama Smitha v osemnajstem stoletju. Tu pridemo do zanimivega vprašanja - kako si je potem Marx zamišljal propad kapitalizma? Marx je namreč prav gotovo predvideval njegov konec, tako kot pretvorbo sužnjelastniškega in fevdalnega družbenega reda. Marxov odgovor je bil: človeško bitje, ki je aktivno v prizadevanjih za socialno pravičnost, za preseiganje izkoriščanja, za odpravljanje ločenosti ljudi, bo odpravilo tudi kapitalizem. Pričakoval je nastajanje novega tipa odnosov med ljudmi v proizvodnji, oblikovanje družbe kot združenja svobodnih in enakih producentov. Njegovo prepričanje, ki je obenem tudi moje, je boj za takšne družbene odnose, ki bodo nekoč vodili k bolj pravični bolj humani družbi. Kljub temu, da si danes v Jugoslaviji belite glavo z drugačnimi problemi, vam vseeno rečem: Ne pozabite na ta boj!

Bogomil Ferfila

Svobodni Sindikati Slovenije

Borza dela

Republiški komite za delo

Republiški zavod za zaposlovanje, enota KOPER

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
perica	2.800	Vojna pošta 7640, Ilirska Bistrica
zdr. tehnik	4.000	Vojna pošta 7640, Ilirska Bistrica
snajžilka	4.200	Kompas Jug., tozd Mejni in turist. servis, Lj., Pražakova 4
snajžilka	2.500	Lesnina Lj., tozd Notranja trg., Lj., Parmova 53
voznik	6.500	Komunalni servis, Koper, Goriška 6
prodajalec	3.000	Elektrotehna DO JUNEL, tozd ELKOP, Koper, Cesta JLA 1
kuhar - pripravnik	2.500	Emona Jestvina, Koper, Nabrežje Patricie LO 3
natakar	4.000	Turistična organizacija Portorož, Tozd hotel Adria Ankaran, Jadranska 25
voznik - inštruktor	7.000	I & I Šola za voznike, Koper, Vojkovo nabrežje 32
elektrotehnik	6.300	Elektro Primorska, tozd Elektro Koper, 15. maja 5
ekonomski tehnik	4.200	DO Emona Commerce, tozd Obala, Koper, Verdijeva 4
ekonomski tehnik administrator	2.000	Elektrotehna DO JUNEL, tozd ELKOP Koper, C. JLA 1
ekonomski tehnik pripravnik	3.000	Emona Jestvina, Koper, Nabrežje Patricie LO 8
upravni tehnik pripravnik	3.700	Komunalni servis Koper, Goriška 6
adm. tehnik	5.000	RTV Lj., tozd Koper, OF 15
varuh pred. otrok	4.033	VVO Semedela, Koper, Pot v gaj 1
inž. elektroteh.	8.500	PTT podjetje Koper, tozd PTT Servis, Obrtniška 28
ekon. za anl. plan	8.500	Turistična org. Portorož, tozd hotel Adria, Ankaran, Jadranska 25
vzgoj. pred. otrok pripravnik	3.800	VVO Semedela Koper, Pot v gaj 1
vzgoj. pred. otrok	5.400	VVO Semedela Koper, Pot v gaj 1
učitelj podalj. bivanja	6.500	Osnovna šola Šmarje pri Kopru, Šmarje 1
učitelj raz. pouka	6.500	Osnovna šola Šmarje pri Kopru, Šmarje 1
učitelj it. jezika	3.250	Osnovna šola Šmarje pri Kopru, Šmarje 1
učitelj angl. jezika	6.500	Osnovna šola Šmarje pri Kopru, Šmarje 1
učitelj zg-sd	6.500	Osnovna šola Šmarje pri Kopru, Šmarje 1
učitelj teh. vzg. in lik. vzg.	6.500	Osnovna šola Šmarje pri Kopru, Šmarje 1
ekon. tehnik	4.200	Stanovanjska zadruga Jagodje, Izola, Veluščkova 8
organizator prireditvev	6.500	Zveza kulturnih orga. Izola, Ul. Okt. rev. 1
učitelj raz. pouka	6.000	OŠ Vojka Šmuc Izola, Prešernova 4
učitelj za mat. nar. p.	6.000	OŠ Vojka Šmuc Izola, Prešernova 4
ravnatelj	8.000	OŠ Vojka Šmuc Izola, Prešernova 4
d. eco. za arigl. pl.	10.000	DS upravnih organov občine Izola, Kidričeva 8
pomivalka - čistilka	3.300	DO Emona Hoteli Lj., tozd hotel Bernardin, Portorož, Obala 33
pomožni delavec nabava in prodaja rib	5.000	Ribiška zadruga Piran, Savudrijska 9
snajžilka	3.000	VIZ Piran, tozd OŠ. C. Kosmač, Piran, Bolniška 11
natakarski pomočnik	3.000	DO Emona Hoteli Lj., tozd hotel Bernardin, Portorož, Obala 33
sobarica	3.200	DO Emona Hoteli Lj., tozd hotel Bernardin, Portorož, Obala 33
skladiščnik	3.900	DO Emona Hoteli Lj., tozd hotel Bernardin, Portorož, Obala 33

Poklic	OD	Naziv delovne organizacije
prodajalec	3.600	TTL Lj., tozd Tobak Lj., Tobačna 5
prometni tehnik	5.000	Avto-moto društvo Pinko Tomažič, Piran, Strunjan 23
gost. tur. tehnik	5.200	DO Emona Hoteli Lj., tozd hotel Bernardin, Portorož, Obala 33
učitelj raz. pouka	6.500	VIZ Piran, tozd OŠ Sečovlje, Sečovlje 78
učitelj raz. pouka	6.500	VIZ Piran, tozd OŠ. E. Kardelja, Lucija, Fazan 1
učitelj it. jezika	3.300	VIZ Piran, tozd OŠ Sečovlje, Sečovlje 78
učitelj it. jezika	6.500	VIZ Piran, tozd OŠ E. Kardelj, Lucija, Fazan 1
učitelj ma-fi	6.500	VIZ Piran, tozd OŠ Sečovlje, Sečovlje 78
pomočnik ravnatelja	9.000	VIZ Piran, tozd OŠ C. Kosmač Piran, Bolniška 11
specialni pedagog	6.500	VIZ Piran, tozd Vzgojni zavod E. Vatovec, Strunjan, Strunjan 140
psiholog	7.000	VIZ Piran, tozd Vzgojni zavod E. Vatovec, Strunjan, Strunjan 140
tiskar	3.500	»Sovič« DO za zaposlo. in us. invalidov, Postojna, Vilharjeva 14
natakar	3.000	Mlinotest, tozd Pekarna Postojna, Kolodvorska 5
ekon. za kom. dej.	5.000	Transavto, Postojna, Tržaška 61
str. predilec	2.000	Tekstilna tovarna Senožeče, Senožeče 152
kuharski pomočnik	3.000	SGP Kraški Zidar, Sežana, C. na Lenicev 4
stavn. ključav.	3.800	Aluminij Komen, tozd Montal, Komen 129
prod. živ. pre. art.	5.000	Droga Portorož, TOK Vinakras, Sežana, Sejmiška pot 1
ekon. tehnik pripravnik	2.000	RO Vojvodinašped N.S., Koper, Kosovelov trg 1
carinik	4.000	DS Carinarnice, Sežana, Partizanska 81
inštr. voznik	5.200	AMD Stjenka Sežana, Trg osvoboditve 1
ekon. za anl. plan.	6.500	Avtomontaža Lj., tozd Kovinar Hrpelje, Hrpelje 19
dipl. pravnik	7.000	ZC Koper, tozd Bolnica I. Regenta Sežana, Cankarjeva 4

Skupnost za zaposlovanje Ljubljana

bolniški strežnik	3.000	Dom upokojeencev Center Tabor-Poljane, Lj., Tabor
kuhar - pripravnik	2.500	DO Emona hoteli tozd Union hotel Lj., Miklošičeva 1
gost. tur. tehnik pripravnik	3.000	DO Emona hoteli tozd Union hotel Lj., Miklošičeva 1
tehnik kuharstva pripravnik	3.000	DO Emona hoteli tozd Union hotel Lj., Miklošičeva 1
ekon. tehnik	4.650	UKC, Lj. DSSS, Lj., Bohoričeva 28
adm. tehnik pripravnik	3.958	Kartonažna tovarna Lj., DSSS, Čufarjeva 16
zdr. tehnik	5.500	Center za uspos. in varstvo D. Boštjančič, Dobravica 28, lg
inž. prom. za c. prom.	7.000	Integral - Eurotrans Ribnica, Šeškova 15
pru teh. vzg.	7.000	OŠ Nove Jarše, Lj., Clevelandska 11
d. eco. za anl. pl.	7.000	Industrijski biro Lj., Titova 118
direktor d. i. kem. tehn.	10.000	Industrijski biro Lj., Titova 118
pravnik	7.000	Industrijski biro Lj., Titova 118
prof. sl. jez.	7.000	OŠ Nove Jarše, Lj., Clevelandska 11
snajžilka	3.500	Mercator Rudar Idrija, Trg. in gost., Stáneta Rozmana 1
natakar	4.900	Mercator Rudar Idrija, Trg. in gost., Ljubljanska 5
varuh pred. otrok	7.000	Obrtna zadruga Prevoz, Lj., C. v Kleče 12

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 10

Borzna sporočila sprejema BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon (061) 326-982, 322-975, na hišno centralo 310-033 ali telefaks (061) 317-298.

Vse informacije o ponudbi na BORZI SINDIKALNEGA TURIZMA dobite pisno, po telefonu ali telefaksu.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH PONUJAMO:

1. POČITNIŠKE HIŠICE V MOŠČENIŠKI DRAGI

Prosti termini:
21. 7. do 31. 7.

- 1 štiriposteljna hišica
- 1 dvoposteljna hišica
- 1 troposteljna hišica
- 2 štiriposteljni hišici
- 2 dvoposteljni hišici
- 4 štiriposteljne hišice
- 4 troposteljne hišice
- 2 dvoposteljni hišici

26. 7. do 31. 7.
11. 8. do 21. 8.

21. 8. do 31. 8.

Cena penziona: za odrasle 220,00 din/dan
otroci do 11 let starosti 180,00 din/dan

2. POČITNIŠKI DOM BOHINJ, telefon (064) 723-387 - Rezka

JAVORNIK ali (061) 312-185

Termini po dogovoru.
7 sob s skupno 19 ležišči. Možnost polpenziona.
Cena po pogodbi.

B. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. POČITNIŠKA PRIKOLICA ALI BUNGALOV ZA 5 OSEB

Kraj: od Rovinja do Pule
Termini: v avgustu 3 tedne

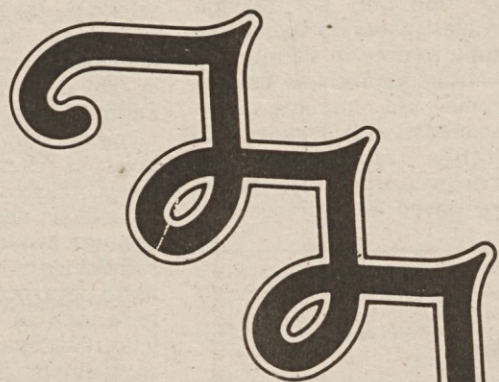
BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA vabi k pripravi ponudbe počitniških zmogljivosti ob morju in v kontinentalnem delu - za letošnje posezono za goste iz sosednjih držav. Počitniške zmogljivosti naj nudijo udobje kategorije B (TWC - lahko tudi etažno), s penzijsko ali polpenzijsko storitvijo. Po oceni BORZE SINDIKALNEGA TURIZMA imamo v Sloveniji okrog dva tisoč ležišč, ki jih lahko ponudimo tujim gostom.

BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA vabi organizatorje sindikalnih izletov, srečanj in ekskurzij, ki so jih oblikovali po svoji zamisli in so bili udeleženci z njimi zadovoljni, naj jih ponudijo BORZI. Nekatere zamisli bomo objavili in z vašo pomočjo TRŽILI - seveda po sindikalnih cenah.

BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA vabi vse, ki nameravajo v prihodnje v podjetju ali ustanovi pripraviti odmore med delom kot preventivni ukrep ali so razmišljali o programih medicinsko programiranih oddihov za ogrožene sodelavce, a nimajo strokovnjakov ali primerne literature in pripomočkov, naj svoje želje sporočijo BORZI.

Borzni agentje želimo vsem prijeten oddih in tudi kakšno sporočilo o dopustu, njihovega bivanja.

Tudi v prihodnje bomo z vami sodelovali:
Doro Hvalica
Irena Prusnik
Metod Zalar - vaš borzni agent.

Svobodni Sindikati Slovenije

Univerzalna nadstrankarska (protiboljševiška) vadnica (XXII.)

Kdo naj po sili lovi slovenske brambovce

Pobuda našega bralca:
Zadnje čase prihaja na naše uredništvo vse več priporočil, kako »po meri Evrope« postavljati na noge novo slovensko državo. Eno takšnih pisem je tudi polno nasvetov, po kakšnem receptu postaviti na noge »slovensko ljudsko armado«, saj vemo, da brez lastnega denarja in lastne vojske ni države. In kako do lastne vojske? – Z zgledom kmečkih puntarjev si Janez Janša ne bo mogel veliko pomagati, nam piše odstavljeno obramboslovec z ljubljanskih srednjih šol. – Da bi se kmetje lahko usposobili in bili kos fevdalcem, jim je zmanjkalo časa. Ko bi vsaj imeli usposobljene poveljnike... Na izkušnji brambovskih časov in geslo: v boj za dom, cesarja! se tudi ne bi smeli zanašati, saj se kranjski Janezi v avstroogrskih časih niso tepli za svojo stvar, marveč za tuje vladarje. Zatem se je »zgodila« NOB in slovenski narod tako razklala, da memoarjem še danes ni jasno, katera stran je bila takrat prava. Še včeraj je bila prava le ena, danes pa postaja druga. Nič čudnega, če se je mladim Slovincem po teh bridkih izkušnjah vojska tako zelo priskutila, da jih vse več se slišati noče zanj. Večina jih je za »zeleni kader«, Janez Janša pa je postal naš nacionalni junak. Naš prepeški vzor ni več ne Peter Klepec, ne Martin Krpan. Služenje vojaškega roka nikomur več ne diši, pa čeprav bi zdaj branili demokracijo in pluralno slovensko družbo, ne pa boljševiško diktaturo in partijski monizem.
Kot rečeno: brez lastne vojske ne bomo imeli ne svoje države, ne novega Rudolfa Maistra. Zato bi morali vsaj del mladine zagreti za služenje rednega vojaškega roka. Če pa želimo imeti pravo slovensko domovinsko vojsko, in ne takšne, ki se je v zadnji vojni potikalala po hosti ali prisegla okupatorju, potem se moramo po organizaciji nekdanje avstroogrške, saj si je naš narod šele takrat začel nabirati strokovne vojaške izkušnje. In kar je glavno: kranjske Janze je vodil v evropske boje šo-

lim nadzorstvom, zato je treba vojaško službo omejiti na določeno število let; seveda je vojaška tehnika onemogočila, da bi bilo to število majhno.
Vendar pa pomeni reforma iz leta 1802 prvi korak k uvedbi obvezne krajše vojaške službe za vse prebivalstvo, sposobno zanj. Brezpogojno splošno vojaško službo je zahteval eden izmed avstrijskih generalov (pod vplivom vojaškega sistema francoske republike v prvi koalicijski vojni) že leta 1796 (»nobene prednosti za tistega, ki ni bil vojak; torej nobenega vaškega sodnika, nobenega guvernerja, skratka nobenega dostojanstva za tistega, kdor ni izpolnil svoje prve dolžnosti, obrambe domovine«). Vendar reforma tudi sedaj še ni šla tako daleč. Obveznost službe v vojski je bila – z dosedanjimi stanovskimi razlikami glede te dolžnosti – omejena na čas med 17. in 40. letom starosti. Za pravičnejšo izbiro vojakov so uporabili žreb: ta je določil, kateri vojni obvezniki, stari 18 do 26 let, morajo nastopiti vojaško službo. Služba v vojski pa je bila omejena pri pehoti na 10, pri konjenici na 12 in pri topništvu na 14 let; beguncem pa se je tak rok podaljšal za daljši čas.
Načrt, po katerem bi se ustvarila poleg stalne vojske tudi rezervna (1806), in sicer po dva bata-

lani vojaški kader, ki še malo ni primerljiv z današnjim eselojevskim prežetim boljševiškim obramboslovjem.
Zgodovina nam mora biti tudi pri tem naša najboljša učiteljica. In kako je bila slovenska vojska organizirana v tistih časih?
Odgovor:
Doživljenjska vojaška služba, ki je bila v avstrijski vojski pravilo še v prvem desetletju vojn proti francoski revoluciji, je v teh dolgotrajnih vojnah s hitrimi premiki pokazala dve pglavitni slabosti. Povprečna starost vojakov je bila previsoka, saj so šteli za popolnoma sposobnega vojaka šele veterana po več kot desetih letih vojaške službe in za najboljše vojake tiste, ki so imeli okrog štirideset let, do končnega desetega leta vojaške službe pa jih šteli še vedno za »novince«. Nadvojvoda Karel, ki je kot predsednik dvornega vojnega sveta začel z reformami, je sam ugotavljal po koncu druge koalicijske vojne veliko število starih, nesposobnih ljudi, ki so bili uporabni le še za invalidske službe, zato pa takih, ki so bili vselej pripravljeni, nejevoljni zaradi doživljenjske dolžnosti, zbežati iz vojske ali se pustiti ujeti. Trdil je, da je doživljenjska vojaška služba, ki loči vojaka za vselej od rodnega kraja, ostanek najemništva prejšnje dobe; pri vojaku ta sistem onemogoča vsak resnični patriotizem in ga je mogoče obdržati v enoti le s fizičnim pritiskom in najostrej-

šim nadzorstvom, zato je treba vojaško službo omejiti na določeno število let; seveda je vojaška tehnika onemogočila, da bi bilo to število majhno.
Vendar pa pomeni reforma iz leta 1802 prvi korak k uvedbi obvezne krajše vojaške službe za vse prebivalstvo, sposobno zanj. Brezpogojno splošno vojaško službo je zahteval eden izmed avstrijskih generalov (pod vplivom vojaškega sistema francoske republike v prvi koalicijski vojni) že leta 1796 (»nobene prednosti za tistega, ki ni bil vojak; torej nobenega vaškega sodnika, nobenega guvernerja, skratka nobenega dostojanstva za tistega, kdor ni izpolnil svoje prve dolžnosti, obrambe domovine«). Vendar reforma tudi sedaj še ni šla tako daleč. Obveznost službe v vojski je bila – z dosedanjimi stanovskimi razlikami glede te dolžnosti – omejena na čas med 17. in 40. letom starosti. Za pravičnejšo izbiro vojakov so uporabili žreb: ta je določil, kateri vojni obvezniki, stari 18 do 26 let, morajo nastopiti vojaško službo. Služba v vojski pa je bila omejena pri pehoti na 10, pri konjenici na 12 in pri topništvu na 14 let; beguncem pa se je tak rok podaljšal za daljši čas.
Načrt, po katerem bi se ustvarila poleg stalne vojske tudi rezervna (1806), in sicer po dva bata-

liona za vsak polk iz vojnih obveznikov, ki bi morali vsako leto nekaj tednov na vojaške vaje, sicer pa bili vpoklicani le v primeru vojne, je moral v prvi vrsti olajšati gospodarsko breme, ki bi ga za državo pomenila velika vojska. Iz te oblike pa je pod vplivom dogodkov v Španiji zrasla še nova oblika vojaške organizacije, tako imenovani »brambovci« (»deželna bramba«), osnovana junija 1808 v avstrijsko-čeških deželah. V brambovske oddelke so spadali obvezniki, ki so bili oproščeni službe v redni vojski zaradi kake manjše stopnje nesposobnosti, odsluženi vojaki in del podeželskega prebivalstva, ki je bilo redne vojaške dolžnosti oproščeno (posestniki manj kot pol grunta zemljišča, čeprav so vzdrževali vojce). Moški in starosti 18 do 45 let so morali služiti prav v brambovskih bataljonih, od 45. do 60. leta pa so jih mogli uporabiti za stražo in službo pri prevozih skozi deželo. V vsakem okrožju sta bila ustanovljena vsaj po dva bataljona (800 do 1400 mož); vadili so se ob nedeljah in praznikih v posebnih krajih, enkrat letno pa

bi morali imeti vaje (21 dni) v sestavi celega bataljona. Od približno 150 bataljonov so jih ustanovili v slovenskih deželah preko dvajset – po dva na Goriškem ter v ljubljanski, celjski, mariborski in beljaški kresiji, po tri v Trstu z okolico in v celovski kresiji, po štiri pa v postojnski in novomeški kresiji. Napoleon se je ob novicah o tej vojski norčeval češ »li hoče cesar oborožiti tudi ženske na boj zoper mene«, in v resnici se ta vojska ni kaj prida izkazala v vojni leta 1809. niti ni bila priljubljena, saj pravi neko poročilo, da »na Kranjskimu inu Goriškemu po sili love brambovce«, niti ne dovolj izvežbana, da bi se bila mogla postaviti po robu redni francoski vojski.

Vir: dr. Bogo Grafenauer – Zgodovina slovenskega naroda, V. zvezek, str. 103–105, Glavna zadrzna zveza 1962.
Kot svojo pluralno priporočilo in opozorilo na zgodovinsko podlago graditeljem slovenske LA po meri tradicionalne evropske civilizacije, uredil ta izobraževalni kotichek

Vaš Janko Špiček

Kdaj bo miting!?

Obiskal nas je znanec iz Beograda. Že dolgo ga ni bilo. Mislim, da kar dve leti. In ker je novinar, je bil pogovor sestavljen v glavnem iz vprašanj.
»Kako je kaj pri vas?« je vprašal.
– No, ja, gre. In pri vas?
»Dobro. Zdjaj smo naredili še en korak k demokratizaciji, z referendumom o ustavi. Kaj pa vi?«
– Mi. Nič, imamo vlado. Zdjaj bomo tudi mi sprejeli ustavo.
»In kakšna je nova vlada? Ste zadovoljni z njo?«
– Ne vem. Najprej jo moramo pustiti, da bo kaj pokazala. Potem bomo videli...
»In če vam ne bo všeč, jo boste zamenjali?«
– Seveda.
»Prav zanima me, kdaj se bo končno pri vas zgodil ta miting?«
– Zakaj pa miting?
No, če vam vlada ne bo všeč, boste imeli miting in jo odstavili...
– Zakaj pa misliš, da bi jo morali odstaviti z mitingom?
»No, ljudstvo mora povedati svoje.«
– Ampak mi imamo za to parlament.
»Kako pa boste zamenjali parlament?«
– Zakaj pa bi ga zamenjali?
»Recimo, da vam ne bi bil všeč. Ali ga bo takrat ljudstvo vrglo z mitingom?«

– Ne. Razpisali bomo nove volitve in izvolili nov parlament.
»Potem z mitingom ne bo nič.« Videti je bil razočaran.
– Seveda ne. Upam, da ne! Sicer pa, ali misliš, da miting mora biti na vsak način?
»Ja, ljudstvo mora priti do besede, da bi zamenjalo oblast.«
– Vi ste že imeli miting, ki je pripravljaj na oblast zdajšnjo garnituro. Zdi pa se, da se vam obeta še en, takšen, ki bo to oblast odstavil in postavil novo.
»Seveda. Če ljudstvu ena oblast ni všeč, gre na ulico in jo zamenja.«
– In koliko mitingov nameravate še imeti?
»Kolikor jih bo pač potrebno.«
– Mislim, da boste imeli mitinge toliko časa, dokler ne boste dobili pravega vodjo...
»Točno!
– ... Hočem reči, dokler ne boste dobili takšnega, ki bo postal diktator in vam bo mitinge prepovedal, »ljudstvo« pa razgnal s policijo in vojsko, ali pa zaprl...
»Veš kaj,« mi je rekel, »kako najhitreje pridem do Celovca. Veš, mudi se mi. Greš z mano?«
– Nimam časa, sem mu dejal, in že je odvihral, najbrž trdno prepričan, da s slovensko demokracijo ne bo nič in da Srbija vodi v primerjavi s Slovenijo vsaj 1:0. Zanimivo, podobnih misli sem bil tudi sam, le na obrnjen način. In kdo bi si potem še drznil reči, da v Jugoslaviji nismo enotnih (torej federativnih) misli.

Bogo Sajovic

NAGRADNA KRIŽANKA STEVILKA 29

Rešitev nagradne križanke pošljite do 24. julija na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 29. Nagrade so: 500,00, 300,00 in 100,00 din.

Rešitev nagradne križanke 27

TASILO, STIKALO, ONAGER, TERITAL, NAM, TANANARIVE, EKAR, ONON, KOR, KARO, AVARI, ČO, URI, TIR, SATEN, NETILEC, TVER, TNALA, ANI, DAMA, NINIVE, ENDOTEL, ENKRATNOST, ELO, RAA, LAJNAR, RJA

Izrebrani reševalci nagradne križanke številka 27:

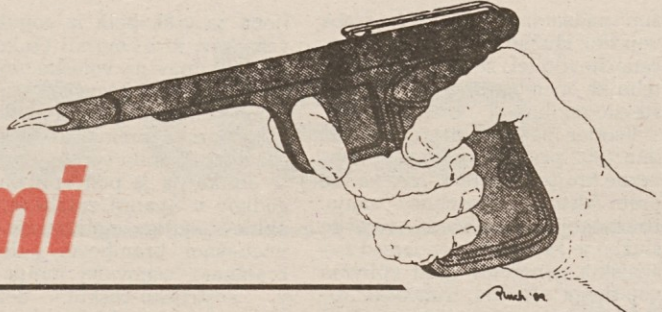
1. Rozi Zeleznik, Rimska c. 20, 63270 Laško
2. Rada Klenbas, Kavčičeva 15/II, 61000 Ljubljana
3. Tomaž Tutek, Smolnik 4, 62342 Ruše

Delavska enotnost

- List je bil ustanovljen 20. novembra 1942.
- Izdaja ČZP Enotnost – delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- Začasni poslovodni organ in glavni urednik: Franček Kavčič, telefon 313-942, 311-956
- Odgovorni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Člani uredništva: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalce), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni oddelki), Marija Frančeskin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Damjan Kržnik (urednik – reportaže), Remigij Noč (urednik – drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebnem delu), Boris Rugelj (komentator urednik – družbenoekonomski odnosi, delitev) Sonja Seljak (redaktorica – lektorica), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in oddih), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Jožica Anžel (tajnica) telefon 311-956, H. c. 310-033
- Naročnina: 321-255
- Posamezna številka Delavske enotnosti 9 dinarjev
- Rokopis in nenaroceni fotografiji ne vračamo
- Poštnina plačana v gotovini
- Tisk Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 2
- Žiro račun: 50101-603-46834
- Casopisni svet: Albert Vodovnik (predsednik), Meta Benčič, Franc Berginc, Andrej Coklin, Ivo Grlic, Vlado Haas, Ivo Janžekovič, Niko Klavžar, Rajko Lesjak, Mira Maljuna, Slavko Peklar in Nada Serajnik

Delavska enotnost	KORISTOLOVSTVO, NENAČELNOST	SOD.SLOV. PISATELJ (-UKANA-)	PESNIK ŽUPANČIČ	PRED-SODEK	BEOGRAJ. IGRALKA RAS	BELGU. SKLADATELJ (ORLANDO DI)	ZRTVENIK	SREČANJE, SESTANEK	INDUSKI HRAST (NAŠA PISAVA)	POSEBEN PROSTOR ZA SHRANJEVANJE, SKLADIŠČE KAMBOŠKI POLITIK (LON)	PISATELJ LOKAR	ENES ČENGIČ	STAŽISTKA, ZAČETNICA	ESTONSKI-ESTRADNI PEVEC (GEORGIJ)
TOPOST, NENABRUŠENOST														
ITINERAR, PRIROČNIK ZA POPOTOVANJE														
SLOVAR IMEN, IMENIK												IZTOK SAKSIDA OVRATNA RUTA		
ITALIJ. BARČNIK, SLIKAR (GUIDO)					SADEŽ				NAKIT, OKRASJE NAREČJE					POGAN
TONI SELIŠKAR			PROGRAM PREBIVALCI BLIŽNJEGA VZHODA						LJUBEZEN DR. ŽIVAGA					
MAJHNO KRAŠKO POLJE									SLOV. SLIKAR (STANE)					
ZMEŠNJAVA, KAOS											MAVEC	VINKO DOLENC LJUBKOV. MOŠ. IME		
ODISEJEV OTOK						OREL IZ GERMAN. MITOL.	ZALO OBLEČEN MOŠKI VLADIMIR NABOKOV							TIBETANSKO GOVEDO
TELOVADNI ELEMENT				BIVALIŠČE UMRLIH IVAN LEVAR					MOŠ. IME (TILEN)					
VISOKOGORSKA ZAŠČITENA CVETICA									SOVJET. JEDRSKI FIZIK (PUOTR)					
AMER. PISATELJ (NORMAN, -GOLI IN MRTVI-)								AVTOR KRIŽANKE R. NOČ	OBLIKA RASTLINSKEGA STEBLA					

med nami

Protestiramo

V skladu s politiko državnega udara na Kosovo, ki ji je s svojo zadnjo izjavo dalo sramotno podporo tudi predsedstvo SFRJ in poslušnostjo, ki smo jo v Srbiji že navajeni, so srbski sindikati likvidirali tudi kosovske.

To jim niti ni bilo težko, saj pravih sindikatov na Kosovu sploh niso imeli. Očitno je pravi kosovski sindikat samo tisti, ki je imel ustavni kongres v Džakovici. Slovenski sindikati vseh barv se še niso opredelili do tega dejanja srbskih sindikatov, niti niso

podprli novega neodvisnega sindikata Kosova. Da je početje srbskih oblasti v nasprotju z vsemi mednarodnimi normami, ki urejajo delovanje sindikatov, vodstva srbskih sindikatov pa celo z odločitvami prvega kongresa zveze samostojnih sindikatov Jugoslavije, ne bomo dokazovali. V našem uredništvu ostro protestiramo proti temu in pozivamo vse sindikate na Slovenskem, naj pokažejo svojo sindikalno solidarnost.

Delavci krivi za škodo

Ta teden so v nekaterih enotah mariborske Metalne za dva dni ustavili delo. Delavci so zahtevali izplačilo regresa še pred zasluženim dopustom. Delavski svet je njihovi zahtevi ugodil in do petka, 13. julija, bodo vsi dobili regres. Zato bodo porabili 8,6 milijona dinarjev.

Kot kaže, je ta odločitev delavskega sveta povzročila hudo kri v vodstvu podjetja, saj to dvodnevno stavko označuje za glavni razlog za to, da nekateri dobavitelji zahtevajo takojšnje plačilo. Prav tako naj bi bil to tudi razlog, da Ljubljanska banka ni hotela prevzeti jamstvo za predujem treh milijonov din, ki naj bi jih nakazal neki zahodnonemški partner.

Tako je. Kriv je delavec, ker je zahteval tisto, kar mu pripada – vodstvo pa je tako ali tako nedotakljivo.

Kolektivni dopusti – stavke ne bo

Na zadnji seji republiškega odbora sindikata kovinske in elektroindustrije Slovenije so sklenili, da napovedane opozorilne stavke v juliju ne bo, ampak bodo septembra izpeljali splošno enodnevno stavko. Kot razlog za prestavitev stavke so navedli to, da je sedaj večina delavcev na kolektivnih ali pa normalnih dopustih in bi s tem stavka izgubila pomen.

Upajmo, da bodo delavci do jeseni zdržali in da bo ostal vsaj še kdo, ki bo lahko stavkal – če ne bodo že vsi na kolektivnih dopustih ali pa celo brez službe.

Dogovor ostal le dogovor

Na začetku julija se je sestel mariborski občinski svet ZSS Slovenije in obravnaval sklep o začasnem financiranju v ZSSS, ki določa osnovnim organizacijam po podjetjih, da nakazujejo članarino na žiro račun pri ROS dejavnosti. S tem sklepom se niso strinjali, saj so ugotovili, da nima pozitivnega učinka na članstvo. Zato so se odločili, naj podjetja 55 odstotkov članarine nakazujejo na občinski zbirni račun in ne na žiro račun dejavnosti. Lepo in prav, toda kakšen (pozitiven) učinek ima to na članstvo, če se sklene nekaj, doma pa izvaja po svoje?

Lepa skrb za občane

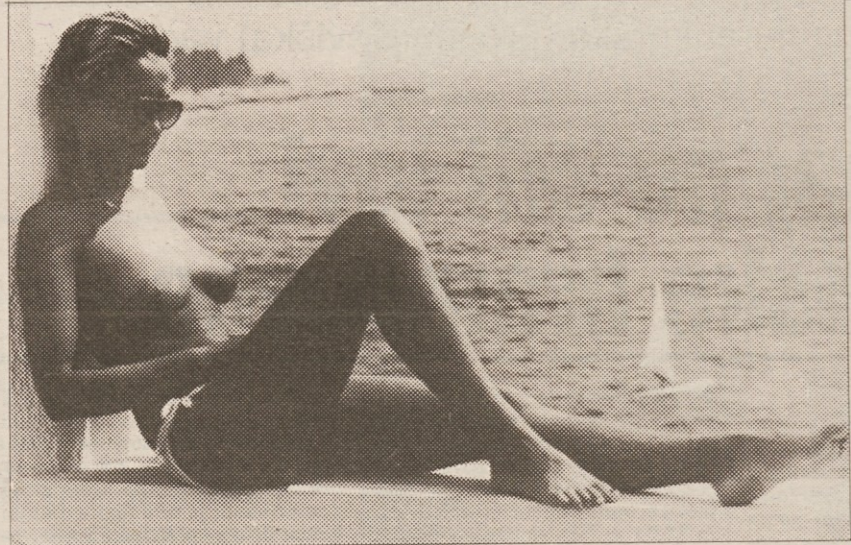
Na Ravnah na Koroškem je občinski sindikalni svet 25. junija obravnaval tudi predlog za povišanje cen ogrevanja, stanarine in komunalnih storitev za povprečno 35 odstotkov. Po besedah predsednika komiteja za gospodarstvo v občini je to najugodnejša različica za občane.

O tem, da bi bilo najboljšje to, da se sploh ne bi podražilo, pa, kot kaže, niso govorili.

Paša za turizem

Gospod minister za turizem Ingo Paš je tenko prišluhnil Portorožanom in ugotovil, da lahko z njimi ubije dve muhi na mah: sindikalne počitniške domove prelevi v objekte za komercialni turizem in strežno osebje, ki ne zna slovensko, nažene.

Slovenska podjetja in sindikati imajo v lasti 54.000 tujskih postelj (vse slovensko turistično gospodar-

Čakam, da še morje zacveti, kajti gospodje so šli v Cleveland slikat se pred novo slovensko zastavo in se rojacom zahvaliti za izdatno finančno pomoč pri njihovi izvolitvi.

J. S.
Slika:
Igor Modic

stvo pa okrog 32.000) in navkljub sezonskemu značaju dvakrat več prenočitev, kot »turistično gospodarstvo«; delavci so postreženi v slovenščini, nemščini, italijanščini in madžarščini, torej brez problemov.

Vprašanje je le, kdo bo v slovenskem turističnem gospodarstvu delal, če iz njega gospod minister nažene delavce drugih narodnosti in kakšen jezik bodo trpeli, denimo Hrvatje, pri katerih imajo slovenska podjetja in sindikati največ svojih domov, letovišč in objektov? Možnosti sta spet dve: ali z buldožerji nadte domove ali vsi Slovenci obvezno v tečaj ekavščine.

Tudi pri framasonih jih nesemo

V minulih dneh smo na veliko lahko brali, poslušali in gledali, da so v Beogradu obnovili delovanje tajne združbe, skrivnostne in že nekaj stoletij delujoče bratovščine framasonov in ustanovili Veliko

ložo Jugoslavije. Da pa Slovenci tudi pri tem nismo od muh, so odkrile Primorske novice. V članku z naslovom »Ali prostozidarji krojijo usodo Trente«, pripisujejo nerazvitost Trente obstoju »Zlatoroga«, nekakšnega kluba, zavitega v tančice skrivnosti. Kakšna je ta družina, kaj počne, kakšne cilje ima, se sprašujejo v Primorskih novicah. Navajajo, da jo ljudje v glavnem povezujejo z raznimi pikniki, bogatimi posamezniki. Pred leti naj bi na takšen piknik priletel s helikopterjem Stane Dolanc. Njemu tudi pripisujejo pomembno, če ne glavno besedo v skrivnostni družini, ki ni nikjer registrirana. Pri lovski zvezi v Novi Gorici nimajo nobenih informacij o Zlatorogu, vedo pa, da obstaja, nima pa svojega lovišča ne javnih pravil. V skrivnostnem klubu, ki naj bi ga domačini povezovali s prostozidarji, z mogočnimi masoni, ki naj bi krojil usodo te doline, ob Dolancu omenjajo še Andreja Marince in Milana Vižintina. Seznam pomembnejših ljudi, »premožnih in manj premožnih otrok revolucije« pa obsega imena znanih diplomatov, gospodarstvenikov in kulturnikov.

Prilagodili: R. P., J. S. in I. Ž.

Obvestilo – pojasnilo

Zaradi pomembnosti, praktičnosti in nenazadnje pomenitve smo v uredništvu odločili izdati Splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo s komentarjem skupaj z že napovedanim priručnikom Sindikalno varstvo delavskih pravic v eni knjigi. Cena novega priručnika je 25,00 din.

Prepričani smo, da boste našo odločitev ugodno sprejeli, vendar kljub temu prosimo vse, ki so priručnik Sindikalno varstvo delavskih pravic že naročili, naj sporočijo, če želijo svoje naročilo spremeniti. Vsi tisti, ki ne bodo spreminjali naročila, bodo po izidu dobili knjigo, v kateri bosta oba dela.

PRED IZIDOM:

SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO

s komentarjem in

SINDIKALNO VARSTVO DELAVSKIH PRAVIC

v novi knjigi-priručniku za delo sindikalnih zaupnikov.

Vsebina:

- splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo
- komentar
- zasnova celovitega sindikalnega varstva delavskih pravic, pravila in navodila za delo sindikalnih zaupnikov, pregled zakonskih odločb o vlogi sindikata pri uveljavljanju in varstvu delavskih pravic.

Cena 25,00 din

Naročila pošljite na naslov: ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 310-033.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo _____ izvodov priručnika SPLOŠNA KOLEKTIVNA POGODBA ZA GOSPODARSTVO s komentarjem in SINDIKALNO VARSTVO

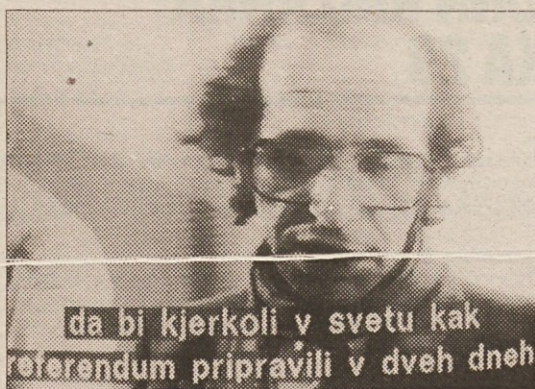
DELAVSKIH PRAVIC po ceni 25,00 din. Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Naročeno dne: _____ Račun bomo plačali v zakonitem roku.

Žig

Podpis naročnika

J. S. Slike: Sašo Bernardi

LIPE SVEDER: NAZAJ K NARAVI

